

Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu

Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu

İstanbul
Mart 2013

İçindekiler

Başkan'ın Mesajı	2
Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Başkanı'nın Mesajı.....	4
ÖNSÖZ.....	5
GİRİŞ.....	7
Uluslararası Eğitim Nedir?.....	7
Uluslararası Öğrenci Kimdir?.....	8
Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Nedir ve Türleri Nelerdir?.....	9
Yüksek Öğrenim Öğrenci Hareketliliği Türleri.....	10
Uluslararası Eğitimin Gelişimini Etkileyen Faktörler Nelerdir?.....	10
Uluslararası Eğitimin Ülkelere Katkıları Nelerdir?.....	13
Dünyada Uluslararası Eğitimin ve Uluslararası Eğitim Ekonomisinin Gelişimi.....	17
En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler Hangileridir?.....	17
En Çok Öğrenci Alan Ülkeler Hangileridir?.....	18
Uluslararası Eğitim Sektörünün Yeni Oyuncuları Kimlerdir?	20
Uluslararası Öğrenciler Seçimlerini Nasıl Yapıyorlar ve Nelere Dikkat Ediyorlar?.....	23
Uluslararası Öğrenciler Hangi Branşlarda Yoğunlaşmıştır?.....	20
Dünyada lider ülkeler hangileridir? Bu ülkeler nasıl bir strateji izlemektedirler?.....	27
Amerika Birleşik Devletleri	27
İngiltere.....	30
Avustralya.....	33
Çin Halk Cumhuriyeti.....	35
Malezya.....	30
Türkiye'de Uluslararası Eğitim Sektörünün ve Uluslararası Öğrencilerin Durum Analizi.....	41
Ülkemizde Yükseköğretim Sektörünün Durumu Nedir?.....	41
Eğitim Sistemimiz Diğer Ülkelere Kıyasla Ne Durumdadır?.....	43
Ülkemizde Kaç Yükseköğretim Kurumu Vardır?.....	47
Ülkemizde Kaç Uluslararası Öğrenci Vardır?.....	51
Ülkemize En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler Hangileridir?.....	55
Uluslararası Öğrenciler Türkiye'de Nereye Gidiyor?.....	57
Türkiye'deki Uluslararası Öğrenciler Hangi Branşları Tercih Etmektedirler?	58
Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Hakkında Görüş ve Öneriler....	61
Eğitim Ekonomisi Üzerine Değer Önerileri	61
İç ve Dış Yönetim Birimlerine Yönelik Öneriler.....	63
Kaynakça.....	66

Başkanın Mesajı

Türkiye ekonomik büyüklük ve zengin insan kaynağı ile merkez ülke konumundadır. Komşularımız siyasi ve ekonomik krizler ile boğuşurken Türkiye adeta bir istikrar adası haline geldi, küresel ve bölgesel düzen içindeki ağırlığı arttı. Türkiye bir diplomasi, ticaret, üretim, lojistik merkezi haline gelirken aynı zamanda bir küresel eğitim merkezi haline de gelebilir.

Türkiye'nin bölgesel rolü arttıkça ve küresel profili yükseldikçe Türk üniversitelerinden beklentiler de artmaktadır. Üniversitelerimizin uluslararasılaşması yükseköğretim kurumlarının içe kapanık yapısını değiştirmek adına önemli bir fırsattır. Yıllık yaklaşık 100 milyar Dolar tutarında ekonomik değer üreten küresel yüksek eğitim pazarındaki arz hareketliliği Türk üniversiteleri için yeni imkanlar ve fırsatlar getirmektedir. Uluslararası yüksek öğrenim piyasası yeniden şekillenirken Türkiye sahip olduğu coğrafi konum ile uluslararası yükseköğretim pazarında gelişen yükseköğretim bölgeleri ile komşudur; yeni talep coğrafyaları ile coğrafi ve psikolojik yakınlıktadır.

Türkiye'nin bu bölgelerle olan kültürel ve sosyal yakınlığı bir bölgesel yükseköğretim çekim alanı oluşturması için gereken asgari koşulları sağlamaktadır. Öte yandan, Avrupa ve Batı ülkelerine göre Türkiye'nin yükseköğretim harçları ve ek maliyetler açısından daha hesaplı olması da önemli bir cazibe unsurudur. Ülkemizde eğitim görecektir uluslararası öğrenciler ülkelerimiz arasında kalıcı ilişkilerin tesis edilmesinde; ülkelerimiz arasındaki ekonomik ilişkilerin daha ileri seviyelere çıkarılmasında da önemli roller üstlenmektedir.

Yeni talep bölgelerinin ortasındaki Türkiye, artan cazibesi ile küresel yüksek öğrenim piyasasının dinamiklerini en iyi şekilde tahlil etmeli ve artan talebi en iyi şekilde değerlendirmelidir. Bunun için 2023 hedefimizin üniversitelerimizde ortalama %5 uluslararası öğrenci olması gerektiğini düşünüyorum.

Şüphesiz ki bu hedefe üniversitemiz, iş dünyası, DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi, ilgili bakanlıklarımız ve Yüksek Öğretim Kurulu arasındaki koordinasyon ve işbirliği ile oluşturulacak uluslararası öğrenciyi teşvik eden politika ve uygulamalarla ulaşabileceğiz. Bu anlamda DEİK tarafından hazırlanan “Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu” başlıklı rapor ülkemizi bu hedeflere ulaştırılacak politikaların geliştirilmesi için önemli bir referans olacağına inanıyorum.

Bu rapor, Türkiye’nin acilen ihtiyacı olan uluslararası öğrenci çekme konusunda kapsamlı bir stratejisinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Ülkemizin küresel yükseköğretimde yeni bir cazibe merkezi olması dileğiyle.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

Başkan,

TOBB/DEİK

Eğitim Ekonomisi İş konseyi Başkanının Mesajı

Yüksek öğretim insan sermayesini geliştirerek en önemli ekonomik etkeni şekillendirmektedir. Yüksek eğitimin bu özelliği ve paylaşımındaki sınırların kalkması ile küresel bir rol yüklenmektedir. Bu küresel ve dinamik yapı bizleri, eğitimin kendi yarattığı ekonomisi ile beraber değerlendirilmeye zorluyor. Yüksek eğitim ekonomisi bir yandan eğitimi yapılandırmakta ve kalitesini arttırmakta, diğer yandan ise insan sermayesi transferine olanak sağlamaktadır.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu bünyesinde kurulan Eğitim Ekonomisi İş Konseyi ülke kalkınmasının temel çekirdeğini oluşturan eğitim sektörünün sadece iç dinamiklere bağlı kalmadan, dışa açılmasında önemli bir roller alacaktır. Eğitim Ekonomisi İş Konseyi ülkemizde eğitimin daha kapsamlı ve planlı bir şekilde ele alınması ve dünya ile entegre olmasını savunmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’de sunulan eğitim hizmetlerinin yurt dışında tanıtımı konusunda yapacağı çalışmaların ülkemiz ekonomisine yapacağı katkıların yanı sıra üniversitelerimizin uluslararasılaşmasına ve eğitimde kaliteyi artırarak rekabet güçlerinin artmasına büyük katkı sağlayacaktır.

EEİK olarak yaptığımız ilk çalışmalardan biri, dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliği ve ülkemizin bu çerçevedeki yeri konusunda kapsamlı bir rapor hazırlamak ve bu rapor kapsamında uzun vadedeki faaliyetlerimizi planlamak olmuştur.

Yoğun çalışmalar sonucunda hazırlanıp sizlerle paylaştığımız “Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu” kapsamlı rapor bu alanda Türkiye’de hazırlanmış en kapsamlı çalışmadır. Yüksek öğretim sektörünü derinlemesine ve detaylı bir şekilde inceleyen çalışmamızın ekonomik, sosyal ve kültürel platformlarda önemli bir kaynak olacağına inanarak gururla sizlerle paylaşıyoruz.

Sevgi ve Saygılarımla,

Dr. Mustafa AYDIN

Başkan,

DEİK / Eğitim Ekonomisi İş Konseyi

Önsöz

Kendi ülkesi dışına çıkarak farklı bir entelektüel birikime sahip olmak ve yeni dil öğrenme yaklaşımı geliştirmek son yıllarda artan küreselleşmenin getirdiği seyahat kolaylığı ve ülkeler arasındaki işbirlikleri dolayısıyla daha çekici ve tercih edilebilir bir yol olarak kendini göstermektedir. Ayrıca günümüzün sosyo-ekonomik yapısının gereksinim duyduğu esnek üretim ilişkileri ve bu gereksinimi karşılayamayan ve üstelik sürekli artan nüfusun işsizliği yükseltmesi nedeniyle eğitim talebinde farklı mecralar ve beklentiler doğmaktadır. Etkileşimin diğer kısmından bakıldığında ülkelerin akademik gelişim hızlarını artırmak, ekonomik getiri sağlamak ve dolaylı yoldan bu getirileri siyasi kazanıma çevirmek amacıyla eğitim ihracına ehemmiyetle eğildikleri görülmektedir. Üretim bazlı ekonominin ülkelerin kalkınmasında oynadığı rolün maliyetler dolayısıyla (özellikle gelişmiş ülkelerde) rekabete eskisi kadar açık olmadığı gerçeğiyle yüzleşildiğinde uluslararası eğitimin de bulunduğu hizmet ihracatı kalemlerine yapılan yatırım harcamaları ve geliştirme çalışmalarının ekonomiler üzerindeki destekleyici etkisi göze çarpmaktadır.

Küresel Yüksek Öğrenim, kaynak kullanımını ve dünya çapındaki ulusal öğretim kurumlarının yapısını etkileyen bir fenomen haline gelmektedir. Farklı bir ülkeye yüksek öğrenim görmek amacıyla seyahat eden öğrenci sayısı 2000 yılından beri yüzde 65’lik artışla 4.1 milyona ulaşmıştır. Bu rakamın 2020 yılında 7 milyona ulaşması beklenmektedir. Hareketlilikteki bu hızlı yükseliş son dönemlerde görülmesine rağmen uluslararası öğrenci hareketliliği çok da yeni sayılan bir anlayış değildir. Fakat değişen, bir ülkenin önde gelen gönderici olmasının yanında ev sahibi de olabilme şansının yüksekliğidir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinden pay alma şansının bu denli artması 2000 yılı öncesi sayıca sınırlı gelişmiş ülkenin yaptığı öğrenci çekme çalışmalarının gelişmekte olan ülkelere kaymasına sebebiyet vermektedir. Ek olarak dünyadaki ekonomik dengelerin değişmeye başlaması sahneye yeni oyuncu olarak çıkanların bu yöne de kaynak ayırmasını sağlamıştır. Ülkeler göç politikalarını, başarı esasıyla ülkeye kabul üzerine kurarak burs ve teşvikler sağlamak yoluyla değer oluşturacak öğrencileri ülkeye kazandırmak şeklinde oluşturmaktadırlar.

Son yıllarda hizmet ihracatının popülerliğinin artması dolayısıyla gelişmekte olan ülkeler de yaptıkları yatırımlarla (ortak araştırma merkezleri, üniversite işbirlikleri v.b.) pastadan daha fazla pay alma çabası içindedirler. Ayrıca üniversiteler uluslararası akademik hareketlilik ve öğrenci değişimini bilgi paylaşımı, entelektüel yapı inşası hedefinde önemli kazanımlar sağlayacak materyaller olarak görmektedir. Bunların yanında uluslararası eğitim sektörünün genişlemesi, güçlü biçimde beslenen ulusal eğitimin uluslararasılaştırılması, yerel ekonomileri güçlenen ülkelerin odağının kayması dolayısıyla uluslararası öğrencilere çekici gelen ülke sayısının artması ve sanal ve uzaktan eğitim olanaklarının artışı gibi faktörler sektörü rekabete açık ve pastadan pay alan oyuncu sayısı daha fazla hale getirmektedir.

Bu çalışmada uluslararası öğrenci trendlerinin hangi yöne doğru geliştiği ülkesel ve bölgesel bazda değerlendirilmiştir. Yükselen öğrenci sayısından kayda değer oranda pay alan ülkelerin sistemlerinin örneklem olarak kabul edilerek derinlemesine incelenmesiyle yaklaşımlar somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca talebin yoğun olduğu meslekler belirtilerek uzmanlığın artırılması gerekenlere işaret edilmektedir. Etkileşimin diğer tarafından uluslararası öğrencilerin seçim yaparken dikkat ettiği hususlar, saha araştırmalarının yardımıyla belirlenerek çekici faktörlerin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca uluslararası öğrenci hareketliliğinin aktörlere katkıları, bu konuda çalışma yapan tarafların durumu analitik açıdan görebilmeleri ve her zaman motive halde bulunmaları için sistematize edilerek aktarılmaya çalışılmıştır.

Türkiye'nin pozisyonu dünyadaki durum incelenirken kullanılan parametreler ışığında ve önde gelen ülkelerle karşılaştırılmasından hareketle geleceğe dönük hedeflerinin projeksiyonuna yardımcı olması amacıyla ortaya çıkarılmıştır.

Analizler mukabilinde yapılması gerekenler sıralanmış ve çalışmanın paydaşlarının taleplerini dile getirmesiyle ileriye dönük bir yol haritası çıkarılması amaçlanmıştır.

1. Giriş

Uluslararası eğitim sektörünün baş aktörleri yükseköğretim kurumlarıdır. Yükseköğretim kurumları ve özellikle üniversiteler tarih boyunca bilginin üretildiği, yorumlandığı, zenginleştirildiği, eleştirildiği ve aktarıldığı kurumlar olagelmıştır. Var olan sosyo-ekonomik yapının ihtiyacı olan insan gücünün yetiştirilmesinin yanı sıra yeni kuşakların yeteneklerini geliştirme, kültürel ve bilimsel yeterliliklerini artırma, eleştirel düşünce kapasitelerini geliştirme gibi görevler bu kurumların temel görevi olarak görülmüştür. Bilgi üretme ve aktarma, yenilikçi ve eleştirel bakış açısını yayma ve kaliteli insan gücü yetiştirme gibi özellikleri ile yükseköğretim kurumları, toplumun geleceğini derinden etkileme potansiyeline sahip aktörlerdir. Bundan dolayı, yükseköğretim kurumları, modern zamanlarda toplumsal ve politik açıdan oldukça etkin olmuşlardır. Bilgi üreten ve her zaman gerçeğin peşinde olan üniversiteler, ifade özgürlüğünü savunma ve insanlığın durumunu iyileştirme gibi etik değerleri de sahiplenmişlerdir.¹

Küreselleşme süreciyle birlikte, ülkeler arasındaki ilişki ve etkileşimin artmasına paralel olarak bilgi, teknoloji, insan, öğrenci, öğretim üyesi akışı ve değişimi de hızla artmaktadır. Bu bağlamda kültürel etkileşim, çok kültürlü eğitim, eğitimin evrensel işlevleri, uluslararası işbirliği, rekabet vb. konular gündeme gelmektedir. Ulusal sınırların öneminin azaldığı bir dünyada üniversitelerin geleceğe dönük hedeflerini uluslararası boyutta düşünmeleri ve bu yönde yeni hedefler belirlemeleri hayati bir önem taşımaktadır.²

Uluslararası Eğitim Nedir?

Uluslararası eğitim, bir öğrencinin eğitimine vatandaşı olduğu ülkenin dışında bir ülkede devam etmesi olarak kısaca tanımlanabilir. Bu tanıma, öğrencilerin katılım durumuna göre iki anlam yüklenebilir: Birinci anlam, ülkeler arası öğrenci değişim programları göz önünde bulundurularak oluşturulan daha dar kapsamlı bir anlamdır. İkinci ve daha geniş anlamı ise şöyle özetlenebilir: Öğrencilerin, artık ülkelerin birbirine daha çok bağlı olduğu (mecazi olarak 'küresel bir köy' haline geldiği) dünyada, kendi istekleriyle çeşitli ülkelerde aktif bir şekilde eğitime katılım sağlamaları uluslararası eğitimin tanımı oluşturur.³

Küreselleşmenin etkisiyle, hükümetler ve kişiler, öğrencilerin ufuklarını genişletmelerini sağlamak ve yaşadığımız dünyanın ortak dilini, kültürünü ve iş yapma metotlarını daha iyi anlayıp öğrenmelerini sağlamak için yükseköğrenime verdikleri önemi arttırmışlardır.

1. Keohane, N. O. (2006) HigherGroundEthicsandLeadershipInThe Modern University, DUKE.

2. Küçükcan, T. , Gür, B. , Haziran 2009, Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz.

3. Hayden, M. ,2006, Introductionto International Education.

Yükseköğrenime verilen önemin artması, yüksek nitelikli iş gücüne olan ihtiyacın bir sonucudur. Küresel ekonomiye entegre olmak isteyen ülkeler küresel vizyona sahip iş gücüne ihtiyaç duyarlar. Bunun için de 'dünya vatandaşı' olarak adlandırabileceğimiz kişilerin yetiştirilmesi gerekir. Burada uluslararası eğitim devreye girmektedir. 'Dünya vatandaşı' olabilmenin temel taşlarından biri; sağladığı imkânlar, kazandırdığı değerler, yaşattığı deneyimler ve bunlar gibi birçok kazanımdan uluslararası eğitim yolu ile istifade etmektir. Uluslararası eğitime duyulan bu ihtiyaç uluslararası öğrenci sayılarının çok hızlı ve büyük oranlarda artmasını sağlamıştır.

Uluslararası eğitimin en bilinen şekli, bir öğrencinin yükseköğrenim için yabancı bir ülkedeki yükseköğretim kurumuna giderek eğitimine o ülkede devam etmesidir. Yükseköğretim⁴; üniversitelerde, akademilerde, kolejlerde, teknoloji enstitülerinde, meslek okullarında ve uzaktan eğitim kurumlarında gerçekleşen eğitim safhasıdır. Ortaöğretimden sonraki tüm eğitim aşamaları yükseköğretime dâhil edilir. Yükseköğretim kurumları ise ortaöğretimden sonraki yani üçüncül eğitim de denen yükseköğretimin yapıldığı yukarıda bahsettiğimiz kurumlardır. Yükseköğretim kurumlarının en yaygın olanı üniversitelerdir.

Uluslararası Öğrenci Kimdir?

Uluslararası öğrenci, yükseköğreniminin tamamını veya bir kısmını vatandaşı olduğu ülkenin dışında başka bir ülkede sürdüren öğrencidir. Uluslararası öğrenci olabilmek için sadece bu tanıma uymak yeterli değildir.⁵ Uluslararası öğrenci, vatandaşı olmadığı bir ülkeye gittiği için, yerine getirmesi gereken farklı yükümlülükler de vardır. Bu sebepten dolayı uluslararası öğrenci tanımı ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Her ülke kendi kanunlarını, politikalarını, eğitim sistemlerini, kültürlerini göz önünde bulundurarak bu kavrama farklı tanımlar getirmiştir.

Bu çerçevede bazı örnekler şöyle sıralanabilir:

Avustralya: 'Uluslararası öğrenci' olabilmek için 570'den 575'e kadar olan vize alt sınıflarından birine sahip olarak eğitim alıyor olması gerekmektedir. Ama Avustralya kaynaklı burs veya sponsorluk sahibi olan öğrenciler veya eğitim aldığı süre zarfında başka geçici bir vizeye sahip olan öğrenciler uluslararası öğrenci olarak adlandırılmamaktadır (Ayrıca Yeni Zelanda vatandaşları da uluslararası öğrenci olamazlar, çünkü Avustralya ve Yeni Zelanda arasında vize uygulaması yoktur).

Kanada: 'Yabancı öğrenciler', Kanada'da öğrenim görmek için göçmenlik bürosuna başvuran ve göçmenlik bürosu çalışanı tarafından onaylanarak geçici vatandaş statüsünü kazanan öğrencilerdir.

4. World Bank, Glossary of Tertiary Education

5. Glossary of Project Atlas terms - <http://www.iie.org/en/Research-and-Publications/Project-Atlas/Glossary>

Fransa: Fransa'ya eğitim almak amacıyla gelen veya Fransız orta dereceli okul yeterliliği olan veya büyük ihtimalle Fransa'da oturma izni alabilecek öğrenciler 'yabancı öğrenci' olarak adlandırılmıştır.

Almanya: 'Yabancı öğrenci' kavramını, 'hareketli yabancı öğrenci' yani Almanya'ya sadece eğitim için gelen yabancı öğrenci ve 'hareketli olmayan yabancı öğrenci' yani Alman orta dereceli okul yeterliliği olan ve büyük ihtimalle Almanya'da oturma izni alacak öğrenci olarak ikiye ayırmıştır.

Japonya: 'Uluslararası öğrenci' olmak için sadece Göç Kontrolü ve Mülteci Kabulü Kanunu'nda belirtildiği üzere 'kolej öğrencisi' vizesi alıp istediği herhangi bir seviyede eğitim gören kişiler yabancı öğrencidir.

Yeni Zelanda: 'Uluslararası öğrenciler' eğitim amacıyla Yeni Zelanda'ya gelen veya hala öğrenci vizesi almak için çalışan yabancı öğrencilerdir. Ancak oturma izni olan kişiler ve Avustralya vatandaşları bu tanıma dâhil değildir.

Birleşik Krallık: 'Uluslararası öğrenci', Birleşik Krallık'ta ikamet etmeyen öğrencidir. Ancak bu tanıma Birleşik Krallık vatandaşı olmayıp sadece oturma izni olanlar dâhil edilmemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri: 'Yabancı öğrenci' Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yükseköğretim kurumuna kayıt yaptırmış ve geçici veya kalıcı oturma izni olan Amerikan vatandaşı olmayan öğrenciler göçmen veya mülteci statüsündedirler. Bu tanım F (öğrenci) vizesi, H (geçici işçi/stajyer) vizesi, J (geçici değişim öğrencisi) vizesi ve M (mesleki eğitim) vizesi sahibi olanları kapsar.⁶

Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Nedir ve Türleri Nelerdir?

Uluslararası öğrenci hareketliliği, bir öğrencinin vatandaşı olduğu ülkeden ayrılarak eğitim amacıyla seyahat etmesi sonucu oluşan hareketliliklerdir. Uluslararası eğitim hareketliliği tek tip bir eğitim hareketliliği değildir. Uluslararası eğitim hareketliliğinin çeşitleri vardır.

Uluslararası eğitim

- Yabancı dil eğitimi,
- Yüksek öğrenim,
- Mesleki eğitim ve kariyer eğitimi gibi temel başlıklar altında gruplandırılabilir.

6. Verbik, L. , Lasanowski, H. , Lasanowski, V. International Student Mobility: Patterns and Trends, From World Education News and Reviews. October 2007, Appendix A

Yükseköğrenim Öğrenci Hareketliliği Türleri;

A Tipi Hareketlilik: 3 yıl veya daha uzun süreler için gidilen okullara işaret etmektedir. ABD ve İngiltere için master derece; geri kalanlar için lisans eğitime denk gelen teori temelli okullar ile ilgili yapılan hareketlilik türüne denir.

B Tipi Hareketlilik: En az 2 yıllık fakat A tipi hareketlilikten de kısa olan teknik ve mesleki bilgilerin pratikte uygulanmasına yönelik açılan kurslara yapılan hareketlilik türüdür.⁷

İleri Düzey Araştırma (doktora): Kişilerin uzmanlık seviyelerini ilerletebilmesi için katıldıkları programlara yönelik hareketlilik türüdür.

Dünyadaki yükseköğrenim öğrenci hareketliliği içinde, birkaç ülke haricinde (Japonya, İsviçre, Yunanistan, Yeni Zelanda, Avustralya), genellikle A tipi hareketlilik B tipine göre daha fazla tercih edilmektedir. Yükseköğrenimin girişi niteliğinde ve meslek sahibi olmak için kilit rolde olan A tipi hareketliliğin tercih oranının yüksekliği bu şekilde açıklanabilir.

Uluslararası Eğitimin Gelişimini Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Ekonomide, siyasal kurumlarda, sosyo-kültürel değerlerde, bilim ve teknoloji alanında ve daha pek çok alanda dinamik değişimlere tanık oluyoruz. Tüm bu değişimler, yükseköğretim sektörünü, yükseköğretim hizmetlerini, üniversite kavramını, üniversite yönetim modellerini, eğitim ve öğretim yöntemlerini radikal bir şekilde değiştirmektedir.⁸

Üniversitelerin geçmişte karşı karşıya olduğu koşullar değiştiği için, üniversiteler de değişmektedirler. Sözelimi, değişen paradigma nedeniyle ulus-devlet yapılanması, küreselleşme ve uluslararasılaşmayla gittikçe zayıflamaktadır. Dolayısıyla üniversiteler giderek daha fazla küresel roller üstlenmektedirler. Üniversitelerin küresel roller üstlenmesi, özellikle son 10 yıl içerisinde uluslararası eğitimin hızlı bir şekilde gelişmesini ve uluslararası eğitim sektörünün hatırı sayılır şekilde büyümesini sağlamıştır.

Dünyada uluslararası eğitimi ve uluslararası eğitim sektörünü etkileyen başlıca dinamikler ve eğilimler şunlardır⁹:

Küreselleşme ve İngilizce'nin 'küresel dil' özelliği kazanması: Küreselleşme, dünya

7. OECD – Education at a Glance 2011

8. Aktan, C. (2007) “Yüksek Öğretimde Değişim: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar”, içinde: Aktan, C. , Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.

15. Toulmin, S. (1999) The ambiguities of globalization. Futures 31, 905.

ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının küreselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekanların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir.¹⁰ Dünya küçüldükçe ortak konuşulan bir dilin ortaya çıkması sonucu insanlar bu dili öğrenmek ve bu dilde eğitim alabilmek için seyahatler yapmaya başlamıştır. Bu da uluslararası eğitim sektörünün büyümesini sağlamıştır.

Bilgi toplumu: Enformatik yüzyılı ya da bilgi çağı, bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin yaygınlaştığı, bilgi üretimi ve dağıtımında çalışanların çoğunlukta olduğu, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişme ve gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği yeni toplumsal ve ekonomik örgütlenme dönemini işaret etmektedir.¹¹ Bilgi çağı, öğrenmeyi herkes için olanaklı kılan yeni eğitim teknolojilerinin gelişmesine yol açtığı için¹², “Sanayi Devrimi”nden sonra insanlığın bugüne dek tanık olduğu en önemli olay olarak nitelendirilmektedir. Birçok akademik yayında, “Enformasyon Devrimi”nin ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel alanlarda ve ilişkilerde köklü değişimlere yol açacağı ileri sürülmektedir.¹³ Bunun en belirgin örnekleri de uluslararası eğitim alanında görülmektedir. Bilgi çağında artık eğitim, her ülkeden insanın sadece bulunduğu yerde değil dünyanın istediği yerinde ulaşabileceği durumdadır.

Artan rekabet: Küreselleşme ile ortaya çıkan bu kavram, bir ülkenin, “ulusal politikasını” küresel pazarın gereklerini, rakiplerine göre daha etkili karşılayabilme yeteneğinde olacak şekilde sürdürebilmesini ifade etmektedir.¹⁴ Burada eğitim devreye girmektedir. Ancak, yine küreselleşme, ulusal hükümetlerin ekonomik rollerini azaltmış, küresel rekabetin ülkelerden çok, uluslararası şirketler arasında olmasına yol açan bir süreci hızlandırmıştır. Artık küresel rekabet, İngiltere ile Almanya, Japonya ile ABD veya Avrupa ile ABD arasında olmaktan çok, Apple ile Samsung, Fuji ile Kodak, Boeing ile Airbus, Compaq ve Toshiba arasında olmaktadır. Burada uluslararası eğitim devreye girmektedir.¹⁵

Yüksek öğretime talebin sürekli artma eğiliminde olması: siyasi sistemleri her ne olursa olsun, dünyada gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan bütün ülkelerin yükseköğretimi toplu olarak ele alındığı zaman, karşımıza çıkan en önemli eğilim, özellikle II. Dünya

9. Altbach, P. G. (Ed.). (1999). PrivatePrometheus: PrivateHigherEducationand Development in the 21st Century. ContributionstotheStudy of Education No.77. Connecticut: GreenwoodPress.

10. Kaçmazoğlu, H. B. (Ocak 2002) Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme. Eğitim Araştırmaları 6: 44-55.

11. Ögüt, A. (2003)Bilgi Çağında Yönetim (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.

12. Reddi, U. V. (1991) Sanayi Devriminin Aşılması. Enformasyon Devrimi Efsanesi. (Der ve Çev: Y. Kaplan), İstanbul: Rey Yayınları 345-370.

13. Kaplan, Y. (1991) Giriş. Enformasyon Devrimi Efsanesi, (Der ve Çev: Y. Kaplan), İstanbul: Rey Yayınları, 1-10.

14. Toulmin, S. (1999)Theambiguities of globalization. Futures31, 906.

15. Toulmin, S. (1999)Theambiguities of globalization. Futures31, 905.

Savaşı sonrasında yükseköğretim alan nüfusun artmasıdır. Yükseköğretime katılım ilk önce Amerika'da, sonra Avrupa'da, daha sonra ise gelişmekte olan ülkelerde çok büyük oranlarda artmıştır. Katılımın artmasının en temel nedeni, modern toplumun ve ekonominin eğitilmiş insana olan ihtiyacıdır.

Yeni teknolojiler: Zaman ilerledikçe elde edilen teknolojik gelişmeler (bilgisayar, yazılım, nanoteknoloji, tıp, uzay gibi alanlarda) sonucu, bilişim teknolojilerinin ucuzlaması ve yaygınlaşması bilgi akışını hızlandırmış, zaman, mekân ve mesafe algılamalarını değiştirmiş, kültürleşme sürecine ivme kazandırarak küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca sürekli gelişen teknolojiler, insanların bu alanlarda istihdam edilebilmesi için yükseköğrenime olan ihtiyacı zorunlu kılmaktadır. Örneğin, bilgisayar mühendisliği gibi alanlar için eğitilmiş insana ihtiyaç duyulmaktadır. Dahası, kurumsal işletmeler ve devlet, ihtiyaç duydukları personeli sertifika ya da diploma ile işe almaktadırlar ve bu, üniversiteyi önemli bir kurum haline getirmektedir. Bunlara ek olarak artık hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerdeki üniversitelerde teknoloji daha çok kullanılmaktadır. Açık üniversite ve çevrimiçi (online) eğitim gibi alternatifler denenmektedir. Bu da uluslararası eğitime katılımı kolaylaştırmaktadır.

Mesleki eğitimin önemi artmıştır. Dünyada üniversiteler iş dünyasıyla daha sıkı ilişkiler kurmak zorunda kalmışlardır. Bu sebepten dolayı müfredatlarını güncel sosyo-ekonomik ihtiyaçlara göre belirlemeye çalışmaktadırlar. Özellikle gelişmiş ülkelerde öğrencilerin beşeri bilimler ve edebiyat gibi alanlara ilgisi azalmıştır. İş dünyasının kendi ihtiyaçlarına yönelik mesleki eğitime ihtiyacı Türkiye'de örneğine sıkça rastlanan, iş dünyası üyeleri tarafından üniversitelerin kurulmasına yol açmıştır.¹⁶

Bu dinamikler ve eğilimler yükseköğretim sektöründe hizmetlerin sunumu, finansmanı, organizasyonu ve yönetimi, eğitim yöntemleri ve araçları ve diğer konularda çok ciddi etkiler ve sonuçlar doğurmaktadır.

Ayrıca, yükseköğretimi etkileyen makro değişikliklerden ve yükseköğretimin kendi iç değişimlerinden bahsedilebilir. Sözelimi, günümüzde gözlenen değişimin önemli özelliklerinden biri, sanayi sonrası bilgi toplumuna geçiş olarak kendini göstermektedir. Ağırlıklı olarak hammadde ve fiziksel iş gücünü kullanıma dayalı üretimden, süreç ve bilgi yoğunluklu bir üretime geçilmektedir. Bu sistemde, refah ve gelişmişliğin başlıca stratejik anahtarını ve itici gücünü, bilgi ve bilgiyi üreten eğitilmiş bireyler ile onların görüşleri oluşturmaktadır. Sanayi devrimi ve sonrası dönemdeki ekonomik gelişmenin kaynaklarını oluşturan hammaddelerin girdi olarak son ürünlerdeki payları görece azalmış buna karşın bilginin payı dikkati çekecek şekilde artmıştır. Sanayi toplumu ile bilgi çağı arasında kabul edilen en temel fark, sanayi dönemi ekonomik kalkınmasını sağlayan kaynakların kullanıldıkça tükenmesi, bugün ise bilginin kullanıldıkça yaygınlaşmasıdır.

Bilgiye dayalı ekonomi gün geçtikçe büyümektedir. Dolayısıyla, bilgi üreten

16. Yüksek öğretimdeki değişim trendleri konusunu inceleyen bazı önemli kaynaklar için bkz: Beare&Slaughter, 1993; Green, 1999; Hirschet.all, 1999; Lick, 1999; Naev&Vught, 1994; Mauch&Sabloff, 1995; Mingle, 2000.

üniversiteler, ülkelerin milli kalkınma ve savunmalarında gittikçe daha da önemli roller alan kuruluşlardır. Dolayısıyla ve ayrıca üniversiteler, bilgiye dayalı ekonomide ortaya çıkan yeni mesleklere insan gücü yetiştirme vazifesini de üstlenmişlerdir.

Küreselleşme sürecinde üniversiteler dışa açılmakta ve yükseköğretim pazarından geniş pay alma yarışına girmektedirler. Özellikle ABD, İngiltere, Avustralya ve kısmen de Kanada, markalaşmış üniversiteleriyle uluslararası eğitim sektörünün büyük payını kapamış ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bunu gören Hollanda, Fransa ve Almanya gibi Avrupa ülkeleri de bu pazardan pay almak için stratejiler geliştirmektedirler¹⁷. Son yıllardaki eğilimlere bakıldığında, eğitim sektörünün gittikçe genişlediği, hem ekonomik getiri hem de bilgi üretimi ve yüksek nitelikli iş gücü açısından önemli kaynak sağlayan bir endüstri olmaya başladığı görülmektedir. Üniversite ve yükseköğretim kurumlarının, uluslararası rekabet ve yenilikçilik açısından önemli imkanlar sunma potansiyeline sahip olduğu ve küresel eğitim endüstrisinden pay alma yarışından kopmamaya çalıştığı bir dönemden geçilmektedir. Yükseköğretim, bilim ve teknoloji alanlarındaki yeni yapılanmalarda bu eğilimler göz ardı edilmemelidir.¹⁸

Uluslararası Eğitimin Ülkelere Katkıları Nelerdir?

Hizmet sektörü ihracatının, dünyadaki işçi maliyetlerindeki rekabet düzeyinin gelişmekte olan ülkeler lehine bozulması dolayısıyla önem kazandığı göz önünde bulundurularak getirileri de mal üretimine göre çok daha çeşitli faydalar sağlamaktadır. Hizmet sektörünün en önemli parçalarından birisi olan eğitim sektörü de bu bağlamda bir ülke için çok şey ifade etmektedir. Ancak, küreselleşen dünyada artık sadece bir ülke sınırları dâhilinde eğitimden bahsetmek yanlış olur. Artık, eğitim ülkelerin ihraç edebildiği bir hizmet ürünüdür ve bu sayede kendisine katkı sağlamaktadır. Eğitimin uzun dönemli stratejiler geliştirmeye uygunluğundan ve sermayesinin insan unsuru olmasından dolayı uluslararası eğitim, ülkeler için uluslararası arenada söz sahibi olabilmenin yapı taşlarından birisidir. Yapılan yatırım ve ülkeye getirilen öğrencinin uzun dönemli sosyal, siyasal, ekonomik ve akademik katkıları yadsınamaz düzeylere ulaşmaktadır. Uluslararası öğrencilerin bir ülkenin ekonomisine olan katkısı sadece eğitimi süresince ev sahibi ülkede harcadığı para olarak görülmemelidir. Dolaylı katkılarını göz ardı etmek eğitim hizmeti ihracatının mal üretimi katkısından farkını anlamayı zorlaştırır. Nitekim GATS tarafından çıkarılan hizmet ihracatı çalışmasının vurguladığı temel noktalar hizmet ihracatının doğrudan faydaları yanında dolaylı faydalarına da dikkat çekmektedir.

17. Egron-Polak, E. , (2005) The public responsibility for higher education and research - Conclusions and Suggestions, Council of Europe Publishing.

18. Küçükcan, T. , Gür, B. (2009) Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz, SETA.

Bilime ve Eğitim Kalitesine Katkı

Uluslararası eğitim, yüksek nitelikli insan göçünün sağlanması için atılacak ilk adımlardan biridir. Uluslararası eğitim sayesinde öğrenci üzerinde yaratılan imaj, uluslararası öğrencinin ev sahibi ülkedeki çalışma olanaklarını ciddi bir biçimde düşünmesini sağlayacaktır. Buna ek olarak, içinde yaşadığımız yüzyılın getirdiği birtakım değişimler (demografik değişimler, küreselleşme ve yeni teknolojiler), eğitim kurumlarını bu yeni gelişmelere anında ve hızlı bir biçimde cevap vermeye zorlamaktadır¹⁹. Uluslararası öğrenciler gittikleri eğitim kurumlarına iyi bir eğitim almak amacıyla gittikleri için, eğer uluslararası arenada söz sahibi olmak ve uluslararası öğrenciler tarafından tercih edilmek isteniyorsa, eğitim kurumları için eğitim kalitelerini yükseltme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Devletlerin sağlık, eğitim, çevre, enerji, kentsel gelişim, uluslararası ilişkiler, ekonomik rekabet, savunma ve ulusal güvenlik alanlarında karşılaştıkları sorunlara, doğru ve sağlıklı bilgiye dayalı çözüm üretebilmeleri, eğitim kurumlarının kaliteleri ve güvenilirlikleri ile orantılı bir görünüm arz etmektedir.

Uluslararası Rekabete Katkı

Eğitimde, bilimde, ekonomide ve daha pek çok alanda söz sahibi olabilmek için uluslararası eğitim önemli bir araçtır. Uluslararası eğitimin sağladığı tanınmışlık uluslararası platformda öne çıkmayı sağlar. Dünyada küreselleşme ve hızlı teknolojik gelişme sürecinde uluslararası piyasalarda uzmanlaşma ve teknoloji geliştirme yetkinliği rekabet gücünün önemli unsurları olmuştur. Rekabet avantajı unsurlarının hızla değiştiği bu süreçte, bilgi ve iletişim teknolojileri iş yapma biçimlerinde köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Ekonomik gelişmede bilgi yoğun ve yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimi ön plana çıkmış, özellikle işgücünün eğitim seviyesi ve gerekli yeteneklere sahip olması önem kazanmıştır. Yükseköğretim kurumları bilgiyi üreterek, yorumlayarak, şekillendirerek, genç kuşaklara, kamu ve özel sektöre aktararak, gençleri eğiterek, kültürel mirası koruyup yeniden üreterek, güvenlik ve kalkınma için gerekli temel bilgi ve teknolojilerin üretimine katkıda bulunarak, uzmanları eğiterek ve toplumsal değişimi destekleyerek uluslararası rekabet için önemli katkılar sağlarlar.

Kültür ve Sanata Katkı

Uluslararası öğrencilerin okudukları üniversitelerde ev sahibi ülke öğrencileriyle birlikte yaptıkları okul içi ve okul dışı faaliyetler, ev sahibi ülkenin kültür ve sanat dünyasına olumlu etkiler yapacaktır. Ayrıca küreselleşmenin gereği kozmopolit

19. Duderstadt, J. J. (2000) A university for the 21st century. Ann Arbor: University of Michigan Press.

toplumsal yapılanmaların sonucu sanat ve kültür de ihraç edilebilir seviyelere gelmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinin bu yapıya katkısı toplumların birbirini anlayış düzeyini artırması dolayısıyla sanatsal ve kültürel değerlerin tanıtımını olanak sağlamasıdır.

Ekonomiye Katkı

Eğitim, ulusal ekonomilerin kalkınmasında katalizör görevi görmekte, insanlara toplumda iş gören kurumsal, ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik güçlerle ilgili bir anlayış kazandırmaktadır. Bu anlayış da durağan ve geri kalmış sosyopolitik yapıların ve sistemlerin yıkılarak, dinamik ve sağlıklı büyüyen bir ekonominin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli bir koşul olarak görülmektedir.

Eğitim, bireylere sağladığı özel yararlar yanında, toplumsal açıdan yaratmış olduğu dışsallıklar nedeniyle de ülkelerin ekonomik kalkınmalarında önemli rol oynamaktadır. Bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe nitelikli işgücü sıkıntısı aşılmakta, bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanmaktadır. Emeğin verimliliğinin artmasının sonucu olarak ulusal gelir düzeyi hızla yükselmekte, yaratılan gelir daha adil paylaşılır hale gelmektedir. Eğitim düzeyi artan toplumlarda yönetim daha demokratik bir nitelik kazandığı, ekonomik ve siyasal istikrarı sağlamak kolaylaştığı ve suç işleme oranları düştüğü için, eğitime yapılan yatırımların geri dönüş hızı fiziksel sermaye yatırımların geri dönüş hızından daha yüksektir. Eğitime yapılan harcamalar uzun dönemde bir yatırım harcaması olarak yarattığı artan getiri nedeniyle ekonomik kalkınmayı hızlandırmaktadır.²⁰

Ülke refahının artırılması, insan gücünün düşük katma değerli faaliyetlerden ileri teknoloji kullanımını gerektiren yüksek katma değerli faaliyetlere kaydırılmasına ve verimliliğin hızla arttırılmasına bağlı bulunmaktadır. Eğitim, işgücünün verimliliğini artırarak ekonominin büyümesine katkı sağlamaktadır. Hizmet öncesi, hizmet içi ve işbaşı eğitime yapılan yatırımlar da işgücünün beceri ve yeteneklerini geliştirerek verimlilikte artışa yol açmaktadır. Bu çerçevede eğitim-öğretim, bilim ve teknoloji altyapısının geliştirilmesi ve sanayileşmeye yeni bir ivme kazandırılması önem taşımaktadır. Bu amaçla; bilim ve teknolojilerdeki gelişme ve değişmelerin toplumumuzun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alanında kullanılması, bu gelişme ve değişimleri mal ve hizmet üretimine yansıtabilecek insan gücünün yeterli sayıda ve nitelikte yetiştirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Ekonomik teori, yüksek nitelikli insan göçünün genellikle göç alan ülke ekonomisine pozitif etkiler yaptığını öngörür. Yüksek nitelikli iş gücü sağlamanın en önemli yollarından biri olan uluslararası eğitim, sadece uluslararası öğrencinin aldığı eğitimle bitmemektedir. Uluslararası öğrencilerin çok büyük bir bölümünün yükseköğretimde

20. Öztürk, N. İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü, 2005

olduğunu düşünürsek, bu öğrencilerin yaptığı çalışmalar ve araştırmalar ev sahibi ülkeye know-how ve teknoloji bilgisi kazandırmak şeklinde geri dönüş yapacaktır. 'Know-how ve teknoloji transferi' ev sahibi ülke için kapasitesini geliştirme yolunda temel taşlardan birisidir. Bir çok gelişmekte olan ülke, sanayileşme stratejilerinin bir parçası olarak, özellikle teknik alanlarda, personel eğitilmesini sağlamak için çok çeşitli burs imkanları tanımaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliğinin hem gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde iki yönlü olarak artması, yükseköğrenimin uluslararasılaşması için teknoloji ve know-how transferinin temel gerekçelerden biri haline geldiğini göstermektedir.²¹ Grafik 1'de de belirtildiği gibi Amerika Birleşik Devletleri'nde bu hareketin etkileri açıkça görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri çalışan nüfusunun sadece %10'u yabancı uyrukludur. Ancak bu yabancı uyruklular Amerika Birleşik Devletleri bilim ve mühendislik alanındaki iş gücünün %25'ini temsil etmektedirler. Ayrıca, bu yabancı uyrukluların %50'si doktora derecesine sahiptir.

Avustralya: Eğitim Hizmetleri Avustralya'nın en önemli ihraç ürünlerinden birisidir. 2010 yılında Avustralya 19.1 milyar Avustralya Doları Eğitim Hizmetleri ihracatı geliri elde etmiştir. 2009 yılında yükseköğretim sektörü 9.5 milyar Avustralya Doları ihracat geliri elde etmiştir. Bu da eğitim alanında 2009 yılındaki toplam ihraç geliri-nin % 57'sini oluşturmaktadır.²² Yapılan araştırmalara göre 2008 yılında Avustralya'da bir uluslararası bir öğrenci yaşam masrafları için 29.997 Avustralya Doları ve harçlar için 19.657 Avustralya Doları harcama yapmıştır.²³

Birleşik Krallık: Universities UK'e göre 2010 yılında uluslararası öğrencilerin ekonomiye katkısı £8.245 milyardır. Yayınlanan çalışmada belirtilen tahminlere göre uluslararası öğrencilerin ekonomiye katkısı 2015 yılında £10,413 milyar, 2020 yılında £13,222 milyar ve 2025 yılında £16,895 milyar olarak öngörülmektedir.²⁴

Kanada: 2008 yılında uluslararası öğrencilerin Kanada'daki toplam harcamaları 5,5 milyar Kanada Doları olmuştur. Bu harcamaların Kanada GSYİH'ye katkısı 2008 yılında 4,1 milyar Kanada Doları olmuştur. Kısa dönemli dil kursları için gelen uluslararası öğrencilerin toplam harcamaları 796 milyon Kanada Dolarıdır. Bu harcamaların Kanada GSYİH'ye katkısı 509 milyon Kanada Doları olmuştur.

Yeni Zelanda: Uluslararası öğrencilerin Yeni Zelanda ekonomisine katkıları 2008 yılında 2,1 milyar Yeni Zelanda Doları düzeyinde olmuştur.²⁵

21. Guruz, K. (2011) HigherEducationandinternationalStudentMobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

22. AEI. ExportIncometoAustraliafromEducation Services, (2008-2009).

23. Birrel, B. , Smith, T. F. (2010) Exportearningsfromtheoverseasstudentindustry: how much?

24. HigherEducation in Focus: DrivingEconomicGrowth, Universities UK, Aralık 2011 25. <http://www.educationcounts.govt.nz/publications/international/35324/35364>

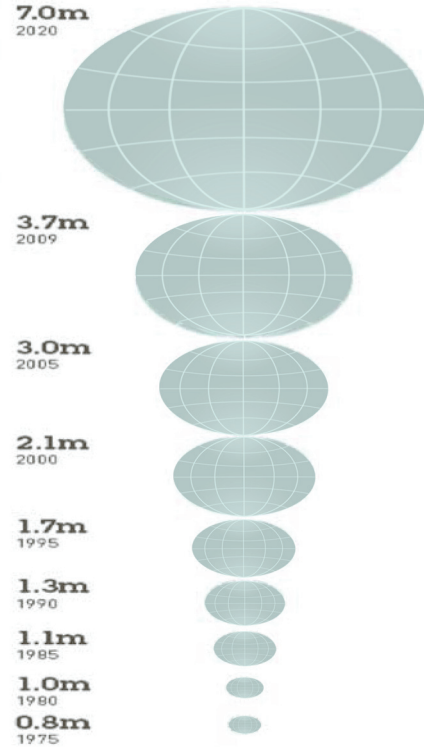
25. <http://www.educationcounts.govt.nz/publications/international/35324/35364>

2. Dünyada Uluslararası Eğitimin ve Uluslararası Eğitim Ekonomisinin Gelişimi

1975 yılından itibaren, uluslararası öğrenci sayıları genel bir artış eğilimi içerisinde. UNESCO bilgilerine göre, 2000 yılından sonra %65'lik bir artış göstererek 2009 yılında dünya üzerinde yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 165 milyona ulaşmıştır.

OECD raporlarına göre uluslararası öğrenci sayısı Grafik 1'de de görüldüğü üzere 2000 yılından 2009 yılına kadar %76'lık bir büyümeyle 3.7 milyona ulaşmıştır. 2010 yılında bu sayı 4.1 milyona çıkmıştır. UNESCO tahminlerine göre bu sayının 2020 yılında 7 milyonu aşması beklenmektedir.

Genellikle uluslararası öğrencilerin yoğun olarak seçtiği ülkelere baktığımızda bu ülkelerin gelişmiş ülkeler olduğunu, uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkelere baktığımızda ise bu ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olduğunu görüyoruz. Bunun en önemli nedeni, gelişmekte olan ülkelerin en büyük eksiği olan yüksek nitelikli iş gücü eksiğini kapatmak istemeleridir. Fakat gelişmekte olan ülkelerde son zamanlarda bu sektörün farkına varıp yaptıkları atılımlar sonucu uluslararası öğrenci çekmeye başlamışlardır. Çünkü, uluslararası öğrencilerin bir ülkeye ekonomik, kültürel, bilimsel açıdan ve ülke prestiji açısından katkıları yadsınamaz derecede önemlidir. Çin ve Malezya bu ülkeler arasında erken harekete geçerek ön sıralarda kendilerine yer bulmuşlardır.

Grafik 1 Dünyada uluslararası öğrenci

En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler Hangileridir?

Bu ülkeler, uluslararası eğitim için başka bir ülkeye giden öğrencilerin vatandaşı olduğu ülkeler öğrenci gönderen ülke konumundadır. Bu alanda Asya Kıtası ülkeleri başı çekmektedirler. Özellikle Çin, Hindistan ve Güney Kore en çok öğrenci

gönderen ülkelerin başında gelmektedirler.

Grafik 2’de de görüldüğü gibi uluslararası eğitim için en çok öğrenci gönderen ülkelere ve sektörlerdeki payları²⁶;

Çin (697.000 - %17)

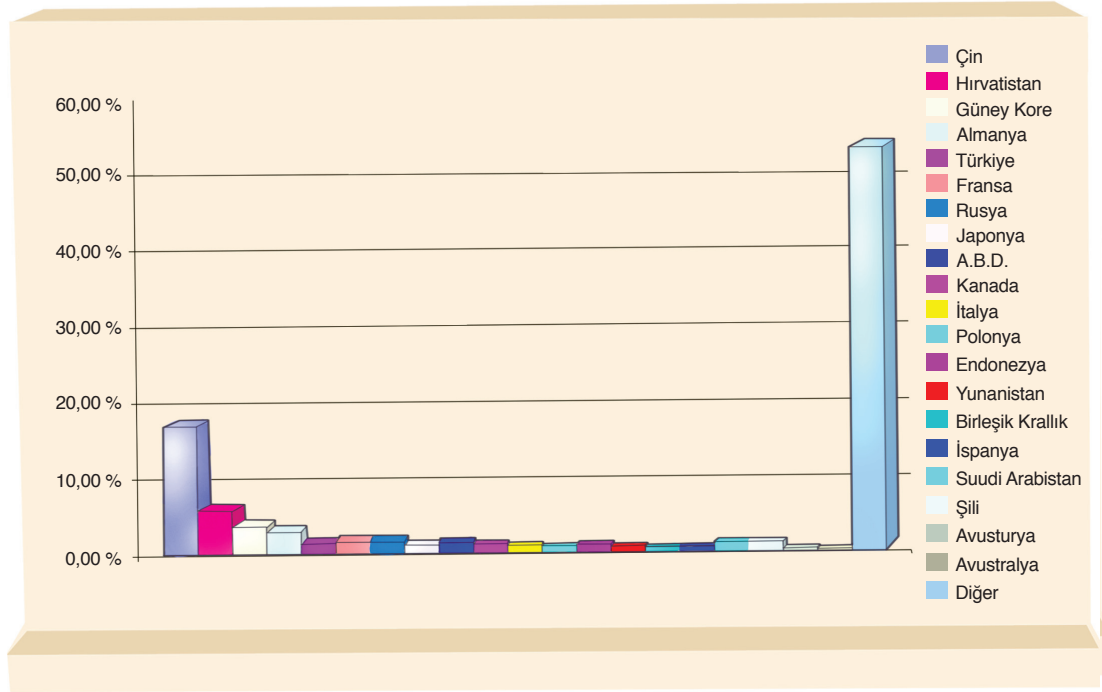
Hindistan (241.900 - %5.9)

Güney Kore (151.700 - %3.7)

Almanya (123.000 - %3)

Türkiye (57.400 - %1.4)

Grafik 2 : En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler

Kaynak: OECD ve UNESCO Institute for Statistics

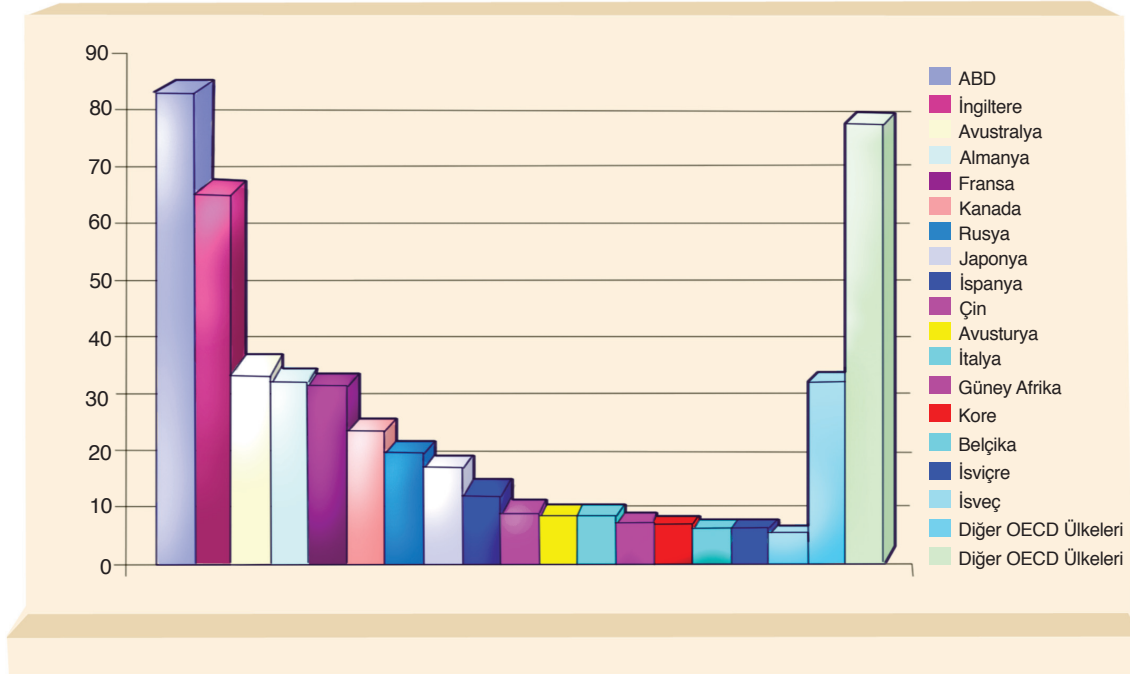
En Çok Öğrenci Alan Ülkeler Hangileridir?

Bu ülkeler, uluslararası eğitim sektöründe ev sahibi konumunda bulunan ülkeler arasında en çok öğrenci alan ülkelerdir. Bunlar arasında ise eğitim kaliteleri, tanınmışlıkları ve sağladıkları imkanlar bakımından bazı ülkeler öne çıkmaktadır.

Uluslararası eğitim sektörüne verilen önem, ülkelere gelişmişlik düzeyi olarak geri dönmektedir. Grafik 3’de de görüldüğü gibi gelişmiş ülkeler sektörde egemen du-

26. Macready, C. , Tucker, C. Who Goes Where and Why? An Overview and Analysis of Global Education Mobility Fifth in a series of Global Education Research Reports, 2011, OECD-Education at a Glance 2010.

Grafik 3: Uluslararası Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı

Kaynak: OECD ve UNESCO Institute for Statistics

rumdadır. 2009 yılında yurtdışına eğitim için giden her iki uluslararası öğrenciden bir tanesi ev sahibi ülke olarak pazarda en yüksek paya sahip ilk beş ülkeden birisine gitmiştir. Grafik 3’de de görüldüğü gibi Amerika Birleşik Devletleri bu pazarda en büyük paya sahipken onu sırasıyla İngiltere, Avustralya, Çin, Fransa ve Almanya takip etmektedir.²⁷

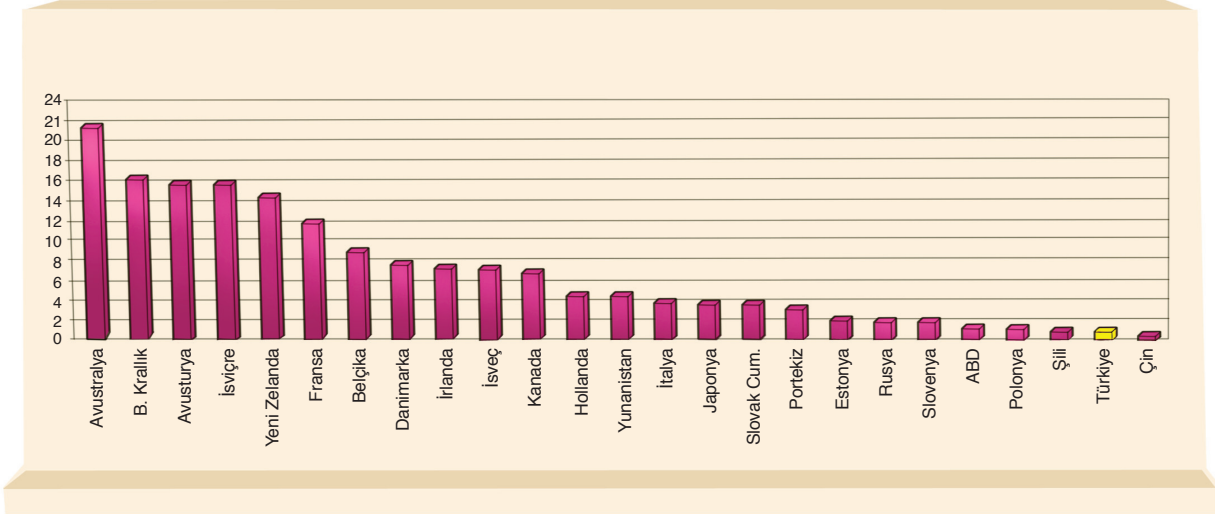
Ülkeler bazında öğrenci gönderme ve öğrenci alma dengelerine baktığımız zaman, Avustralya gönderdiği her bir öğrenciye karşılık 24 yabancı öğrenci, Yeni Zelanda ise her bir öğrenciye karşılık 15 yabancı öğrenci alarak bu alanda en başarılı ülkeler olmuşlardır. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri de bu alanda 1’e 11 gibi yüksek oranlara sahiptirler. Ancak Şili, Estonya, Yunanistan, İzlanda, Kore, Lüksemburg, Meksika, Polonya, Slovakya, Slovenya ve Türkiye’de dengeler negatiftir. Bu dengenin çok ülkelerin büyüklükleri ile alakalı olsa da ülkelerin uluslararası eğitim sektöründeki paylarının ve etkinliklerini gözler önüne sermektedir. Buradan çıkarılabilecek sonuç, gelişmiş ülkelerin uluslararası eğitime neden önem verdiğini açıklamaktadır. Uluslararası öğrencilerin bir ülkeye yaptığı her türlü katkı ülkenin gelişmişlik düzeyini yüksek seviyelere taşımaktadır.

Uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan ülkeler arasında ülkelerin büyüklükleri aynı olmadığı için sadece sayısal verilere bakarak yorum yapmak yanlış olur. Burada önemli nokta, ev sahibi ülkenin kendi büyüklüğüne göre aldığı yabancı öğrencilerin genel olarak ev sahibi ülkenin toplam öğrenci sayısına oranıdır.

27. OECD ve UNESCO Institute for Statistics (2011)

Böyle bir değerlendirme yaptığımız zaman ev sahibi ülkenin eğitim sektöründe uluslararası eğitimin payını daha net bir şekilde görebiliriz.

Grafik 4: Evsahibi Ülkenin Yükseköğretim Seviyesinde Bulunan Toplam Öğrenci Sayısı İçerisinde Uluslararası Öğrencilerin Oranı

Kaynak: OECD- education at a Glance 2012 Tablo C3.1. bkz annex3 (www.oecd.org/edu/eag2012) 1.Referans yılı 2009

Yukarıda Grafik 4’de de görüldüğü gibi bu konuda Avustralya lider konumda bulunmaktadır. Sonra sırasıyla Avusturya, Birleşik Krallık, İsviçre ve Yeni Zelanda en çok yabancı öğrenci oranına sahip olan ülkeler olarak sıralanmaktadır.

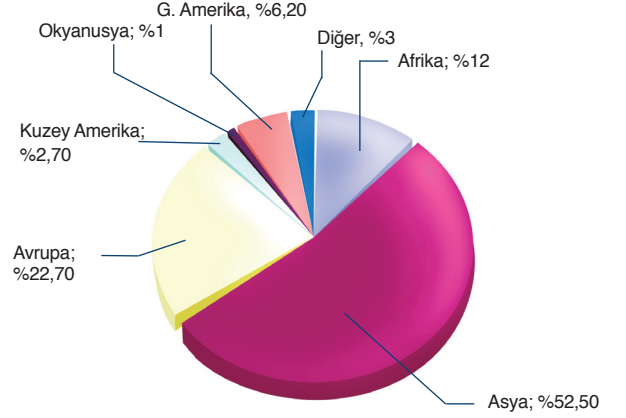
Uluslararası Eğitim Sektörünün Yeni Oyuncuları Kimlerdir?

Uluslararası eğitim sektörünün yükselen güçleri Asya ülkeleridir. Güçlü GSYİH büyümesi beklenen ülkeler artıkdünyanın ekonomik olarak da önemli güçleri haline gelmişlerdir. Bu ekonomik büyüme beraberinde bir çekicilik yaratmıştır. Bu ortamda Asya ülkelerinin çalışmaları, Grafik 5’de görüldüğü gibi uluslararası eğitim sektöründe sadece öğrenci gönderen ülkeler olarak değil, öğrenci alan ülkeler olarak da isimlerini duyurmalarını sağlamıştır.

Dünya genelinde güvenilirliği yüksek olan QS-World Universities Rankings’e göre son yıllarda Asya üniversiteleri sıralamaya daha çok üniversiteyle girmeyi

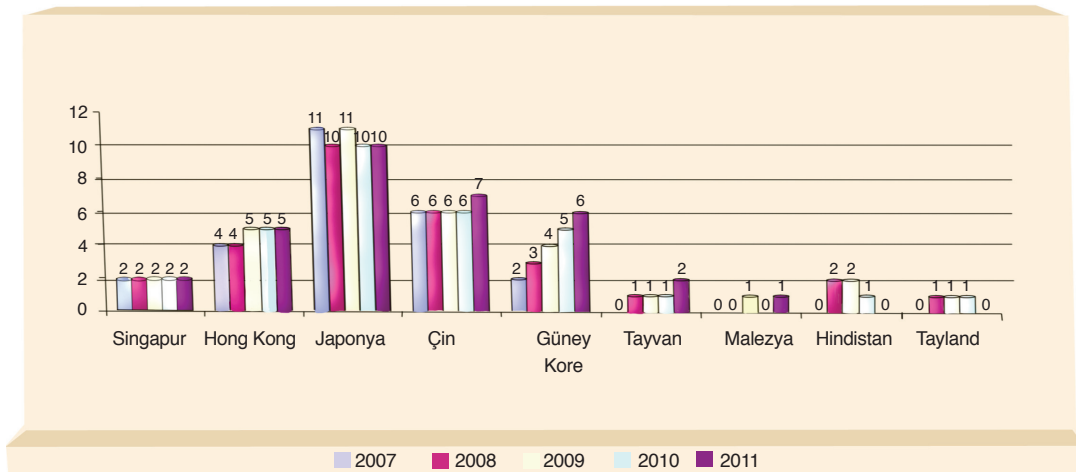
başarmışlardır. İngiliz Times Dergisi ile Quacquarelli Symonds'un birlikte hazırladıkları bu sıralama sistemi yıllık olarak THES-QS Dünya Üniversite Sıralamalarını yayınlamaktadır. Bu çalışmanın asıl çıkış noktası yurt dışında yükseköğrenim görmek isteyen öğrenci sayısındaki büyük artıştır. Times Dergisi, daha iyi imkanları olan üniversiteleri belirlemek için 2003 yılında bu tür bir sıralama çalışması başlatmıştır. Öğrenciler için yükseköğrenim artık en iyi üniversitelerde alınacak eğitime ve tatmin edici iş imkânlarına bağlı olunca sınırlar ötesinde eğitim artık günümüzün kaçınılmaz gerçeği haline gelmiştir.²⁸

Grafik 5: Uluslararası Eğitime En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler

Yapılan bu sıralamalar; üniversitelerin performanslarının uluslararası seviyede ne anlamageldiğini, zayıf ve güçlü yönlerini ortaya koyması açısından önemli bir katkıya sahiptir. Bu sistemlere yönelik eleştirilerin yanı sıra üst düzey üniversitelerin çoğu bu sıralamaları kayda değer bulup, kendilerine üst sıralarda yer bulmak için gerekli işlemleri yapmak konusunda ilgili davranmaktadırlar.

Grafik 6: QS-World Universities Rankings Top 200'de Asy Üniteleri

Kaynak: QS Asia Quacquarelli Symonds

28. Garner, L. H. (2002). Education for the Twenty-first Century: Leadership for Globalization. Iowa: Second Korea-U.S. Forum, Çalık, T., Sezgin, F. (March 2005) Globalization, Information Society, and Education, Kastamonu Education Journal, vol:13 no:1.

Eğer bir üniversite sıralamada üst seviyelerde yer almak istiyorsa bahsedilen sıralama sistemlerinin değerlendirme kriterlerini ve ilgili kriterlerin ağırlıklarını temel alarak gerekli düzenlemeleri yapmalıdır. Böylece kaliteli bir yüksek öğretim kurumu olmayı başarabilir ve çalışmalarının ürünü olarak uluslararası alanda hak ettiği prestiji kazanabilir. Grafik 6'da da görüldüğü gibi Asya üniversitelerinin bu denli güvenilir ve prestijli sıralamalarda yer bulması uluslararası talebin Asya ülkelerine doğru kaymasında etkili olmuşlardır.

Uluslararası eğitim için konulan hedeflere bakıldığında Asya ülkelerinin uluslararası eğitim sektöründe aktif rol oynamak istedikleri görülmektedir.

Tablo 1'de de görüldüğü üzere Asya ülkeleri uluslararası öğrenci çekebilmek için çalışmalara başlamış ve bunun etkili sonuçlarını almışlardır. Çin'de 2005 yılında 140.000 dolaylarında uluslararası öğrenci varken 2012 yılında 290.000 uluslararası öğrenciye çıkmıştır. Japonya'da ise 2005 yılında 110.000 uluslararası öğrenci varken, Japonya 2012 yılında yaklaşık 138.075 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmıştır.

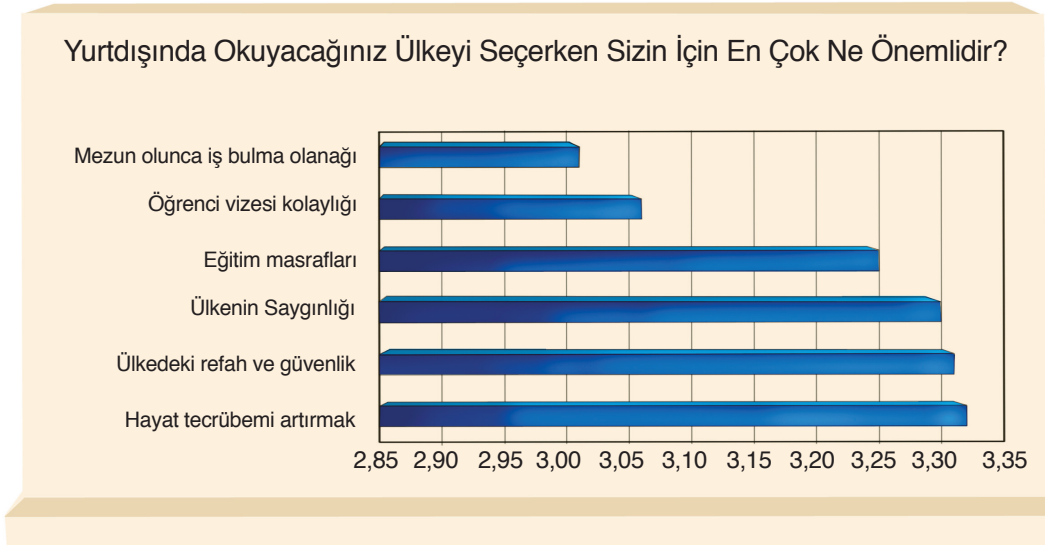
Asya ülkeleriyle birlikte Güney Afrika Cumhuriyetinin özellikle Afrika Kıtası içerisinde popülerliğini arttırmakta ve uluslararası eğitim sektöründe dünya genelinde uluslararası öğrencilerin %2'sine ev sahipliği yapmaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti bu sayede Afrika Kıtası'ndan gelen uluslararası öğrencilerin öncelikli tercihi haline gelmiştir.

2000 yılında itibaren uluslararası eğitim pazarında Amerika Birleşik Devletleri'nin payı %23'ten % 16.6'ya düşmüştür. Bu paylar İngiltere, Almanya ve Çin'e gitmiştir. Bununla beraber Avustralya, Yeni Zelanda ve Rusya'nın payı %2 oranında artarak bu ülkeleri önemli oyuncular haline getirmiştir. Ancak bazı ülkelerin sektördeki payının artması, sektörün hâkim ülkelerinin öneminin azaldığı anlamına gelmez. Öğrenci sayılarının artmasıyla birlikte uluslararası eğitime artan talep sonucu destinasyonlar çeşitlenmiş, ülkeler ve üniversiteler öğrenci çekme yarışına girmişlerdir.

Uluslararası Öğrenciler Seçimlerini Nasıl Yapıyorlar ve Nelere Dikkat Ediyorlar?

Uluslararası eğitim, öğrencilere küresel bir vatandaşlık anlayışı kazandırmalıdır. Küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmeleri yeterli olmayacaktır. Küresel pazar ekonomisinde başarıyla çalışmak, farklı insanların ve kültürlerin özelliklerini bilmeyi gerektirir. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmaları çok zor olacaktır.²⁹ Bu sebeplerden dolayı öğrenciler uluslararası eğitim için ülke ve okul seçerken çok dikkatli davranmalıdırlar. Uluslararası öğrencilerin gidecekleri ülke ve okul seçimini etkileyen bir çok etken vardır (Bakınız Grafik 7, Tablo 2):

Grafik 7: Uluslararası Öğrencilerin Seçim Yaparken Dikkat Ettiği Konular

Kaynak: Australian International Education Conference 2009

- Hayat tecrübelerini artırmak istemeleri,
- Gidecekleri ülkedeki refah ve güvenlik seviyesi,
- Ülkenin saygınlığı,
- Eğitimleri süresince yapacakları harcamaların oranı,
- Vize işlemlerinde kolaylık,
- Mezun olunca iş bulma kolaylığı

gibi etkenler karar aşamasında etkili olmaktadır. Bunların yanı sıra uluslararası öğrenci kabul eden okullar da öğrencileri kabul ederken birtakım şartlar koymaktadırlar. Bu şartlar ülkeden ülkeye ve okuldan okula değişebilmektedir.

29. Garner, L. H. (2002). Education for the Twenty-first Century: Leadership for Globalization. Iowa: Second Korea-U.S. Forum, Çalık, T., Sezgin, F. (March 2005) Globalization, Information Society, and Education, Kastamonu Education Journal, vol:13 no:1.

Uluslararası Öğrenciler Hangi Branşlarda Yoğunlaşmıştır?

Uluslararası eğitim pazarının en önemli parçalarından birisi branşlardır. Öğrenci çalışmak istediği alanda en iyi eğitimi veren ülke ve okulu tercih etmek isteyecektir.

Öğrenci çalışmak istediği branşı seçerken,

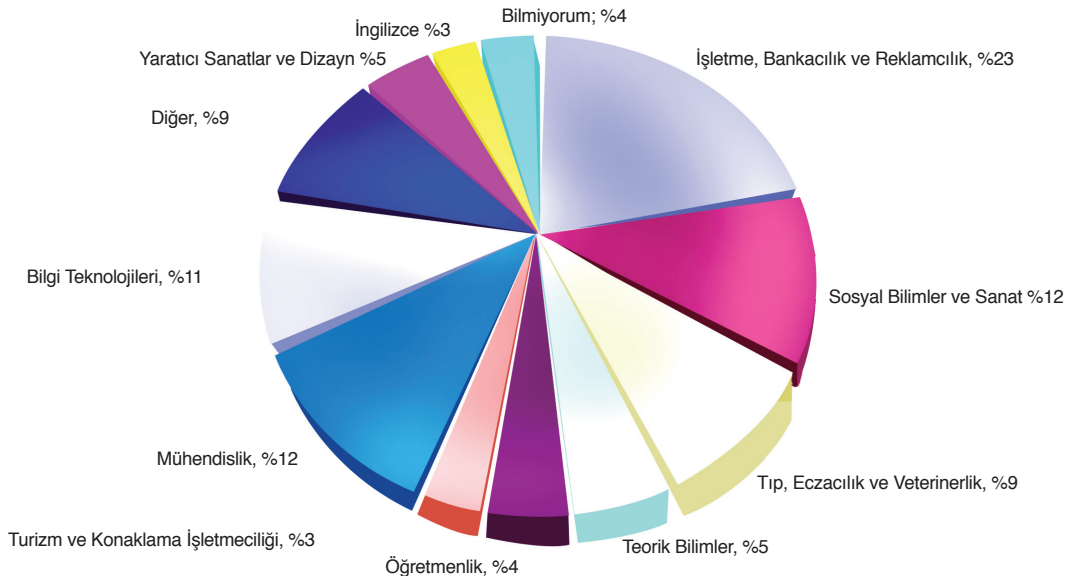
- çalışmak istediği alanın ev sahibi ülkede ve kendi ülkesinde gördüğü değer,
- eğitimini tamamladıktan sonra kurabileceği olası bağlantılar,
- iş imkanları gibi maddi sebeplerle birlikte,

Tablo 2: Uluslararası Öğrenci Hareketlerinde Çekici Faktörler

Nitelik	Açıklama
Eğitim Kalitesi	Eğitim süreciyle bağlantılıdır. Bu tam anlamıyla eğitimde ülkenin akademik saygınlığa sosyal desteğe ve farklılıklara anlayışa işaret etmektedir. Ayrıca akademik kaynakların yeterliliği ve akademisyenlerin öğretme kabiliyeti de ülkenin eğitim kalitesini belirleyen hususlar arasındadır.
İş İmkanları	Bahis konusu faktör eğitimin bir çıktısı olarak görülmektedir. Ev sahibi ülkenin yerel ve küresel bazda ortaya çıkan işçi hareketlerindeki yerine işaret eder.
Alım Gücü	Öğrencilerin masraflarını ve okul harçlarını ülkenin herhangi bir bölgesinde karşılayabilmeleri noktasında oluşan algıdır. Alım gücünün yüksek olduğu algısı olan bir ülke diğer ev sahibi ülkelere göre seçilme olasılığını artırmış demektir.
Kişisel Güvenlik	Ev sahibi ülkede oluşan güvenlik algısının oranıyla doğrudan ölçülebilen bir nitelik olarak gözükmemektedir.
Yaşam Biçimi	Spor, müzik, moda, gece hayatı ve diğer kültürel faktörlerin birleşiminden oluşur. Ayrıca Kültürel hoşgörü, kabullenme, benzerlikler ve farklılıklar da bu skalada değerlendirilebilir.
Eğitim Erişilebilirliği	Kurumlara ve programlara ulaşım kolaylığını belirtmektedir.

Kaynak: "United Kingdom Vision 2020-forecasting international student mobility a UK perspective", Anthony Böhm, Marcelo Follari, Andrew Hewett, Sarah Jones, Neil Kemp, Dennis Meares, David Pearce, Kevin Van Cauter, 2004

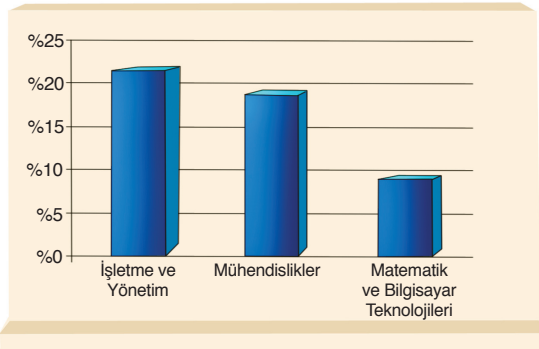
Grafik 8: Yurtdışı Eğitim Tercih İstatistikleri

- öğrencinin ilgi ve yetenekleri,
- eğilimleri,
- hayalleri gibi birçok maddi olmayan sebeplere de dikkat eder. Grafik 8'de de görüldüğü gibi dünya genelinde trendler bilgi teknolojileri, mühendislikler ve sosyal bilimlerin alt dalı olan ekonomi, işletme, iş yönetimi gibi alanlar yönündedir. Bu branşların ön plana çıkmasının tarihi, kültürel, ekonomik, sosyolojik ve bunlara benzer birçok nedeni vardır.

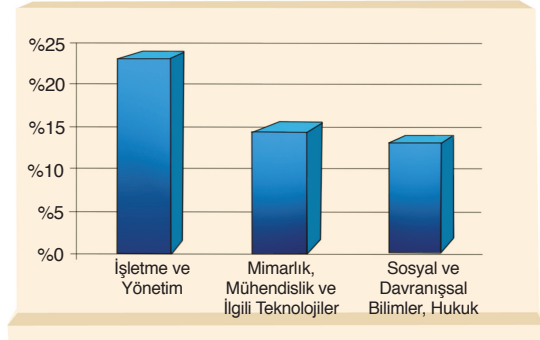
Konu bölgeler bazında incelendiğinde, uluslararası öğrencilerin gittikleri bölgelere göre branş seçiminde farklılıklar olduğu yani gittikleri bölgeye göre bazı branşlarda yoğunlaştıkları görülmektedir. Grafik 9 ve 10'da da görüldüğü gibi Kuzey Amerika'da bulunan Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada daha çok İşletme ve Yönetim ile Mühendislik branşlarında tercih edilmektedir. Şekil 11, 12 ve 13'de ise Avrupa ülkelerinin daha çok Hukuk, Edebiyat ve Sosyal Bilimler branşlarında tercih edildiği görülmektedir. Şekil 14, 15 ve 16'da ise Asya ülkelerinin Sosyal Bilimler, Sanat, Dil Bilimleri ve Sağlık branşlarında tercih edilirken, Pasifik ülkeleri İşletme ve Mühendislik branşlarında tercih edildiği görülmektedir.

Grafik 9: ABD'de Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

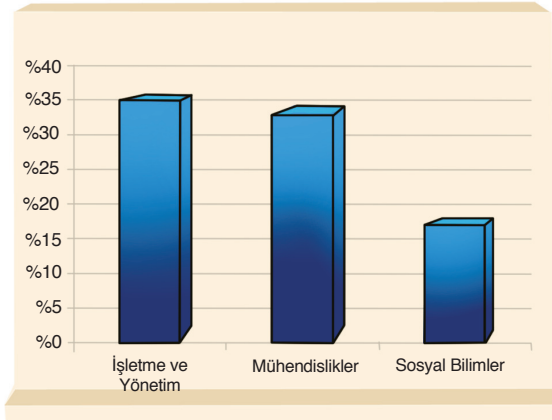
Kaynak: Institute of International Education (2011). "International Students by Field of Study, 2009/2010-2010/11." Open Doors Report on International Educational Exchange Retrieved from <http://www.iie.org/opendoors>

Grafik 10: Kanada'da Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Alanlar

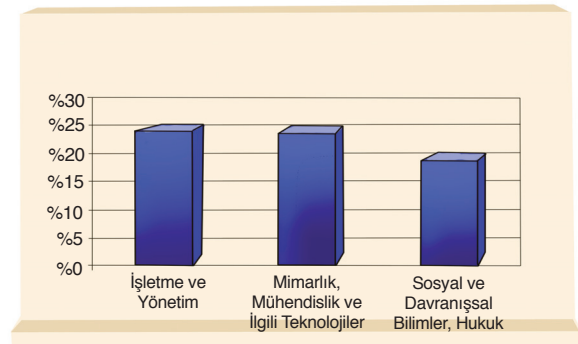
Kaynak: <http://www.statcan.gc.ca/81-004-x/2010006/chrt-graph/desc/desc-6.eng.htm> - 2008 verileri

Grafik 11: Birleşik Krallık'ta Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

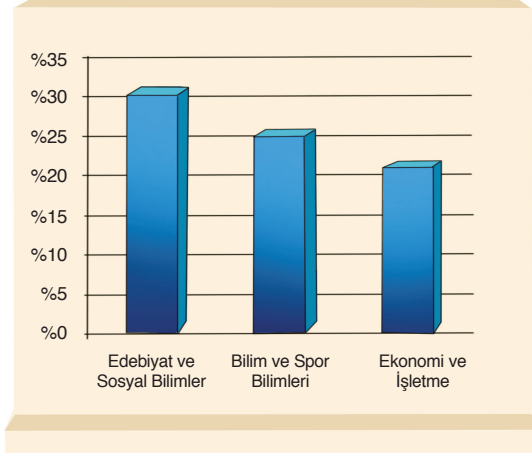
Kaynak: http://www.ukcisa.org.uk/about/statistics_he.php#table1

Grafik 11: Almanya'da Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

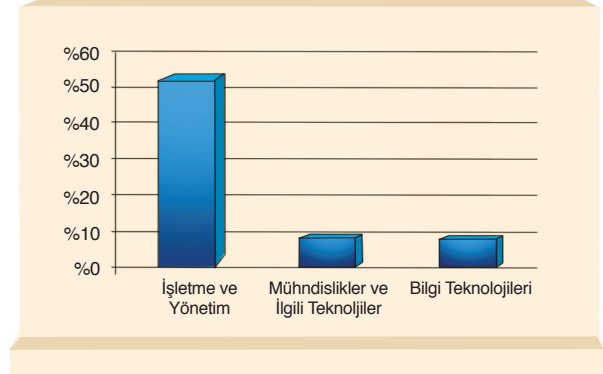
Kaynak: <http://www.wissenschaftweltentoffen.de/daten/1/5/1?lang=en>

Grafik 13: Fransa'da Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

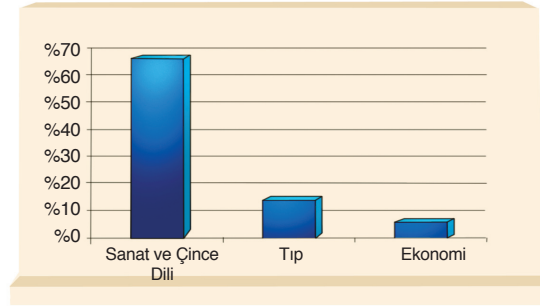

Kaynak: <http://www.education.gov.fr/statistiques/rers-616Lese tudiantsetrangersdönslesuniversites>

Grafik 14: Avustralya'da Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

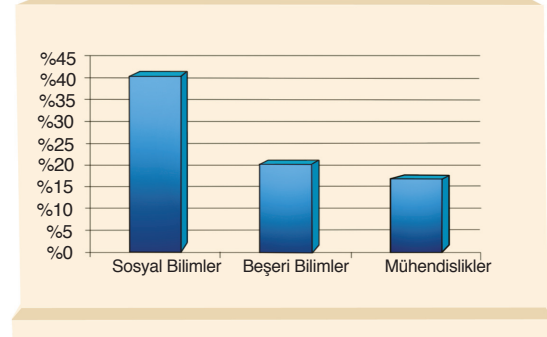

Grafik 15: Çin'de Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

Kaynak: Atlas of Student Mobility - Website of the Institute of International Education

Grafik 16: Japonya'da Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

Kaynak: http://wasso.go.jp/statistics/intl_student/data11_e.html

3. Dünyada lider ülkeler hangileridir? Bu ülkeler nasıl bir strateji izlemektedirler?

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin artmasıyla birlikte özellikle uluslararası rekabet edebilirliklerini beşeri sermaye yatırımlarıyla arttırmayı hedefleyen ülkeler bu yönde kapsamlı planlar ve stratejileri geliştirmişlerdir. A.B.D. ve İngiltere gibi bu konuda göreceli olarak daha gelişmiş ülkelere Pasifik ve Asya ülkelerinden Avustralya ve Yeni Zelanda da eklenmiş, Çin, Vietnam, Singapur ve Malezya gibi yükselen Uzakdoğu ve Asya ekonomileri de bu alanda çalışmalarını hızla arttırmışlardır. Özellikle Asya ülkelerinin küresel ekonomiye entegrasyonunu takiben diğer ülkeler de uluslararası yükseköğretim stratejilerini gözden geçirmiş ve değişen rekabet koşullarında güncellemişlerdir. Bu sürece Güney Afrika Cumhuriyeti, Küba ve Çek Cumhuriyeti gibi farklı kıtalardan ve gelişmişlik düzeylerinden farklı ülkeler de katılmaktadır.

Küresel çapta örnek teşkil edebilecek tek bir model veya uluslararası yükseköğretim stratejisi bulunmamaktadır. Ülkeler kendi ekonomik, politik, sosyal ve akademik dinamikleri, beşeri ve mali kaynakları, hedefledikleri bölgelerle olan tarihi ilişkileri ve kendi belirledikleri ihtiyaçlar doğrultusunda stratejilerini belirlemektedirler. Tüm bu farklılıklara rağmen Türkiye'nin kendi uluslararası eğitim stratejisini hazırlama sürecinde ABD, Birleşik Krallık, Fransa, Avustralya, Yeni Zelanda ve Çin gibi kısa bir sürede başarılı olmuş ülkeler örnek oluşturabilecek niteliktedir.

Amerika Birleşik Devletleri

115.000 uluslararası bilim adamı ABD üniversitelerinde araştırma ve/veya öğretim yapmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri 1950'den günümüze en popüler destinasyonların başında gelmektedir. ABD'nin eğitim sisteminin uluslararasılaştırılmasından sorumlu merkezi (Federal) bir birim bulunmamaktadır.³⁰ Bir başka deyişle bu süreç birden fazla paydaşlar arasında dağılmış ve yönetimi yerelleştirilmiştir. Bu süreçte sayıları 4000'i bulan vakıf, kar gütmeyen sivil toplum kuruluşu, kamu ve özel üniversitelerden oluşan yüksek öğrenim kurumları yer almakta ve bu kurumlar stratejilerini kendi kaynakları ve belirledikleri öncelikler çerçevesinde şekillendirmektedirler.

30. Guruz, K. 2011 higherEducationandinternationalStudentMobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

Bazı Veriler ve Rakamlar

2010-2011 Akademik döneminde 723.277'nin üzerinde uluslararası öğrenci ABD'de öğrenim görmüştür.

ABD'de okuyan uluslararası öğrenci'lerin yüzde 52'sini Çin,Suudi Arabistan, Hindistan, Güney Kore ve Kanada oluşturmaktadır.

2008-2009 Akademik yılında 260.000'in üzerinde Amerikalı öğrenci yurtdışında öğrenim görmüştür.

115.000 uluslararası bilim adamı ABD üniversitelerinde araştırma ve/veya öğretim yapmaktadır.

ABD'de öğrenim gören lisans seviyesindeki öğrencilerin %80'i kendi finansal imkanlarıyla okumalarına karşılık bu oran yüksek lisans ve doktora seviyesinde %50'nin altında düşmektedir.³¹ ABD'de Ar-Ge çalışmaları yürüten doktoralı kadroların %30'u ABD harici bir başka ülke vatandaşıdır.³² Bir başka deyişle ABD'nin yükseköğretim stratejisi ekonomik saiklerle ABD'nin kalifiye işgücü ihtiyacının verimli bir dengesini yansıtmaktadır.

Üniversiteler ve kolejler, öğrencilerini uluslararası destek programları, öğrenci istihdam aktiviteleri, mezun ağı ve organizasyonları, burs ve araştırma programları aracılığıyla seçmektedirler. Sivil toplum kuruluşları bu süreç dışarıdan destek vermekte ve ABD'de öğrenim görmek isteyen öğrencilere hem bilgi sağlamakta hem de bu öğrencilerin ABD'ye uyum süreçlerinde yardımcı olmaktadır.

ABD'nin yerellik üzerine kurulu stratejisi aynı zamanda yüksek öğretim kurumları, temas halinde olduğu üniversitelerde kendi öğrencileri için de ortak programlar ve aktiviteler düzenleyerek aktif bir şekilde ABD öğrencilerini de diğer ülkelere göndermektedir. Önceleri Batı Avrupa'daki ülkeler hedefleyen son yıllarda Afrika, Asya, Latin Amerika ve Orta Doğu ülkeleri de Amerikan üniversitelerinin ilgi alanına girmiştir.

ABD'de üniversiteler kendi başvuru süreçlerini kendileri yürütse de bazı üniversiteler TheCommon Applications adlı internet tabanlı merkezi bir başvuru sistemi de kullanmaktadırlar. Başvuru sürecini ve takibini kolaylaştıran ve süreci şeffaflaştıran bu sistem ABD'nin 400'e yakın önde gelen üniversiteleri tarafından kullanılmaktadır.³³

Federal Kurumlar, Destekler ve Programlar

ABD Dışişleri Bakanlığı içinde kurulmuş olan Eğitim ve Kültür Bürosu (US Department of State's Bureau of Educational and Cultural Affairs) 400'ye yakın noktada kurduğu ücretsiz danışmanlık merkezlerinde ABD üniversitelerini tanı-

31. OECD, 2004. internationalization and trade in higher education: Opportunities and Challenges. Paris; Guruz, K. 2011 higher Education and international Student Mobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

32. Paarlberg, R. L. 2004 Knowledge as Power. International Security 29(1)122-151

33. Guruz, K. 2011 higher Education and international Student Mobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

makta ve 169 ülkede aday öğrencilere bilgi sağlamaktadır. Merkez hem yabancı öğrencileri liyakatlerin ve isteklerine en uygun Amerikan üniversiteleriyle en etkin şekilde eşleştirmek hem de Amerikan üniversitelerinin uluslararası ağlarını genişletmeyi hedeflemektedir.

ABD aynı zamanda bir sivil toplum kuruluşu olan Institute of International Education (IIE) yönetiminde kamu fonlarıyla oluşturulan Fulbright Program'ına destek vermektedir. Federal fonlarla oluşturulmuş en büyük eğitim programı olan Fulbright programı 7000'in üzerinde Amerikalı ve uluslararası öğrencinin yükseköğrenim masraflarını karşılamaktadır. Program 150 ülkede faaliyet göstermekte ve diğer üniversitelerin de desteğiyle hızla büyümektedir.

Ayrıca ABD hükümeti Optional Practical Training gibi programlarla uluslararası öğrencilere yükseköğrenimden sonra Amerika'da kalma ve çalışma izni temin etmekte ve bu süreçte öğrencilere bürokratik kolaylıklar sağlamaktadır. ABD Konsolosluklarında oluşturulan vize birimleri uluslararası öğrencilere yönelik bilgi ve iş akışlarını kolaylaştırmakta ve personel sayılarını arttırarak kapasitelerini arttırmaktadır. ABD öğrencilerinin diğer kültürle entegrasyonu için geliştirilmiş US StudyAbroad programı ABD öğrencilerini başka ülkelere göndermeyi amaçlamaktadır. Bu program hem öğrenci değişim programlarını hem de yabancı dil öğrenimini desteklemektedir. Benjamin A. Gilman Bursu finansal durumu yeterli olmayan ABD öğrencilerini bir yıl süreyle lisans seviyesinde diğer ülkelere göndermekte ve giderlerini karşılamaktadır. David L. Boren Programı ABD için stratejik önem teşkil eden ülkelerin dillerini öğrenmek isteyen öğrencilere finansal destek sağlamaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın sağladığı Critical Language Scholarship (CLS)'de stratejik dillerin öğrenilmesine finansal destek vermektedir.

Yerel Hükümetlerin ve Üniversitelerin Destekleri

Yerel hükümetler eyaletlerine uluslararası öğrenci çekebilmek için marka yaratma yoluyla pazarlama kampanyaları oluşturmakta ve küresel profillerini ve tanınırlıklarını bu programlar aracılığıyla arttırmayı hedeflemektedirler. Bu girişimlere "Destination Indiana", "Discover Ohio", "OneBigCampus" gibi girişimler örnek gösterilebilir.

Ayrıca yerel üniversiteler bünyelerinde uluslararası eğitime yönelik ayrı ofisler kurmuşlar ve bu ofisler aracılığıyla yalnızca uluslararası öğrencilere değil aynı zamanda öğretim üyeleri ve araştırma kuruluşlarıyla da işbirlikleri ve ortaklıklar oluşturmuşlardır. Hatta bazı üniversiteler eyalet dışı öğrencilere uyguladıkları fiyatlardan uluslararası öğrencileri muaf tutmuş, akademik burslar yoluyla da ABD'deki masrafları minimuma indirmişlerdir. Uluslararası üniversiteler ile öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları da ABD üniversitelerinin uluslararası tanınırlıklarını arttırmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları

ABD'nin yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşmasında sivil toplum kuruluşları önemli bir yer tutmaktadır. Bu kuruluşlar birbirlerinden bağımsız aktiviteler ve stratejiler geliştirebildikleri gibi Alliancefor International Educationand Cultural Exchange adlı bir şemsiye kurumun altında çok paydaşlı ve katılımcılı aktiviteler de gerçekleştirmektedirler. Değişik seviyelerde ve kapasitelerde faaliyet gösteren bazı kurumlar şunlardır: American Association of Community Colleges, the American Association of State Colleges and Universities, the American Council on Education, the Association of American Universities, the Association of Public and land-grant Universities, the College Board, the Council of Graduate Schools, and NAFSA: Association of International Educators.

The Institute of International Education (IEE), Amerika'da uluslararası eğitim alanında faaliyet gösteren en büyük ve en kapsamlı sivil toplum kuruluşudur. IEE yerel ve federal hükümetlerle, vakıflarla, yerli ve yabancı ayırt etmeksizin üniversitelerle ortak programlar düzenlemektedir. Bu bağlamda hedef ülkeler belirleyebilmekte ve kaynaklarını bütüncül bir strateji çerçevesinde en etkin şekilde kullanabilmektedir. Kurum aynı zamanda Çin, Hindistan, Endonezya, Rusya ve Meksika gibi ülkelerle stratejik ortaklıkların kurulmasına da katkıda bulunmaktadır.

Kaynaklar

- Institute of International Education (IEE) Official Website: www.iie.org
- Open Doors data and mobility statistics for the US: www.iie.org/opendoors
- Center for International Partnerships in Higher Education: www.iie.org/cip
- Bureau of Educational and Cultural Affairs (ECA): <http://exchanges.state.gov>
- EducationUSA: www.educationusa.gov
- Fulbright Program: <http://fulbright.state.gov>
- Benjamin A. Gilman International Scholarship: www.iie.org/en/Programs/Gilman-Scholarship-Program
- Boren Scholarships and Fellowships: www.borenawards.org

İngiltere

İngiltere, uluslararası eğitim konusuna “Kamu Diplomasisi” çerçevesinde yaklaşmakta ve uluslararası eğitim stratejisini İngiltere'nin uluslararası ekonomik, politik ve kültürel ilişkilerinde kilit rolü oynadığı varsayımıyla şekillendirmektedir. İngiltere'nin uluslararası eğitime bakışı, Amerikan yaklaşımına kıyasla planlamada ve yönetimde daha merkezi bir yaklaşımı yansıtmaktaysa da özellikle 80'lerde hayata geçirilen hükümet politikaları ile İngiliz üniversitelerinin gelir kaynaklarını çeşitlendirme ihtiyacından da büyük ölçüde etkilenmiştir.³⁴ Stratejinin önemli bir

bileşeni İngiltere'yi eğitimde uluslararası bir marka haline getirerek, en iyi ve en başarılı öğrencileri ülkeye çekmeyi amaçlamaktadır.

Diğer kültürlerle entegre olabilen, farklı dilleri konuşabilen, problemlere farklı açılardan yaklaşabilen, açık görüşlü ve çok yönlü nesillerin İngiltere'nin gelecekteki küresel rolünü belirleyici olacağı düşüncesiyle, İngiltere hem uluslararası öğrenci ve akademisyen çekme hem de İngiliz öğrencilerini diğer ülkelere göndermeye odaklanmaktadır.

İngiltere hükümeti ve yüksek eğitim kurumları uluslararası öğrencilerin İngiliz üniversitelerinin entelektüel kapasitelerini ve üniversitelerin eğitim kalitesini üniversiteler arası standartları yükselmek suretiyle arttırdığını ve en kaliteli işgücünü ülkede tutarak İngiltere ekonomisinin küresel rekabet edebilirliğine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır.

Bazı Veriler ve Rakamlar

2010-2011 döneminde lise sonrası uluslararası öğrenci sayısı 428.225'e ulaşmıştır.

Öğrenciler ağırlıklı olarak Çin, Hindistan, ABD, Almanya ve Fransa orijinlidir.

UNESCO verilerine göre 2010-2011 yıllarında 33.000 İngiliz öğrenci yurtdışında eğitim yapmıştır.

İngiliz hükümeti uluslararası eğitim ekonomisinde daha etkin olabilmek amacıyla 5 yıllık "Başbakanlık Uluslararası Eğitim Girişimi" hazırlamıştır.

İngiltere'nin önde gelen uluslararası eğitim kurumlarından bir tanesi British Council'dir. Kurum İngiliz hükümetinin kurduğu "Chevening" ve UK9/11 gibi girişimlerin, programların ve bursların yönetiminden sorumludur. Nuffic (Hollanda), CampusFrance (Fransa) ve DAAD (Almanya) gibi diğer AB ülkeleriyle de ortak aktiviteler yürütmekte ve hem İngiltere'ye gelen hem de İngiltere'den yabancı ülkelere giden öğrencilere odaklanmaktadır. Ayrıca kurum, İngiltere'nin eğitim stratejisinde önemli bir yer tutan AB nezdinde oluşturulmuş ERASMUS programını da yürütmekte ve programın İngiliz üniversiteleri tarafından bilinirliğini ve kullanılabilirliğini arttırmak için yayınlar yapmakta ve etkinlikler düzenlemektedir.

British Council'in etkinliklerine ek olarak İngiliz hükümeti de yurtdışına çıkan öğrenciler için 1999'da "okul ücreti muafiyeti" girişimi başlatmıştır. Bu girişimde ERASMUS programı dahilinde olmaksızın belli bir süreyle uluslararası programlara katılan öğrenciler İngiltere'de bu sürede kayıtlı oldukları okulların ücretlerinden muaf tutulmuşlardır. ERASMUS programının da yurtdışındaki harcamaları kapsadığı gözönüne alındığında İngiliz öğrenciler için yurtdışında eğitim almak cazip bir hale gelmektedir.

Aynı zamanda İngiltere-Çin Ortaklığı ve İngiltere-Hindistan Ortak Araştırma Girişimi gibi İngiltere'nin önem atfettiği ülkelerle ikili anlaşmalar yoluyla ortak araştırma, eşleştirme ve öğrenci/akademisyen mübadele programları düzenlemekte ve bu amaçla ortak

fonlar oluşturmaktadırlar.³⁵

ABD'deki merkezi sisteme benzer bir şekilde İngiltere de uluslararası öğrencilerin başvurularını kolaylaştırmak ve üniversitelerin iş yükünü azaltmak amacıyla merkezi bir başvuru sistemi geliştirmiştir.³⁶ Bu yolla uluslararası öğrenciler diledikleri kadar üniversiteye başvurabilmekte ve işlemlerini takip edebilmektedirler.

The Prime Minister's Initiative for International Education (PMI2):

PMI2 programı, 2006 yılında Başbakanlık tarafından İngiltere'nin uluslararası eğitim ekonomisine entegrasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulmuş 5 yıllık stratejik bir planı kapsamaktadır. Planın ana amacı İngiliz eğitim kurumlarının uluslararası seviyede tanınırlıklarını arttırmak; etkin şekilde pazarlamalarını sağlayarak yurtdışındaki öğrencilerin İngiliz eğitim kurumlarıyla ilişkilerini sağlamak; İngiltere'ye gelen uluslararası öğrencilerin tecrübelerini zenginleştirmek; uluslararası öğrencilerin İngiltere'de istihdam edilebilirliklerini arttırmak olarak özetlenebilir.

Dönemin Başbakanı Tony Blair PMI programının sunumunda İngiltere'nin artan uluslararası rekabet karşısında kayıtsız kalamayacağını vurgulamış ve Hong Kong, Singapur ve Malezya gibi eskiden İngiltere'ye öğrenci yollayan ülkelerin şimdi uluslararası eğitimde birer merkez haline gelmeye başladığını ve İngiltere'nin değişen bu koşullara adapta olması gerektiğini belirtmiştir.³⁶

International Strategic Partnerships in Research and Education (INSPIRE):

Bu proje İngiltere'nin Afganistan, Bangladeş, Kazakistan, Pakistan ve Özbekistan'la karşılıklı akademik araştırma projeleri geliştirilmesi ve yürütülmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Development Partnerships in Higher Education (DelPHE):

Bu fon özellikle Afrika ve Asya'da bilim ve teknoloji odaklı kalkınma projelerinde yer alan eğitim kurumlarına destek sağlamak amacıyla Uluslararası Kalkınma Departmanı tarafından kurulmuştur.

35. Labi, A. 2006a Program will allow Chinese to test to work in Britain. Chronicle of Higher Education 52(33)A50 April 21; Labi, A. 2006b. Britain expands foreign student recruitment. Chronicle of Higher Education 52(34) April 28

36. Sistem hakkında detaylı bilgi için: <http://www.ucas.com>

37. Guruz, K. 2011 higher Education and international Student Mobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

UK-India Education and Research Initiative (UKIERI):

Kaynaklar

- British Council Official Website: www.britishcouncil.org
- British Council Learning: www.britishcouncil.org/learning-uk-education-training-providers

İngiltere ve Hindistan arasında eğitim alanında ortak projeler geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Beş yıllık bu program lise sonrası eğitime odaklanmaktadır.

Avustralya

Bazı Veriler ve Rakamlar

2011 yılında Avustralya yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin sayısı 337,455'e ulaşmıştır.

Avustralya'ya ağırlıklı olarak Çin, Hindistan, Malezya, Kore ve Viyetnam'dan öğrenciler gelmektedir.

Yaklaşık 15.000 Avustralya öğrencisi yurtdışında okurken öğrencilerin %30'u ABD'ye %29'u ise Kanada'ya gitmektedir.

Avustralya'da Eğitim, İstihdam ve İşyeri İlişkileri departmanı nezdinde kurulan Australian Education International (AEI) kurumu eğitimle ilgili politika yapmak, araştırmalara fon sağlamak ve bursları yönetmekle görevlendirilmiştir.

Avustralya diğer ülkelerle eğitime dayalı ilişkilerin geliştirilmesine özellikle bir önem vermektedir. Uluslararası eğitimde 1980'lerden sonra Avustralya hükümeti öncül aktörlerden birisi olmuştur. İngiliz hükümetine benzer bir şekilde Avustralya, uluslararası eğitimi ülkenin dışarıya açılan bir kapısı olarak görmüş ve bu yolla ülkeyi hem kültürel hem de ekonomik anlamda zenginleştirmeyi ve Avustralya'yı bölgesel bir "soft-power" haline getirmeyi hedeflemiştir. Ülkenin stratejisi İngiltere'ye benzer bir şekilde Avustralya'yı uluslararası bir marka haline getirerek hem ekonomik kazanç elde etme hem de Avustralya ekonomisine en başarılı bilim adamlarını çekme saikleri çerçevesinde şekillenmiştir.³⁸ Diğer devlet kurumlarının da desteğiyle Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Bakanlığı ülkenin uluslararası eğitiminin gelişmesi için çeşitli programlar organize etmektedirler.

Avustralya hükümeti, Eğitim, İstihdam ve İşyeri İlişkileri Departmanı bünyesinden faaliyet gösteren Australian Education International (AEI) aracılığıyla uluslararası eğitim faaliyetlerini yönetmektedir. Bu yolla Avustralya'ya gelen ve Avustralya'dan diğer ülkelere giden öğrencilere destek sağlamakta ve bu süreci daha verimli hale

38. Guruz, K. 2011 higher Education and international Student Mobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

getirmek amacıyla politikalar üretmektedir. AEI uluslararası öğrencilere yönelik araştırmalara, uluslararası öğrenci değişimlerine burs sağlayan üniversite ve teknik/profesyonel kurumlara fon desteği sağlamakla; Girişim Ödülleri ve VET (The Vocational Education and Training) programı gibi mesleki eğitime katkıda bulunan programlara destek sağlayarak uluslararası işbirliği ve araştırmaları geliştirmekle; yurtdışına eğitim amaçlı seyahat etmek isteyen Avustralya vatandaşı öğrencilerine bilgi sağlamak amacıyla kurulmuş olan online veritabanını yönetmekle yükümlüdür.

Avustralya hükümeti uluslararası bir marka yaratabilmek amacıyla ülke çapında bazı standardizasyonlar gerçekleştirmiş ve bu yolla hem kalite standartları belirlemiş hem de uluslararası öğrencilerin haklarını güvence altına almıştır. Uluslararası eğitim sektöründe faaliyet gösteren kurumları ortak bir çatı altında düzenleyen kuralların ana bileşenlerini, a) mesleki ahlak yasaları; b) kurumların ve öğretim programlarının resmi kaydı; c) okul harcı standardizasyonları ve güvenceleri; d) Education Services for Overseas Students (ESOS) düzenlemeleri ve kurumsal çerçevesi; e) hükümet nitelik standartları oluşturmaktadır.³⁹

Bu çalışmaların sonucunda 2002-2011 yılları arasındaki uluslararası öğrenci sayısı yıllık ortalama %18 artarak 2009 yılında uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 557.425'ne ulaşmıştır. Avustralya hükümetinin uluslararası öğrencilere tahsis ettiği burs miktarı da yıllık \$200 milyon doları bulmuştur.

Avustralya, yurtdışında öğrenim gören öğrencilerinin, Avustralya eğitim kurumlarının kalitesini ve iş dünyasının uluslararası rekabet edebilirliklerini yükselttiği fikrinden yola çıkarak Avustralyalı öğrencileri diğer ülkelere göndermeye de özel bir önem vermektedir. Avustralya'nın küresel rekabet edebilirliği yüksek bir teknoloji ekonomisi olmasının ancak kültürlerarası iletişime açık ve dünyadaki en son teknik bilgileri donanmış bir nesille gerçekleştirebileceklerine inanmaktadırlar. Bu amaçla Avustralya hükümeti nezdinde aşağıdaki programlar oluşturulmuştur.

The Study Overseas Short-term Mobility Program:

Program üniversitelere diğer üniversite ve araştırma kuruluşlarıyla 3 ve 6 ay arasında değişen kısa dönem öğrenci değişimi için kaynak sağlamaktadır. Pratiğe yönelik stajlar, araştırma elemanı değişimleri ve klinik değişimler de program kapsamında bulunmaktadır.

39. Nuna, S. (2001) Internationalization of Higher Education: Australian Experiences in Internationalization of Indian Higher Education ed. K. B. Powar, 33-47, New Delhi: Association of Indian Universities.

The Vocational Education and Training (VET) Outbound Mobility Program:

Program VET (Mesleki eğitim ve staj) öğrencilerine Asya-Pasifik, Ortadoğu, Avrupa ve Amerika'da eğitim ve staj imkanı sağlamayı ve diğer ülkelerin mesleki kurumlarıyla işbirlikleri kurmayı amaçlamaktadır.

The Prime Minister's AustraliaAsia Awards:

Program Asya ve Avustralya'nın en başarılı 60 üniversite öğrencilerine uluslararası eğitim, araştırma ve staj desteği sağlama amacıyla oluşturulmuştur. Programın ana hedefi Avustralya'nın yakın çevresinde başarılı öğrenciler arasında akademik ve profesyonel bir ağ aracılığıyla üst düzey entegrasyonu sağlamak olarak tanımlanmıştır.

Avustralya hükümeti, Yükseköğretim kurumlarıyla koordineli bir şekilde burs programları hazırlamakta; bu kurumlarının yurtdışına açılabilmesi için fonlar sağlamakta; web siteleri aracılığıyla öğrencilerle ilgili kurumları bir araya getirmektedir. Avustralya'nın "Asya'daki en bilgili Batı ülkesi" olması amacıyla da National Asian Languages Studies in Schools Program (UMAP) ve Prime Minister's AustraliaAsia Awards girişimlerinde bulunmuştur.

Bu girişim Avustralya'nın Çin, Endonezya, Japonya, Vietnam ve Güney Kore gibi farklı bölgelere de açılmasını hedeflemektedir. Kredi transferleri, öğrenci ve öğretim üyesi değişimleri gibi destek programlarla da bölgesel entegrasyon amaçlanmaktadır.

Uluslararası öğrenci değişimini desteklemek amacıyla Endeavour Student Exchange Program and Endeavour Cheung Kong Student Exchange programlarını oluşturmuş ve lisans seviyesindeki öğrencileri iki dönemi geçmemek kaydıyla finansal destek ve kredi transferi imkanı sağlamaktadır.

Kaynaklar

- Australian Government Study Overseas Website: www.studyoverseas.gov.au
- Australian Education International: <https://www.aei.gov.au>

Çin Halk Cumhuriyeti

Çin Halk Cumhuriyeti 1970'lerde başlattığı liberalizasyon sürecine paralel olarak uluslararası eğitim politikalarını devlet nezdinde merkezi bir şekilde planlayıp yürütmektedir. 1978-1992 döneminde öğrencilerini ABD gibi gelişmiş ülkelere öğrenim için gönderirken 1993'te kalkınma planları doğrultusunda bu öğrencilerin Çin'e geri dönmelerine yönelik programlar başlatmıştır. Aynı zamanda dünya çapın-

da üniversiteler oluşturarak uluslararası öğrenci çekmeyi de hedeflemektedir.⁴⁰

Bazı Veriler ve Rakamlar

2010-2011 döneminde Çin'de 290.000'in üzerinde uluslararası öğrenci bulunmaktadır.

Çin'e en çok öğrenci sırasıyla Güney Kore, ABD, Japonya, Vietnam ve Tayland'dan gelmektedir.

Yaklaşık 820.000 Çin öğrencisi yurtdışında okumaktadır.

Çin Eğitim Bakanlığı adına veri toplama ve burs yönetimini TheChinaScholarshipCouncil (CSC) yapmaktadır.

Çin Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan The China Scholarship Council (CSC) dünyada Çin kültürünün tanınması ve yayılması; küresel ve bölgesel bağlamda diğer ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesini; Çin yükseköğretiminin dünyaya tanıtılması ve uluslararası rekabetebilirliğinin arttırılmasını; özellikle Çin dil grubunda gerçekleştirilmiş bilimsel araştırmaların geliştirilmesini; Çin öğrenci ve akademik personelin bilgi ve yeteneklerinin arttırılmasını amaçlamaktadır.

1990'lı yıllarla birlikte Çin hükümeti kapsamlı eğitim politikaları geliştirerek hem kendi ülkesinde hem de kendi ülkesi dışındaki öğrenci sayılarında ciddi artışlar kaydetmiştir.

1996'da kurulan CSC'nin politikaları "bireysel başvuru, uzman değerlendirmesi, eşit rekabet, liyakata dayalı seçim ve teminatlı burs" prensipleri çerçevesinde tasarlanmıştır. Kurum bir sekreteryaya ve aralarında Maliye Bakanlığı, Çin Sosyal Bilimler Akademisi, Kamu Güvenliği Bakanlığı, Çin Mühendislik Akademisi gibi önde gelen 15 kurumsal üyesiyle uluslararası öğrenci hareketliliği konularında Çin Eğitim Bakanlığı'na politika odaklı bilgi sağlamakla yükümlüdür. Aynı zamanda bölgesel ofisleri aracılığıyla bursların dağıtımı ve yönetilmesiyle de sorumludur.

Çin hükümeti de diğer ülkeler gibi ülkesinden eğitim amaçlı giden öğrencileri beyin göçü olarak değerlendirmemekte, yönetimindeki 12.000'den fazla burs aracılığıyla bu süreci aktif bir şekilde desteklemektedir. Ayrıca CSC en başarılı öğrenciler için yüksek fonlu bir burs hazırlamış ve 2003 yılı itibarıyla en başarılı 1400 öğrencisini bu burstan yararlandırmıştır. Bu öğrencilerin Çin'e dönme oranları da epey yüksektir. 2009 yılı itibarıyla 58.419 öğrenci hükümet bursundan yararlanmış ve bu öğrencilerin yüzde 97'si Çin'e geri dönmüştür.

Çin hükümeti bölgesel işbirliğine ve kültürel paylaşıma özel bir önem vermektedir. Karşılıklı derecelerin, diplomaların, sistemlerin ve kurumların tanınması yoluyla Asya Pasifik bölgesinde sistemler arası bir bütünlük ve öğrenci değişimi hedeflenmektedir. Her Ekim ayında CSC, en iyi Çin üniversitelerinde okuyan öğrencilerinin doktora eğitimleri için dünyanın önde gelen üniversitelerinin katıldığı fuar ve Sino-dışı Üniversite Başkanları toplantısı düzenlemektedir.

40. Guruz, K. 2011 higherEducationandinternationalStudentMobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

CSC aynı zamanda Çin'de yükseköğrenim görmek isteyen öğrencilerden de sorumludur. Son yıllarda yalnızca bölgesinde değil aynı zamanda dünyada da artan önemiyle Çin'e gelen uluslararası öğrenci sayısı hızla artmıştır. Bu nedenle süreci 20.000'e yakın burs kanalıyla desteklemektedir. 2008 yılında Çin hükümeti yarı otonom bölgelerinde ve vilayetlerindeki "Proje Üniversiteleri"ne uluslararası öğrencileri teşvik etme ve burs verme konularında özerklik tanımıştır. 2002 yılında CSC, 20'den fazla ülkede Yüksek Öğretim Fuarları düzenlemiştir.

CSC'nin bu aktiviteleri uluslararası öğrencilerle sınırlı kalmamış akademik personeli kapsayacak şekilde de genişletilmiştir. "TheStudyAbroad Program forYoungBackboneTeachers in ChineseUniversities" yılda 1500 eğitime diğer eğitim kurumlarıyla ortak çalışmalar yürütme amacıyla fon desteğinde bulunmuştur.

Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan "Orta ve Uzun Dönem Eğitim Reformu ve Kalkınma Planı: 2010-2020" çerçevesinde Çin, önümüzdeki dönemde ülkesindeki uluslararası öğrenci ve akademik personel sayısını arttıracak ve bu amaca yönelik bursların hem sayısını hem de miktarını yükselteceği taahhüdünde bulunmuştur.

Kaynaklar

- ChinaScholarshipCouncilOfficialWebsite: <http://en.csc.edu.cn>

Malezya

Malezya'da eğitim sistemi okul öncesi çağdan yükseköğretime kadar devletin kontrolü, gözetimi ve yönetimindedir. Okul öncesi ve lise dönemleri Eğitim Bakanlığı'nın, yükseköğretim ise Yükseköğretim Bakanlığı'nın yetki alanındadır. Malezya hükümetinin bu alandaki vizyonu Malezya'yı bölgesinde bir eğitim merkezi haline getirmek şeklinde özetlenebilir. Bu vizyon Malezya'nın inovasyona dayalı bir bilgi ekonomisi haline gelmesi ve küresel ekonomiye yüksek katma-değerli eklenmesi amacıyla oluşturulan "Knowledge based Economy Master Plan" çerçevesinde şekillenmiştir. Bu amaçla Malezya hükümeti eğitim sektöründe kalite güvence kurumları ve web tabanlı kayıt sistemleri oluşturmuş; eğitimde yabancı dilleri kısıtlayan düzenlemeleri yeniden şekillendirerek İngilizce, Arapça ve Tamil dillerinde eğitim veren kurumların kurulmasını sağlamıştır.⁴¹ Malezya'nın uluslararasılaşma stratejisi Anglo-Sakson örneklerle kıyasla merkezi bir şekilde hükümet tarafından Malezya'nın ekonomik transformasyon programları çerçevesinde oluşturulduğu söylenebilir.

Uluslararası yükseköğretimden sorumlu olan Yükseköğretim Bakanlığı, etkin

41. Guruz, K. 2011 higherEducationandinternationalStudentMobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

pazarlama etkinlikleri düzenlemeyi; uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde stratejiler geliştirmeyi; stratejiler çerçevesinde aktivitelerin takibinin yapılmasını; ülke çapında ve uluslararası seviyede doğru bilgi paylaşımını; uluslararası işbirliği ve ortaklıkların en etkin şekilde sürdürülüp arttırılmasını;

Bazı Veriler ve Rakamlar

2010 yılı itibarıyla Malezyadaki uluslararası öğrenci sayısı 86.923'e ulaşmıştır.

Malezya'ya en çok öğrenci sırasıyla İran, Çin, Endonezya, Yemen ve Nijeryadır.

Malezyadan yurtdışında eğitim gören toplam öğrenci sayısı 79,254'dır ve öğrenciler sırasıyla Avustralya, İngiltere ve Mısır'a gitmektedir.

Malezya Yükseköğretim Bakanlığı Malezya'ya gelen uluslararası öğrencilere bilgi sağlamak ve danışmanlık yapmak; ayrıca Malezyalı öğrencilerin yurtdışı yükseköğretim seçimleri ve işlemlerinde bilgi ve danışmanlık sağlamakla görevlendirilmiştir.

Malezya'nın yükseköğretim alanında uluslararası bilinirliğinin arttırılmasını hedeflemektedir.

Yükseköğretim Bakanlığı nezdinde oluşturulmuş olan Eğitim Pazarlama Bölümü, Malezya yükseköğretim kurumlarının yurtdışında tanıtımlarından sorumludur. Bu görev kapsamında, yurtdışında Malezya Uluslararası Tanıtım ve Teşvik Merkezleri oluşturulmuştur. Merkezler uluslararası öğrencilere güncel ve doğru bilgi sağlamanın yanında Malezya'da yükseköğrenim görmek isteyen öğrencilerin vize, pasaport ve diğer bürokratik işlemlerinde kolaylık sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Merkezler Çin, Dubai, Vietnam ve Endonezya'da kurulmuştur. Bu merkezler aynı zamanda bölgedeki diğer ülkeleri de kapsamaktadır. Pekin merkezi Hong Kong, Makau, Tayvan, Moğolistan ve Güney Kore'den de sorumludur. Benzer şekilde Cakarta merkezi Avustralya ve Yeni Zelanda'da da faaliyet göstermektedir.

Malezya'da uluslararası öğrencilerin hakları 1996 Eğitim Kanunu ve Özel Eğitim Kurumları Kanunları'yla güvence altına alınmıştır. Bu kanunlar. Yükseköğretim standartlarını izleme ve değerlendirme amacıyla Malezya Yeterlik Standartları Kurumu'nu kurmuştur.

Malezya hükümeti ve yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci çekmek için geliştirdikleri politika ve stratejilerin ortak araçları aşağıdaki gibidir:

- Ülke markasının yaratılması;
- Malezya'da uluslararası pazarlama için çoklu alımlar yapılması ve yükseköğretimin gündemde tutulması;
- Yüksek öncelikli ülkelerin belirlenmesi ve bu ülkelere odaklanması;
- Sosyal medya ağlarının kullanılması; arama motor sonuçlarının optimizasyonları aracılığıyla elektronik ortamda görünürlüğün ve bilinirliğin arttırılması;
- Bölge ve ülke sorumlularıyla periyodik toplanılması ve karşılaşılan zorlukların ivedilikle ele alınması

Malezya hükümeti “eşleştirme projeleri” yoluyla uluslararası üniversitelerin Malezya’da eğitim merkezleri, kampüsler ve ofisler açmalarını sağlayarak Malezya eğitim sistemini uluslararası üniversitelerin bilinirlikleri ve saygınlıklarıyla zenginleştirmiştir. Diğer üniversitelerle ortak hazırlanan ve ilk olarak Malezya 9. Kalkınma Planı’yla temelleri atılmış olan projelerin ana hedefi 2020 yılında Malezya’nın bölgenin uluslararası eğitim merkezi haline getirilmesidir. Malezya Yükseköğretim Bakanlığı 2015’te 150.000 uluslararası öğrenci sayısına ulaşma gibi yüksek bir hedef belirlemiş ve çalışmalarını bu yönde gerçekleştirmektedir.

Malezya’da eğitim sistemi okul öncesi çağdan yükseköğretime kadar devletin kontrolü, gözetimi ve yönetimindedir. Okul öncesi ve lise dönemleri Eğitim Bakanlığı’nın, yükseköğretim ise Yükseköğretim Bakanlığı’nın yetki alanındadır. Malezya hükümetinin bu alandaki vizyonu Malezya’yı bölgesinde bir eğitim merkezi haline getirmek şeklinde özetlenebilir. Bu vizyon Malezya’nın inovasyona dayalı bir bilgi ekonomisi haline gelmesi ve küresel ekonomiye yüksek katma-değerli eklenmesi amacıyla oluşturulan “Knowledge based Economy Master Plan” çerçevesinde şekillenmiştir. Bu amaçla Malezya hükümeti eğitim sektöründe kalite güvence kurumları ve web tabanlı kayıt sistemleri oluşturmuş; eğitimde yabancı dilleri kısıtlayan düzenlemeleri yeniden şekillendirerek İngilizce, Arapça ve Tamil dillerinde eğitim veren kurumların kurulmasını sağlamıştır.⁴² Malezya’nın uluslararasılaşma stratejisi Anglo-Sakson örneklere kıyasla merkezi bir şekilde hükümet tarafından Malezya’nın ekonomik transformasyon programları çerçevesinde oluşturulduğu söylenebilir.

Uluslararası yükseköğretimden sorumlu olan Yükseköğretim Bakanlığı, etkin pazarlama etkinlikleri düzenlemeyi; uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde stratejiler geliştirmeyi; stratejiler çerçevesinde aktivitelerin takibinin yapılmasını; ülke çapında ve uluslararası seviyede doğru bilgi paylaşımını; uluslararası işbirliği ve ortaklıkların en etkin şekilde sürdürülüp arttırılmasını; Malezya’nın yükseköğretim alanında uluslararası bilinirliğinin arttırılmasını hedeflemektedir.

Yükseköğretim Bakanlığı nezdinde oluşturulmuş olan Eğitim Pazarlama Bölümü, Malezya yükseköğretim kurumlarının yurtdışında tanıtımlarından sorumludur. Bu görev kapsamında, yurtdışında Malezya Uluslararası Tanıtım ve Teşvik Merkezleri oluşturulmuştur. Merkezler uluslararası öğrencilere güncel ve doğru bilgi sağlamanın yanında Malezya’da yükseköğrenim görmek isteyen öğrencilerin vize, pasaport ve diğer bürokratik işlemlerinde kolaylık sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Merkezler Çin, Dubai, Vietnam ve Endonezya’da kurulmuştur. Bu merkezler aynı zamanda bölgedeki diğer ülkeleri de kapsamaktadır. Pekin merkezi Hong Kong, Makau, Tayvan, Moğolistan ve Güney Kore’den de sorumludur. Benzer şekilde Cakarta merkezi Avustralya ve Yeni Zelanda’da da faaliyet göstermektedir.

Malezya’da uluslararası öğrencilerin hakları 1996 Eğitim Kanunu ve Özel Eğitim

42. Guruz, K. 2011 higher Education and international Student Mobility in the Global Knowledge Economy, SUNY

Kurumları Kanunları'yla güvence altına alınmıştır. Bu kanunlar, Yükseköğretim standartlarını izleme ve değerlendirme amacıyla Malezya Yeterlik Standartları Kurumu'nu kurmuştur.

Malezya hükümeti ve yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci çekmek için geliştirdikleri politika ve stratejilerin ortak araçları aşağıdaki gibidir:

- Ülke markasının yaratılması;
- Malezya'da uluslararası pazarlama için çoklu alımlar yapılması ve yükseköğretimin gündemde tutulması;
- Yüksek öncelikli ülkelerin belirlenmesi ve bu ülkelere odaklanılması;
- Sosyal medya ağlarının kullanılması; arama motor sonuçlarının optimizasyonları aracılığıyla elektronik ortamda görünürlüğün ve bilinirliğin artırılması;
- Bölge ve ülke sorumlularıyla periyodik toplanılması ve karşılaşılan zorlukların ivedilikle ele alınması

Malezya hükümeti “eşleştirme projeleri” yoluyla uluslararası üniversitelerin Malezya'da eğitim merkezleri, kampuslar ve ofisler açmalarını sağlayarak Malezya eğitim sistemini uluslararası üniversitelerin bilinirlikleri ve saygınlıklarıyla zenginleştirmiştir. Diğer üniversitelerle ortak hazırlanan ve ilk olarak Malezya 9. Kalkınma Planı'yla temelleri atılmış olan projelerin ana hedefi 2020 yılında Malezya'nın bölgenin uluslararası eğitim merkezi haline getirilmesidir. Malezya Yükseköğretim Bakanlığı 2015'te 150.000 uluslararası öğrenci sayısına ulaşma gibi yüksek bir hedef belirlemiş ve çalışmalarını bu yönde gerçekleştirmektedir.

Kaynaklar

- Ministry of Higher Education: <http://www.mohe.gov.my>
- Department of Higher Education: <http://www.mohe.gov.my/educationmsia/index.php?article=dept>
- Education Marketing Division:
<http://www.mohe.gov.my/educationmsia/index.php?article=mepc>

4. Türkiye’de Uluslararası Eğitim Sektörünün ve Uluslararası Öğrencilerin Durum Analizi

Uluslararası eğitim sektöründeki başarının veya başarısızlığın eğitim sektörümüzün başarısı hakkında önemli bir gösterge olduğunu düşünürsek ve uluslararası eğitimin en yaygın olduğu alanların yükseköğretim kurumları olduğunu göz önünde bulundurursak, Türkiye’de yükseköğretim sektörünün durumunu inceleyerek başlamak daha doğru olacaktır.

Ülkemizde Yükseköğretim Sektörünün Durumu Nedir?

Türkiye’de yükseköğretim genel olarak devlet kurumları ve özel kurumlar üzerinden yapılmaktadır. Türkiye’de kurulan yükseköğretim kurumları yasaların izniyle kurulmuş, yine yasalarla koruma ve güvence altına alınmışlardır.

Bazı Veriler ve Rakamlar

31 Mayıs 1933 Tarih ve 2252 Sayılı Üniversite Kanunu .

13 Haziran 1946 Tarih ve 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu

27 Ekim 1960 Tarih ve 115 Sayılı, 4936 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerini Değiştiren Kanun

20 Haziran 1973 Tarih ve 1750 Sayılı Üniversiteler Kanunu

4 Kasım 1981 Tarih ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu

Kaynak: İlhan Tekeli: Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretimin ve YÖK’ün Tarihi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2010, s.194.

4 Kasım 1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür.

Yine aynı kanunda yapılan tanıma göre yükseköğretim kurumu olarak üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır.

Vakıf üniversitesi, doğrudan devlete bağlı olmayan, bir vakıf tarafından özerk olarak işletilen üniversitedir. Türkiye’de, kanunlara göre vakıf üniversiteleri, Yükseköğretim

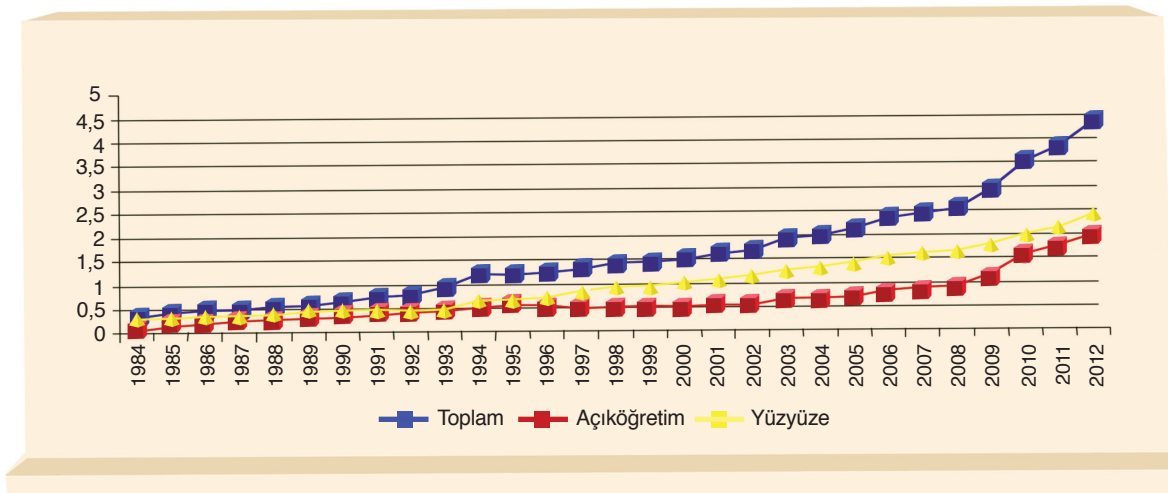
Kurulu'nun önerisi üzerine kanunla kurulur. Bu tür üniversitelerin kurulması, yeni bir üniversite kurma veya kurulmuş bulunan bir yükseköğretim kurumuna üniversite adının verilmesi şeklinde olur. Vakıf Yükseköğretim Kurumu, 2547 sayılı kanun hükümleri uyarınca, devlet tarafından kurulmuş bulunan yükseköğretim kurumudur.

Eğitim ve yükseköğretimin önemli göstergelerinden birisi ayrılan bütçelerdir. Türkiye eğitime ve yükseköğretime verdiği önemi bu alanlara ayırdığı bütçelerle göstermeye çalışmaktadır. Türkiye'nin toplam bütçesinden 2010 yılında Milli Eğitime bütçenin % 9.84'ünü oluşturan 28.23 milyar TL ayrılırken, bu rakam 2011'de %20.80 oranında artırılarak bütçenin %10.92'sine denk 34.11 milyar TL'ye çıkarılmıştır. 2012 yılında MEB bütçesi, milli gelirin yüzde 2,75'ini ve merkezi bütçenin yüzde 11,1'ini oluştururken, 2013 yılında milli gelirin yüzde 3'üne, merkezi bütçenin yüzde 11,76'ine denk gelmektedir.. Bu rakama ek olarak 2011 yılında Maliye Bakanlığı; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz ders kitapları için 265 milyon TL, taşımali ilköğretim öğrencilerinin öğle yemeği için de 200 milyon TL olmak üzere toplam 465 milyon TL ek bütçe ayırmıştır.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve üniversitelerin bütçesi ise bu rakama dahil değildir. 2010 bütçesinden YÖK ve üniversiteler için ayrılan rakam 9.36 milyar TL iken, 2011'de bu rakam 11.5 milyar TL'ye yükselmiştir. . 2013 yılı için yükseköğretime ayrılan pay 15.3 TL'dir ve milli gelirin yüzde 0,97' sine, merkezi yönetim bütçesinin % 3,77' sine karşılık gelmektedir 2002 yılında 76 üniversite için ulusal gelirin yüzde 0.89'u ayrılırken, 2013 yılında ise 168 üniversiteye karşılık milli gelirin sadece yüzde 0.97'si ayrılmıştır.

Öte yandan konsolide bütçe yatırım ödeneginden Milli Eğitim yatırımları için ayrılan pay, 2010 yılında bütçenin %11.80'ine eşit 1.79 milyar TL iken, bu rakam 2011'de 1.99 milyar TL'ye çıktı ancak bütçe içindeki payı %8.11'e geriledi. Türkiye'de toplam eğitim bütçesinin GSYİH içindeki payındaki eğilim son on yılda %2.6 ile %3.3 arasında değişmiştir. Sadece yükseköğretimin payına bakıldığında %0.9'dur. Merkezi yönetim bütçesi içindeki yükseköğretim payı ise 2010 yılında %3.3'tür.

Grafik 1: Türkiye'de Yükseköğretim Öğrenci Sayısındaki Değişim (1984-2012)

Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

Eğitim ve yükseköğretimin bir başka önemli göstergesi de öğrenci sayılarıdır. Türkiye’de yükseköğretim düzeyindeki öğrenci sayılarına bakıldığı zaman özellikle son 25 sene içerisinde büyük artışlar gözlemlenmektedir. Grafik 1 Türkiye’de 1984-2010 yılları arasındaki yükseköğretim öğrenci sayılarındaki değişim gösterilmiştir. 1984-2010 yılları arasında toplam yükseköğretim öğrenci sayısında sürekli bir artış görülmektedir.

1984 yılında 322.320 olan toplam yükseköğretim öğrenci sayısı 2012 yılı itibariyle 4.353.542’ye ulaşmıştır. 1984 yılındaki 322.320 öğrencinin 40.617’si açık öğretim programlarına, 281.703’ü ise yüz yüze eğitim programlarına kayıtlıydı. 2012 yılında ise açık öğretim öğrencilerinin sayısı 1.951.494 iken yüz yüze eğitim öğrencilerinin sayısı 2.402.048’dir. 2002 yılı itibariyle açık öğretim öğrenci sayısında görülen artış 2008 yılından sonra daha da hızlanmıştır. 2008 yılında 877.972 olan açık öğretim öğrenci sayısı 2011 yılı itibariyle yaklaşık %77 artmıştır. Ayrıca yüz yüze eğitim programlarına kayıtlı öğrenci sayısında 1984-2012 arasında sürekli bir artış görülürken; toplam yükseköğretim öğrenci sayısında 2008 yılından sonra hızlı bir artış görülmektedir. 2008 yılında 1.654.650 olan yüz yüze eğitim öğrencilerinin sayısı yaklaşık %45’lik artışla 2012 yılında 2.402.048’ye yükselirken aynı dönemde toplam yükseköğretim öğrenci sayısında yaklaşık %71’lik bir artış olmuştur.

Eğitime ve yükseköğretime aktif katılım, bu katılımın cinsiyetlere göre ayrımı da yine eğitim sektörümüzün başarısını veya başarısızlığını görebilmek açısından önemli bir göstergedir. Türkiye genelinde, örgün veya yaygın eğitim faaliyetlerine en aktif katılım, yüzde 44,8 ile yükseköğretim mezunlarında ve %40,5 ile 18-24 yaş grubundadır. Bir işte çalışanlarda katılım oranı % 22,9 iken iş arayanlarda bu oran %31,3’tür. Erkek nüfusta eğitime katılım, kadın nüfusundaki katılıma göre daha yüksektir.

Eğitim Sistemimiz Diğer Ülkelere Kıyasla Ne Durumdadır?

7 Aralık 2010 tarihinde, OECD’nin açıklamış olduğu üçüncü Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) testinin sonuçları, Türkiye’deki eğitim sisteminin son yıllardaki performansını değerlendirmeyi ve Türkiye’nin dünya genelindeki konumunu görebilmeyi mümkün kılacak önemli bilgiler sunmaktadır.

Uluslararası platformda ülkelerin eğitim performanslarının karşılaştırılmasında OECD’nin PISA programı yaygın olarak kullanılmaktadır. PISA sınavları ile farklı ülkelerdeki 15 yaşındaki öğrencilerin fen bilimleri, matematik ve okuma alanlarındaki beceri seviyeleri ölçülmekte ve karşılaştırılmaktadır. Bu sınavlarla, öğrencilerin kitabi bilgilerinin seviyesi yanında sahip oldukları bilgileri gerçek hayatta kullanabilme kapasiteleri ve özellikle problem çözme becerileri ölçülmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında, öğrencilere, velilere ve okul yönetimine uygulanan anketlerle de başarının ya da başarısızlığın altında yatan nedenler analiz edilebilmektedir. PISA sınavları; 2003

yılında 30'u OECD üyesi, toplam 40 ülkede uygulanmıştır. 2006 yılında programa 17 yeni ülke eklenmiş ve ülke sayısı 57'ye yükselmiştir. 2009 yılında uygulanan sınava dâhil olan ülke sayısı ise 65 olmuştur. Türkiye PISA'ya söz konusu üç yılda da sırasıyla 4855, 4942 ve 4996 öğrenci ile katılmıştır.

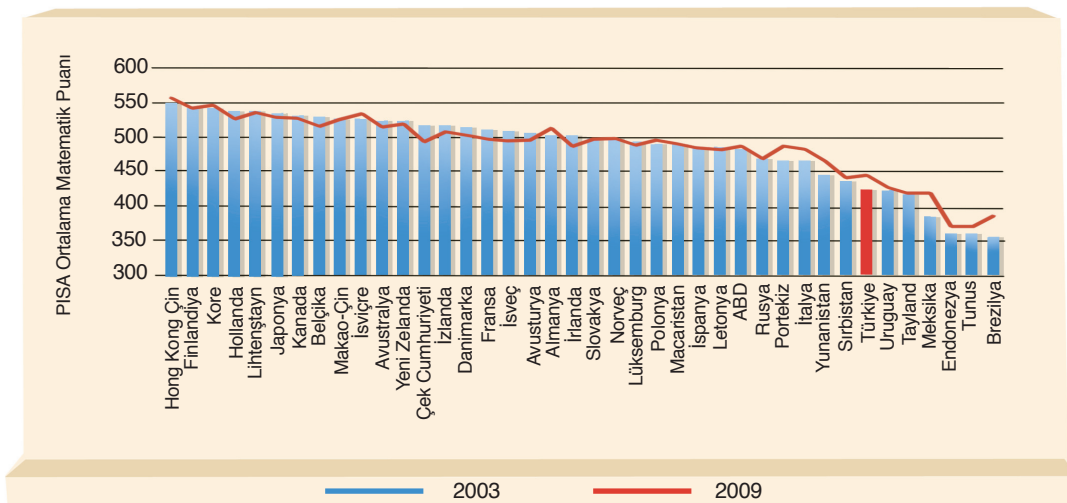
Üç yıllık aralıklarla uygulanan programın 2009 yılına ait sonuçları 7 Aralık 2010 tarihinde yayınlanmıştır (Bakınız Grafik 2). Yayınlanan veriler ışığında Türkiye'nin eğitim kalitesi diğer ülkeler ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır: 2003'te programa dahil olmuş olan 40 ülke içerisinde değerlendirildiğinde Türkiye'nin fen bilimleri ve matematik alanlarında sıralamasının 2009 yılında 35'ten 33'e yükseldiği görülmektedir. Okuma yeterliliğine ilişkin değerlendirmede ise 2009 yılında 33'lükten 32'liğe yükselmiştir.

2009 yılında değerlendirmeye alınan 65 ülkeye bakıldığında, Türkiye, fen bilimleri ve matematik alanlarında 43.sırada, okuma yeterliliğinde ise 41.sıradadır. (Bkz. Grafik 3)

PISA 2009 sonuçlarında, 2003 yılına göre Türkiye'nin sıralaması, ortalama okuma yeterliliği, matematik ve fen bilimleri puanında yükseldiği görülmektedir. Ortalama puanlar ve sıralamada olumlu gelişmeler gözlenirse de, Türkiye 2003 yılında okuma yeterliliği, matematik ve fen bilimlerinde yer aldığı seviyelerden üst seviyeye yükselememiştir.⁴³ Türkiye 2003 yılında fen bilimleri, matematik ve okuma yeterliliği alanlarında seviye 2'de bulunmaktadır. 2009 sonuçları da aynı seviyede kaldığımızı göstermektedir.

2003 ve 2009 yıllarında OECD ortalaması değişimlerine bakıldığında okuma yeterliliği, fen bilimleri ve matematik puanlarındaki değişimlerde farklılık gözlenmektedir.

**Grafik 2: PISA Matematik Puanları
2003-2009 Karşılaştırması**

Kaynak: PISA 2003 ve 2009

43. PISA sınavlarına katılan öğrenciler, bu sınavlarda gösterdikleri başarı seviyesine göre 6 kategoride değerlendirilmektedir. En başarısız öğrenciler 1'in altında başarı gösteren kategoride bulunurken, en üst düzeyde başarı gösteren öğrenciler 6. kategoride bulunmaktadır.

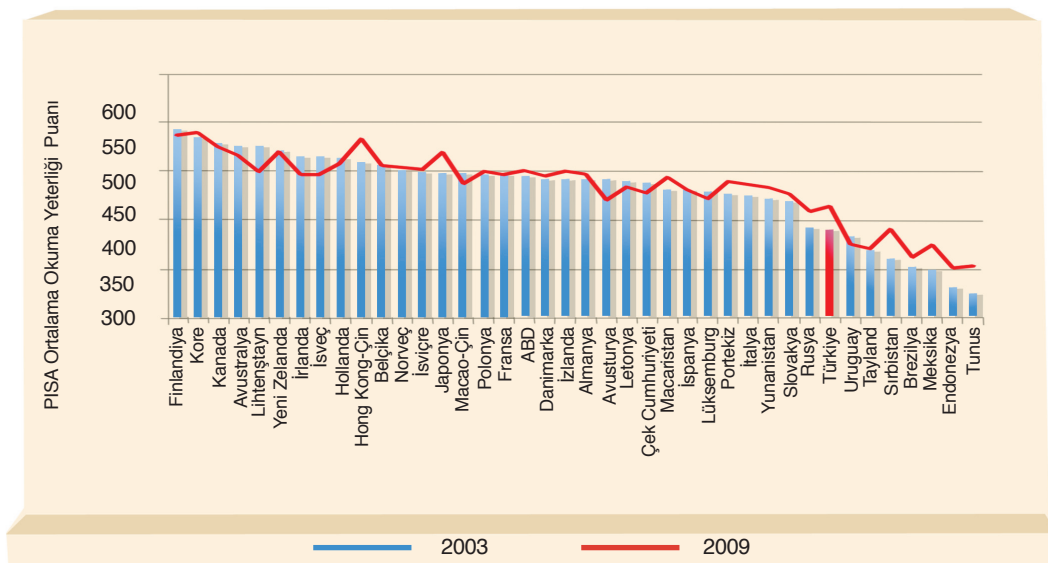
Türkiye’de toplam eğitim bütçesinin GSYİH içindeki payındaki eğilim son on yılda %2.6 ile %3.3 arasında değişmiştir. Sadece yükseköğretimin payına bakıldığında %0.9’dur. Merkezi yönetim bütçesi içindeki yükseköğretim payı ise 2010 yılında %3.3’tür.

Matematikte OECD ortalaması 2003 yılında 500 puan iken 2009 yılında kısmi bir düşüşle 496 puana gerilerken, okuma yeterliliği de benzer şekilde 494 puandan 493 puana düşmüştür. Fen bilimleri ortalaması ise bu iki alandan farklı olarak, 2003 yılında 499 puan iken 2009 yılında 501 puan olmuştur.

Ülkelerin 2003 ve 2009 PISA matematik ortalamaları karşılaştırıldığında, 2003 yılında yüksek performans sergileyen ülkelerin 2009 yılında birkaç istisna dışında (İsviçre, Almanya, Polonya vb.) ortalama puanlarının aynı kaldığı ya da düşüş eğiliminde olduğu görülmektedir. Buna karşılık, 2003’te seviye 2 ve altında kalarak kötü performans sergileyen ülkeler, 2009 yılında daha yüksek ortalama puanlara erişmişlerdir. Türkiye de bu grup içerisinde puanını en çok arttıran ülkelerden biridir.

Benzer bir değerlendirme fen bilimleri için yapıldığında ülkelerin 2003-2009 performanslarında herhangi bir eğilim izlenmemektedir. Buna karşın, Türkiye, 2009 yılında puanını arttıran 24 ülke içerisinde Portekiz ve Danimarkadan sonra 3. sırada

**Grafik 3: PISA Okuma Yeterliği Puanları
2003-2009 Karşılaştırması**

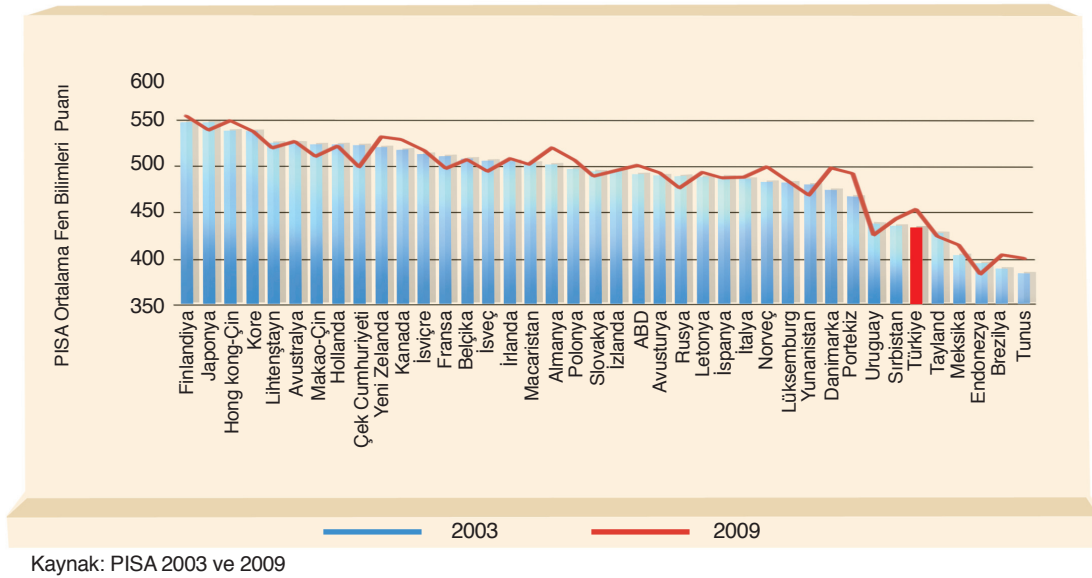

Kaynak: PISA 2003 ve 2009

yer almaktadır.

Okuma yeterliliği puanlarındaki değişime bakıldığında, matematikte olduğu gibi birkaç istisnai ülke dışında 2003'te bu alanda kötü performans gösteren, seviye 1 ve 2 ülkelerinin 2009 yılına gelindiğinde puanlarını arttırdıkları görülmektedir. Buna karşılık 2003'te

**Grafik 4: PISA Fen Bilimleri Puanları
2003-2009 Karşılaştırması**

iyi performans sergileyen ülkelerin puanları, istisnalar dışında durağan seyretmiş ya da azalmıştır.⁴⁴

PISA sınavlarına katılan öğrenciler, bu sınavlarda gösterdikleri başarı seviyesine göre 6 kategoride değerlendirilmektedir. En başarısız öğrenciler 1'in altında başarı gösteren kategoride bulunurken, en üst düzeyde başarı gösteren öğrenciler 6. kategoride bulunmaktadır.

Üçüncü seviye ortalama olarak alınacak olursa; Grafik 4 'de görüldüğü üzere Türkiye ve Latin Amerikadaki öğrencilerin, fen bilimleri sınavında, sırasıyla, yüzde 22'sinin ve yüzde 20,4'ünün ortalama başarı seviyesinin üzerinde bir başarı sergilediği görülmektedir. Buna karşılık, Doğu Asya ülkeleri için hesaplanan ortalama oran yüzde 53,8'dir. Böyle bakıldığında, Doğu Asya ülkelerindeki ekonomik büyüme potansiyelinin önümüzdeki dönemde Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye'den yüksek olmaya devam etmesini beklemek gerekir.⁴⁵

44. Özenç, B. , Arslanhan, S. , Aralık 2010, PISA 2009 Sonuçlarına İlişkin Bir Değerlendirme, TEPAV Değerlendirme Notu.

45. Acar, O. (Şubat 2008) PISA Sonuçları Işığında Türkiye'nin Rekabet Gücünün Değerlendirilmesi, TEPAV.

PISA sonuçlarından ve kaydedilen gelişmeden de anlaşılmaktadır ki, Türkiye’de gerek okullaşma oranlarının arttırılmasına gerekse eğitimin içeriğine yönelik uygulanan politikaların, Türkiye’nin ihtiyaçları odağında geliştirilerek sürdürülmesi, önümüzdeki dönemde Türkiye’nin dünya sırlamasında daha yüksek seviyelere çıkabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Sektörün Güçlü Tarafları:

- Genç nüfus,
- Avrupa Birliği’ne üyelik süreci kapsamında eğitim seviyesini yükseltme çalışmaları,
- Kentlere göç nedeniyle artan ihtiyaç ve talep,
- Yetişmiş eleman sayısının yüksek oluşu.

Sektörün Zayıf Tarafları:

- Okul öncesi dönemde okul öncesi eğitimden yararlanma oranının düşüklüğü,
- Bölgesel farklılıklar,
- Yetersiz okullaşma oranı,
- Kalite farklılıkları.⁴⁶

Ülkemizde Kaç Yükseköğretim Kurumu Vardır?

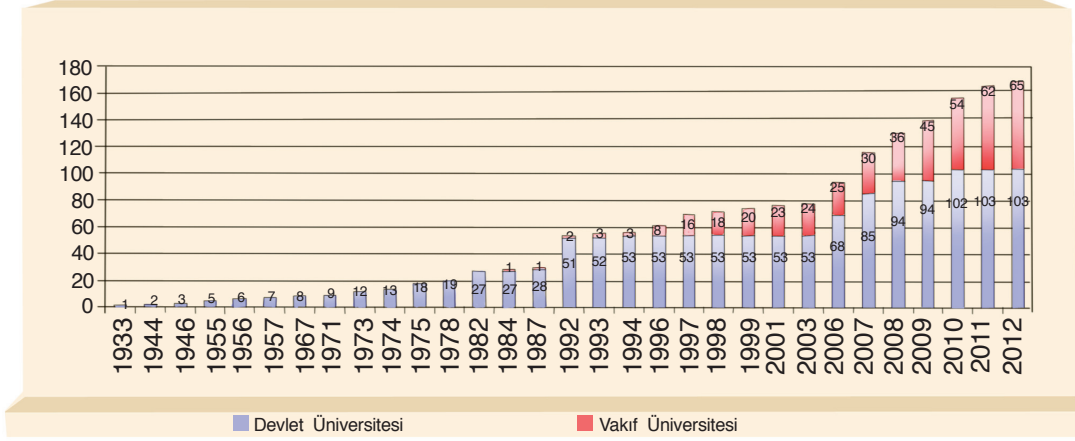
Eğitimin günümüz dünyasında en çok uluslararasılaşmış alanlardan birisi olduğunu düşünürsek ve uluslararası eğitimin bu konudaki etkisini hesaba katarsak eğitim sektörümüzün dünyadaki yerini görebilmek için uluslararası eğitimin en yaygın olduğu yükseköğretim kurumlarını incelemek gerekir. Türkiye’de 2012 yılı itibarıyla 103 devlet üniversitesi, 65 vakıf üniversitesi, 7 vakıf meslek yüksekokulu ve 10 diğer eğitim kurumu olmak üzere toplam 185 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.⁴⁷ Uluslararası eğitime en aktif katılım sağlayan kurumlar üniversiteler olduğu için bu başlıkta üniversite sayılarındaki artışı incelemek daha doğru olacaktır.

Grafik 5’de de görüldüğü üzere 2000-2010 periyodunda 66 yeni üniversite açılmıştır. Bu da en büyük artış dönemlerinin başında gelir. Şekildeki önemli olan noktalardan biri de 2010-2012 arası üç yıllık periyotta 29 yeni üniversite kurulmuş olmasıdır ki, bu sayı tüm dönem boyunca gözlenen en yüksek artışı ifade etmektedir.

46. Dünya Gazetesi, 22.12.2011

47. ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

Grafik 5: Türkiye’de Yıllara Göre Toplam Üniversite Sayıları 1933-2012

Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

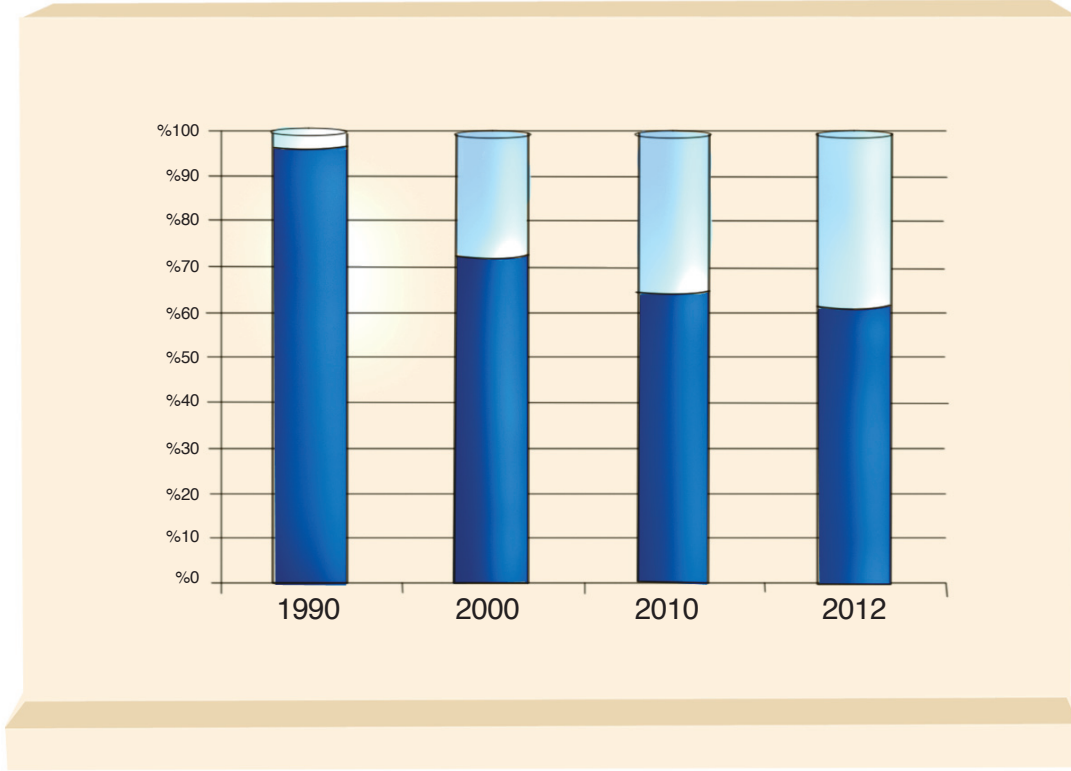
1992 yılından sonra 2006 yılına kadarki sürede görülen toplam üniversite sayısındaki artış vakıf üniversitelerinin sayısında görülen artıştan kaynaklanmıştır. Çünkü 1994 yılı itibariyle 53 olan devlet üniversitesi sayısında 2006 yılına kadar hiçbir değişim olmazken; 1994 yılında 3 olan vakıf üniversitesi sayısı 2006 öncesinde 24’e ulaşmıştır. 2006 yılında 15 devlet ve 1 vakıf, 2007 yılında 17 devlet ve 5 vakıf, 2008 yılında 9 devlet ve 6 vakıf, 2009 yılında 9 vakıf, 2010 yılında 8 devlet ve 9 vakıf ve 2011 yılında 1 devlet ve 8 vakıf üniversitesi, 2012 yılında 3 vakıf üniversitesi kurulmuştur. Bir başka ifadeyle 2006 yılından günümüze kadar 50’si devlet ve 38’i vakıf olmak üzere toplam 88 yeni üniversite kurulmuştur. 2012 yılı itibariyle devlet üniversitesi sayısı 103’e ve vakıf üniversitesi sayısı 65’ye ulaşırken toplam üniversite sayısı 168’e yükselmiştir. Bu durumda 2006 yılından önce 77 olan toplam üniversite sayısı 2006 yılından sonra yaklaşık %118’lik artış göstermiş ve 168’e yükselmiştir. 1933’den 2006 yılına kadar 73 yılda 77 üniversite kurulmuş, ancak 2006’dan 2012 yılına kadar 6 yılda 92 üniversite kurulmuştur.⁴⁸

2000-2012 arası yükseköğretim kurum sayısında en büyük artışın yaşandığı oniki yıllık periyot olarak dikkat çekmektedir. 2000-2010 arasında kurulan toplam 66 üniversitenin 25’i vakıf üniversitesidir. 2010-2012 döneminde 20’si vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 29 yeni üniversite kurulmuştur.

Yükseköğretim kurumlarında devlet / özel sektör dağılımı incelendiğinde, Grafik 6’da görüldüğü gibi 1990’lı yıllardan başlayarak özel sektörün payında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Özel üniversitelerin kurulması gereği 1970’li yıllarda hissedilmeye başlamakla birlikte, hayata geçirilmesi ilk kez 1984 yılında Ankara’da Bilkent Üniversitesi’nin kurulmasıyla olmuştur.

48. Günay, D. ve Günay, A. , 1933’den Günümüze Yükseköğretimde Niceliksel Gelişmeler,

Grafik 6: Türkiye Üniversitelerinde Devlet/Vakıf Üniversitesi Oranı

Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri

1990 yılı başında 28 devlet üniversitesine karşı yalnızca 1 vakıf üniversitesi mevcut iken, 2000 yılı başında 53 devlet üniversitesi ve 20 vakıf üniversitesi faaliyet göstermiş ve 2010 yılında 102 devlet üniversitesine karşı 54 vakıf üniversitesi faal hale gelmiştir.

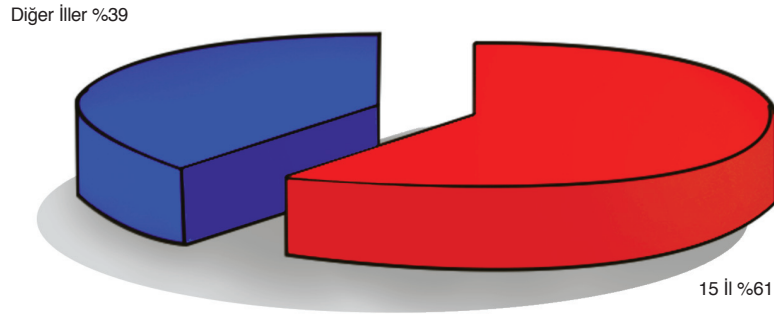
2012 yılında devlet üniversitesi sayısı 103'e ve vakıf üniversitesi sayısı 65'e ulaşmıştır. Görüldüğü gibi, devlet / vakıf üniversitesi oranı zaman içinde vakıf üniversiteleri lehine bir gelişme göstermiştir.

2012 yılı itibarıyla 81 ilin tümünde en az bir üniversite bulunmakla birlikte, toplam üniversitelerin %60'ına karşılık gelen 99 üniversite Tablo 1'de de görüldüğü gibi 15 ilde bulunmaktadır⁴⁹: İstanbul'da 9 devlet, 36 vakıf üniversitesi; Ankara'da 5 devlet, 11 vakıf üniversitesi; İzmir'de 4 devlet, 5 vakıf üniversitesi bulunmaktadır.

Türkiye'de 2008 yılı itibarıyla üniversite kurulmayan il bulunmamaktadır. Fakat 81 ilin sadece 15'inde birden fazla üniversite bulunmaktadır ve bu 15 ilde bulunan toplam üniversite sayısı 99'dur. Bir başka ifadeyle ülkemizdeki toplam 165 üniversitenin %60'ı

49 Günay, D. ve Günay, A. (2011) 1933'den Günümüze Yükseköğretimde Niceliksel Gelişmeler,

Grafik 7: Üniversitelerin İllere Göre Oranı 2012

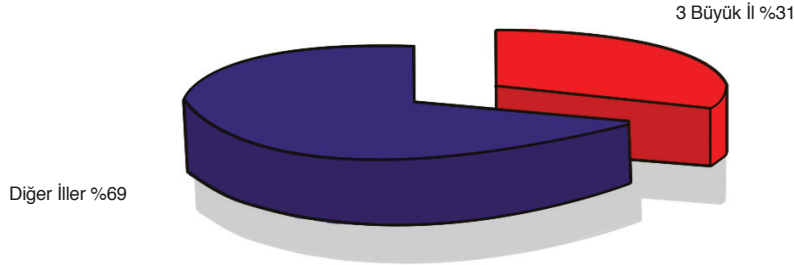
Kaynak: ÖSYM 2001-2012 Yükseköğretim İstatistikleri

Tablo 1: Üniversite sayılarına göre illerin sıralaması

NO	İL	Devlet	Vakıf	Toplam Üni.
1.	İstanbul	9	37	46
2.	Ankara	5	11	16
3.	İzmir	4	5	9
4.	Kayseri	2	2	4
5.	Konya	2	2	4
6.	Antalya	1	2	3
7.	Bursa	2	1	3
8.	Gaziantep	1	2	3
9.	Mersin	1	2	3
10.	Erzurum	2	0	2
11.	Eskişehir	2	0	2
12.	Kocaeli	2	0	2
13.	Adana	2	0	2
14.	Samsun	1	1	2
15.	Trabzon	1	1	2
	Diğer İller	66	0	66

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, 2012

Grafik 8: Üç Büyük İlin Üniversite Sayılarındaki Oranı 2012

Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

15 ilimizde bulunurken; %40'ı diğer illerimizdedir. Ayrıca İstanbul, Ankara ve İzmir'de ki üniversitelerin toplam sayısı 71'dir ve bu üç ilimizdeki üniversite sayısı Türkiye'deki üniversitelerin yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır.

Ülkemizde Kaç Uluslararası Öğrenci Vardır?

İlişkin yönetmeliklerde yapılan tanımlamalara göre Türkiye için 'uluslararası öğrenci' ya da 'yabancı uyruklu öğrenci', her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T. C. uyruğunda bulunmayan kişidir.

Tablo 2: Uluslararası Öğrencilere Yönelik Yasal Düzenlemeler

15 Temmuz 1950 tarihli, 5682 sayılı "Pasaport Kanunu" ve 5683 sayılı "Yabancıların Türkiye'de İkamet Ve Seyahatleri Hakkında Kanun" ile birlikte diğer kanun ve yasal düzenlemeler

14 Ekim 1983 tarihinde çıkarılan 2922 sayılı "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun"

15 Nisan 1985 tarih ve 85/9380 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik"

24 Mart 2010 tarihli 5978 sayılı "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun"

17 Mart 2010 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul Toplantısı kararları

Ülkemizdeki uluslararası öğrenci sayıları zaman içerisinde çok büyük artışlar gösterememiştir. Grafik 9'da da görüldüğü gibi her yeni sene bir önceki seneye benzer sayıda uluslararası öğrenci gelmiştir. Ancak son beş sene içerisinde Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısında gözle görülür artışlar olmaya başlamıştır. 2008 yılında itibaren YÖK'ün başlattığı çalışmalar bu artışta önemli bir yere sahiptir. Uluslararası uyruklu öğrencilerin eğitim almak için ülkemize gelmelerini kolaylaştırmak için

'Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar'⁵⁰ üzerinde yapılan düzenlemeler şunlardır:

1) Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin 2922 Sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca kurulan Değerlendirme Kurulu'nun 18.03.2009 tarihli toplantısında alınan yabancı uyruklu öğrencilere tüm üniversitelerde öğrenim görme imkanının verilmesi kararı uyarınca yurt dışından öğrenci kabul etmek isteyen üniversitelerin Yükseköğretim Kurulu onayı ile yurt dışından öğrenci kabul etmesine,

2) Yurt dışından öğrenci kabul edecek yükseköğretim kurumlarının kontenjan önerilerinin ÖSYM tarafından toplanmasına ve Yükseköğretim Kurulu tarafından karara bağlanarak Yurt Dışından Kabul Edilecek Öğrenci Kılavuzunda yer almasına, söz konusu kılavuzun basım ve dağıtım tarihine ilişkin takvimin ÖSYM Başkanlığınca belirlenmesine,

Grafik 9: Yıllara Göre Türkiye'deki Toplum Uluslararası Öğrenci Sayısı

Kaynak: ÖSYM 2001-2012 Yükseköğretim İstatistikleri

3) Yabancı öğrenci kabul etmek isteyen üniversitelerin ön lisans ve lisansta birinci öğretim, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim programlarında kontenjan ayrılmasına,

4) 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı'nın (YÖS) kaldırılmasına;

5) Yurt dışından öğrenci kabulü sırasında öğrenci başvurularının değerlendirilmesinde üniversitelerin yabancı uyruklu öğrenci kabulünde kullanılması önerilen ve Yük-

50. YÖK -Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışından Öğrenci Kabulü Kriterleri-bkz. <http://www.yok.gov.tr/content/blogcategory/222/43/>

seköğretim Kurulu tarafından onaylanan sınavlardan; lise bitirme sınavları statüsünde olan sınavların (Abitur, International Baccalaureate, GCE, Tawjihi vs.) geçerlilik sürelerine bir sınırlama getirilmemesine ancak üniversite giriş sınavı statüsünde olan sınavların (SAT, YÖS vs.) geçerlilik sürelerinin iki yıl ile sınırlandırılmasına,

6) Devlet üniversitelerinde istisna yapılmaksızın yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden her yıl alınacak öğrenim ücretinin asgari ve azami miktarının Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesine ve üniversitelerin bu miktarlar arasındaki taleplerinin Yükseköğretim Kurulu tarafından karara bağlanmasına ilişkin teklifin Bakanlar Kuruluna sunulmasına,

7) Vakıf yükseköğretim kurumlarına yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden alınacak öğretim ücretinin daha önceki yıllarda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarının yetkili kurullarınca belirlenmesine,

8) Yurt dışından öğrenci kabul edecek üniversite kontenjanına başvuru olmaması veya kontenjanın dolmaması halinde, dolmayan ve başvuru olmayan kontenjanların üniversite talep ettiği takdirde aynı üniversitenin diğer program kontenjanlarına eklenebileceğine karar verilmiştir.

Açıklanan bu kararlarla birlikte uluslararası sınavlar başta olmak üzere öğrenci sayısı, öğrenci kontenjanları, uluslararası öğrenci kabul edilecek programların neler olacağı, öğrenci nitelikleri gibi konuların üniversitelerden gelen görüşler etrafında belirlenmesine imkan verilmiş, bu sayede uluslararası öğrenci alımı konusunda üniversitelere bir serbestlik sağlanmıştır.

YÖK yaptığı değişikliklerle bir serbesti sağlamak isterken aynı zaman da alınan kararda ‘Üniversitelerin Kabul Koşullarına İlişkin İlkeler⁵¹’e de yer vererek uluslararası öğrenci alımı konusunda kaliteli ve güvenli bir ortam yaratmak için bazı kriterler belirlemiştir :

1) Ülkelerin kendi ulusal sınavları, uluslararası sınavlar, ortaöğretim not ortalamaları, üniversite tarafından yapılan sınav vb. gibi öğrenci kabulünde kullanılacak yöntemlerin minimum puanlarının da yer aldığı yurt dışından öğrenci kabulüne ilişkin esasların Üniversite senatolarınca kabul edilen bir yönerge veya yönetmelik şeklinde düzenlenerek Yükseköğretim Kurulu’nun onayına sunulmasına,

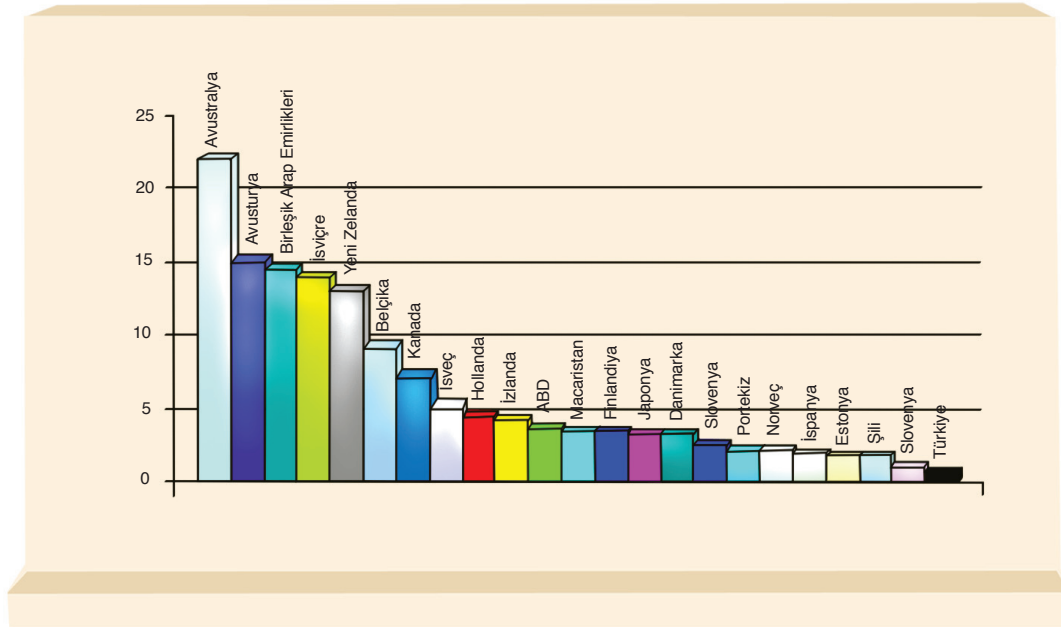
2) Üniversitelerce belirlenecek şart ve esaslara, yurt dışından gelecek öğrencilerin maddi imkanlarının ülkemizde yükseköğretimlerini sürdürmeye imkan sağlamasını temin etmek amacıyla maddi bir güvence miktarının eklenmesine,

3) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarımızda her aşamada öğrenim görmeleri için Öğrenim Meşruhatlı Vize sahibi olmaları gerekmekte olduğundan ülkemizdeki üniversitelerin kabul ettikleri öğrencilere “kabul mektubu” veya eşdeğer bir belge düzenlemelerine,

51. YÖK –Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışından Öğrenci Kabulü Kriterleri - <http://www.yok.gov.tr/content/blogcategory/222/43/>

- 4) Yurt dışından gelecek öğrencilerin tercihlerinde ülkemiz üniversitelerini seçmelerine imkan sağlamak üzere üniversitemizi tanıtıcı doküman ve katalogların hazırlanmasına, üniversitemizin yurtdışındaki eğitim fuarlarına katılımlarının teşvik edilmesine ve başvuran veya gelen öğrencilere yardımcı olmak amacıyla üniversitelerce bünyelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Ofislerinin oluşturulmasına,
- 5) Yükseköğretim kurumlarının belirlenen yurt dışından gelecek öğrenci kontenjanı çerçevesinde uygulama takvimini belirleyerek akademik takviminde belirtmesine, kayıt olan öğrenciler ile ilgili bilgilerini Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirmesine,
- 6) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkçe düzeylerinin, kabul hakkı kazandığı üniversite tarafından belirlenen koşullar ve istenen belgeler çerçevesinde ilgili yüksek öğretim kurumu tarafından değerlendirilmesine karar verilmiştir.

Grafik 10: Ev Sahibi Ülkeye Göre Yükseköğretimdeki Uluslararası Öğrencilerin Toplam Öğrenci Sayısına Oranı

Kaynak: OECD - Education at a Glance 2011

Bu kararlar sonucu uluslararası öğrenci sayılarında son iki yıl içerisinde sevindirici artışlar görülmüştür. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) açıkladığı yüksek öğrenim istatistiklerine göre 2011'de Türkiye'de 7039 yeni uluslararası öğrenci kaydı yapıldı. Grafik 11'de de görüldüğü gibi bu yeni kayıtlarla birlikte 2010-2011 öğretim yılı içerisinde Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sayısı 25.545 oldu. Bu rakamlar bir önceki eğitim dönemine göre bir artış yaşandığını da ortaya koyuyor. Zira 2009-2010 yılında yeni uluslararası öğrenci kaydı 5100 olmuştu. 2011'de bu sayı yüzde 38 oranında arttı ve 7039'a yükseldi. Bu artış toplam uluslararası öğrenci sayısında da yüzde 20'ye yakın bir büyümeye gerçekleşmesini sağladı.

Türkiye uluslararası eğitim sektöründe istediği yerde değildir. Bunun en önemli göstergelerinden birisi de uluslararası öğrenci oranlarıdır. Grafik 10'de görüldüğü gibi Türkiye, yükseköğretimde öğrenci alan ülkeler arasında sayı olarak da bu uluslararası öğrencilerin toplam öğrenciler arasındaki oranı bakımından da alt sıralarda yer almaktadır. Eğer uluslararası eğitim sektöründe etkin bir ülke konumuna gelmek, bölgesel bir eğitim üssü olmak istiyorsak gerekli adımların zaman kaybetmeden atılması gerekmektedir.

Grafik 11: Türkiye'deki Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı ve Üniversitelerdeki Toplam Uluslararası Öğrenci Sayısı

Kaynak: ÖSYM 2001-2012 Yükseköğretim İstatistikleri

Ülkemize En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler Hangileridir?

Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere ilişkin rakamlar incelendiğinde ülkedeki eğitim kurumlarına en fazla ilgiyi Orta Asya ülkeleri öğrencilerinin gösterdiği görülmektedir. 2011 yılında Türkiye'ye en fazla Azerbaycan'dan ve Türkmenistan'dan yeni kayıt gelmiştir. ÖSYM'nin rakamlarına göre Azerbaycan'dan gelen yeni kayıt sayısı 1127 olurken, Türkmenistan'dan yapılan kayıt sayısı ise 1113 oldu. Yeni kayıtlarda yaşanan bu ilgiye paralel olarak ülkedeki en kalabalık uluslararası öğrenci grubunu da Azerbaycan'dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Tablo 3'de görüldüğü gibi 2012 yılında Türkiye'ye Azerbaycan'dan gelen toplam öğrenci sayısı 4757'tir. Azerbaycan'ı, 4110 öğrenci ile Türkmenistan, 3828 öğrenci ile KKTC takip etmektedir.

Türkiye'deki eğitim kurumlarına, kültürel yakınlığın da önemli desteğiyle Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin sayısı artış gösterirken, Orta Doğu ülkelerinden beklendiği kadar yeni kayıt alınamadığı görülmektedir. İran ve Irak gibi komşu ülkelerle birlikte Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerin de dahil olduğu Orta Doğulu ve körfez öğrencilerin 2010-2011 öğretim yılı için yeni kayıt sayısı 793'tür. Önceki sene bu

Tablo 3: Türkiye'ye En Çok Öğrenci Gönderen İlk 5 Ülke

No.	Ülke	Öğrenci sayısı
1.	Azerbaycan	4757
2.	KKTC	4110
3.	Türkmenistan	3828
4.	İran	1488
5.	Bulgaristan	1383

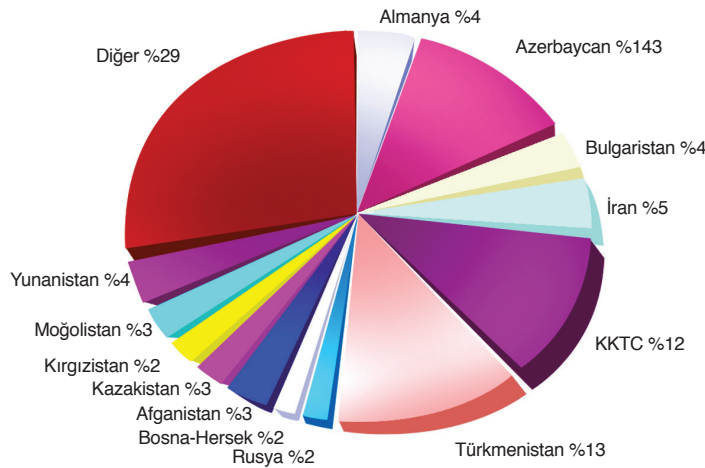
Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

rakam 487 olmuştur. Bu durum bu ülkelerden gelen öğrencilerin sayısında çok büyük artışların olmadığını göstermektedir.

Türkiye'ye 2010-2011 öğretim yılında Orta Asya'dan gelen yeni kayıtlar, ülkeye gelen yeni kayıtların yaklaşık olarak yüzde 40'ını oluştururken, Orta Doğu'dan gelen yeni öğrenciler sadece yüzde 11'ini oluşturmaktadır.

Türkiye'ye yakın coğrafyalardan gelen öğrencilerin yanında Avrupa'dan gelen öğrencilerin sayısında da bir artış gözlenmektedir. Grafik 12'de de görüldüğü üzere ÖSYM'nin verilerine göre Avrupa'dan Türkiye'ye en yoğun ilgi gösteren ülke Almanyadır. 2011-2012 öğretim yılında Almanyadan Türkiye'ye gelen yeni kayıt sayısı 315'tir. 2010-2011 öğretim yılında bu rakam 405 iken 2009-2010 öğretim yılı için bu rakam 244 idi. Bu artış ile Türkiye'deki Alman öğrencilerin toplamı 1383 olmuştur. Almanya ile birlikte Avrupa Kıtası'nda Türkiye'ye en fazla ilgi gösteren öğrencileri Doğu Avrupa ve Balkan

Grafik 12: Türkiye'ye En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler

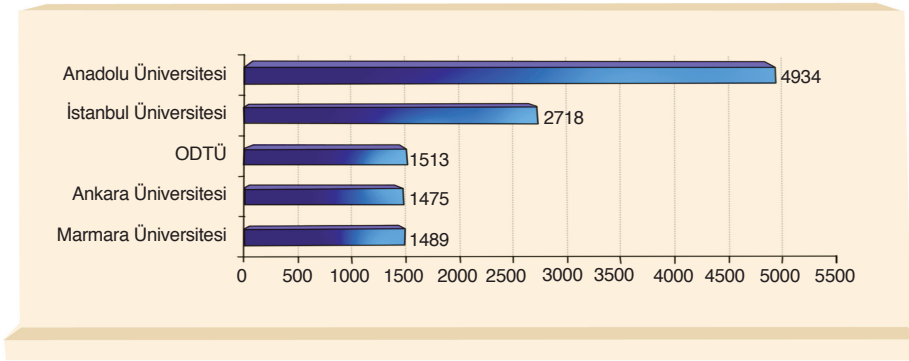
Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

ülkelerinden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. 2012 yılında Türkiye’de öğrenim gören Yunanistan, Bulgaristan ve Bosna Hersekli öğrencilerin toplamı 3154 iken bu rakamın %37’sini yeni kayıtlar oluşturmaktadır.⁵²

Türkiye’ye gelen uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkelere bakıldığı zaman, gelen uluslararası öğrenci yelpazesinin geniş olmadığı, buna karşılık dünyada uluslararası eğitim sektörünün önde gelen ülkelere bakıldığı zaman, gelen uluslararası öğrenci yelpazesinin çok geniş olduğu, dünyanın her kesiminden öğrenci çektikleri görülmektedir. Türkiye bölgesel eğitim üssü olmak istiyorsa, öncelikle bölge ülkelerinden gelecek öğrencilere yönelik çalışmalar yapmalıdır.

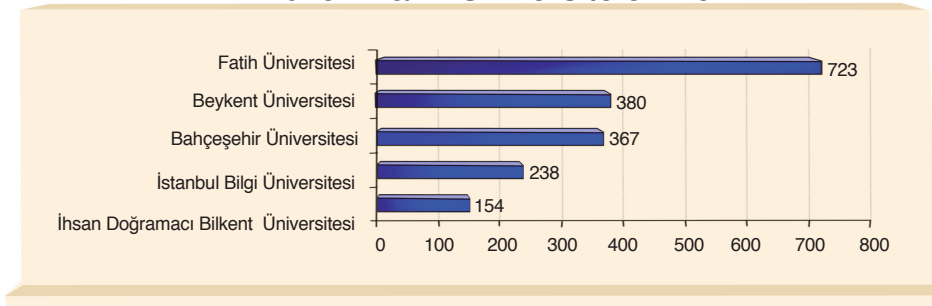
Uluslararası Öğrenciler Türkiye’de Nereye Gidiyor?

Grafik 13: Uluslararası Öğrenciler Tarafından En Çok Tercih Edilen Devlet Üniversiteleri 2012

Ülkemize gelen uluslararası öğrenciler genellikle daha gelişmiş olan bölgelerimizdeki üniversiteleri dolayısıyla şehirleri tercih etmektedirler. Şehir düzeyinde konuyu ele aldığımız zaman, devlet üniversitesi tercih eden uluslararası öğrencilerin Ankara, İstanbul ve İzmir’i yoğun bir biçimde tercih ettikleri, vakıf üniversitesi tercih eden uluslararası öğrencilerin ise sırasıyla İstanbul, Ankara ve İzmir’i yoğun biçimde tercih ettikleri görülmektedir. Grafik 13’de de görüldüğü gibi Anadolu Üniversitesi 4934

Grafik 14: Uluslararası Öğrenciler Tarafından En Çok Tercih Edilen Vakıf Üniversiteleri 2012

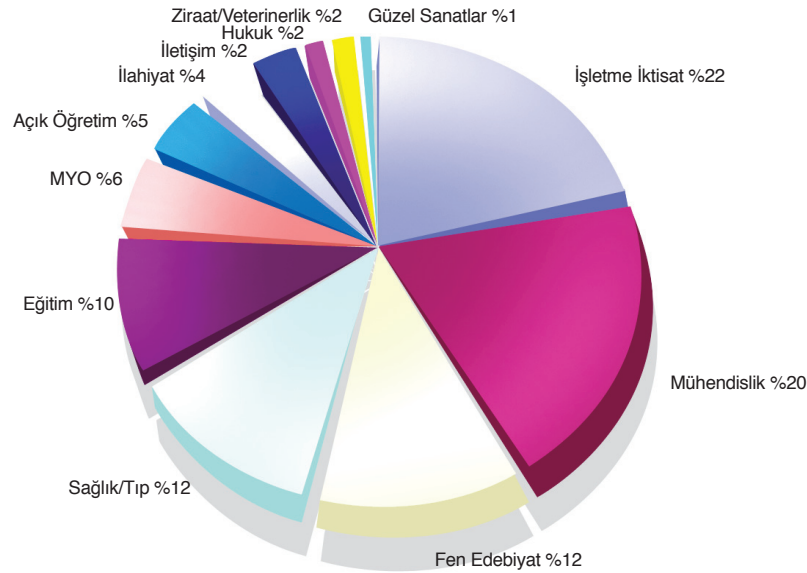

uluslararası öğrenci ile tüm üniversiteler arasında ilk sırada yer almaktadır. Devlet üniversitelerinde Anadolu Üniversitesini, İstanbul Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi takip etmektedir. Grafik 14’de görüldüğü gibi Vakıf üniversitelerinde ise Fatih Üniversitesi 723 uluslararası öğrenci ile vakıf üniversiteleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Fatih Üniversitesi’ni sırasıyla Beykent Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi takip etmektedir.⁵³

Görüldüğü gibi bölgeler arasında önemli farklar vardır. Bunun en önemli sebebi; bölgelerin nüfusları ve gelişmişlik düzeyleri bakımından da birbirlerinden farklı olmasıdır. Üç büyük ilimiz ülkemizdeki uluslararası eğitim sektörünün en çok uluslararası öğrenci alan şehirleridir. Özellikle İstanbul, Ankara gibi büyük şehirler üniversitelerin en yoğun olduğu merkezlerdir. Bu şehirler nüfus ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri bakımından da Türkiye’nin önde gelen şehirleridir. Türkiye’de ilk üniversitelerin de buralarda kurulmuş olması, bu şehirlerde gerekli altyapı, donanım ve tecrübenin oluşmasında etkili olmuş; bu durum yeni açılan üniversiteler için, yine bu şehirlerin tercih edilmesinde eğilim oluşturmıştır. Sayıları her geçen gün artan vakıf üniversitelerinin de bu şehirlerde kurulması, gelişimlerini sağlayacak nüfus (üniversite eğitimi almak isteyen), teknik altyapı, öğretim üyesi gibi imkanların bu şehirlerde daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum doğal olarak bölgeler ve şehirler arası farklılığı etkilemektedir.⁵⁴

Türkiye’deki Uluslararası Öğrenciler Hangi Branşları Tercih Etmektedirler?

2009-2010 yılında ülkemize gelen uluslararası öğrencilerin branş seçimlerini

53. ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2011

54. Sargın, S. (2007) Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl/Volume: 3, Sayı/Issue: 5, 133-150.

55. ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2011

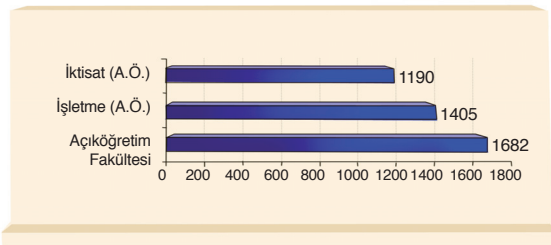
incelendiğinde Grafik 15’de de görüldüğü gibi özellikle İktisadi ve İdari Bilimler ve Mühendislik alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunlara ek olarak devlet üniversitelerinde Fen-Edebiyat ve İlahiyat bölümleri de çok tercih edilen alanlar olmuştur.

Grafik 16, 17, 18, 19 ve 20’de görüldüğü gibi en çok tercih edilen ilk beş devlet üniversitesi: Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi’dir. Bu üniversiteleri tercih eden uluslararası öğrencilerin branş seçimlerine bakıldığında İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislikler, Fen-Edebiyat ve İlahiyat bölümleri öne çıkmaktadır.

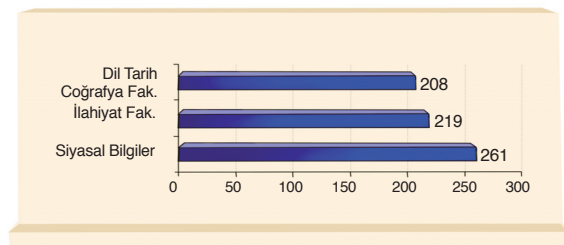
Grafik 21, 22, 23, 24 ve 25’de görüldüğü gibi en çok tercih edilen ilk beş vakıf üniversitesi: Fatih Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi’dir. Bu üniversiteleri tercih eden uluslararası öğrencilerin branş seçimlerine bakıldığında İktisadi ve İdari Bilimler ve Mühendislik bölümleri öne çıkmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin branş seçimlerinde ilgi alanları, yetenekleri gibi maddi olmayan unsurların yanında üniversitenin uluslararası öğrenciye sağladığı imkanlar, tanınmışlığı ve eğitim kalitesi gibi maddi unsurlar da etkilidir. Üniversitenin uluslararası öğrenciye sağladığı imkanları ele aldığımızda, ekonomik imkanların yanı sıra üniversitenin öğrencinin eğilimine göre yani üniversitenin iş dünyasıyla bağlantıları veya akademik bir kariyer düşünüüyorsa öğretim elemanlarının yetkinliği, öğrenciye çalışmak istediği alanda araştırma yapma imkanlarının (laboratuvar, yayınlar gibi) sağlanması gibi konularda gerekli fırsatları sunması üniversitenin tercih edilme ihtimalini artıran etkenlerdir.

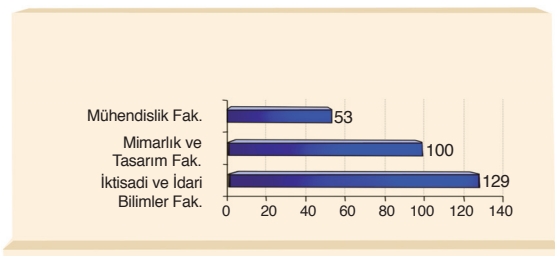
Grafik 16: Anadolu Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

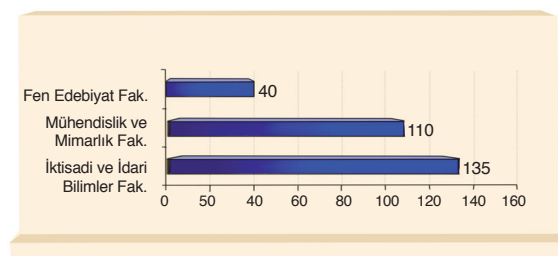
Grafik 17: Ankara Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

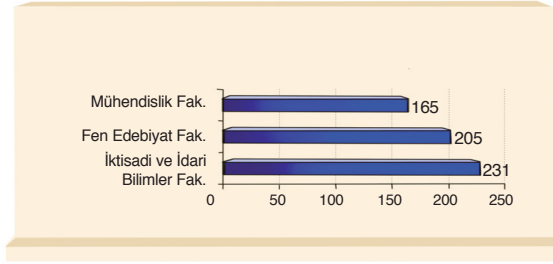
Grafik 18: Bahçeşehir Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

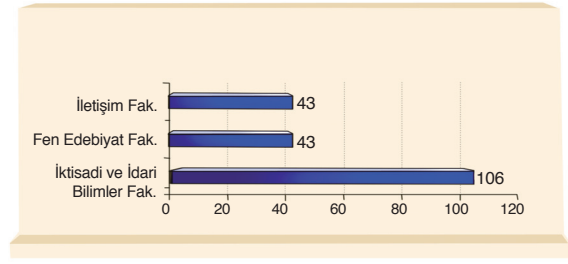
Grafik 19: Beykent Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

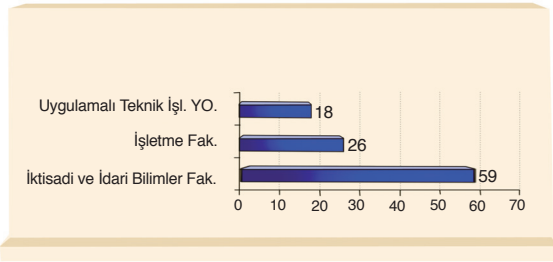
Grafik 20: Fatih Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

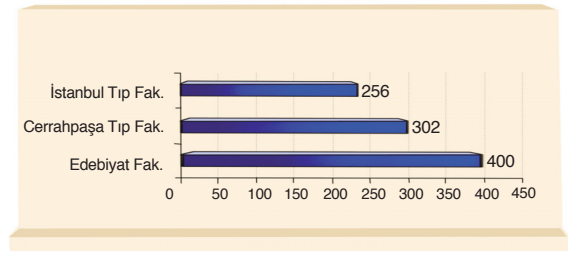
Grafik 21: İstanbul Bilgi Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

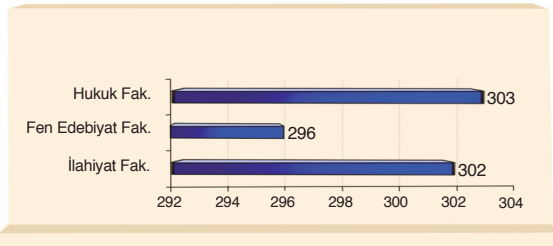
Grafik 22: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

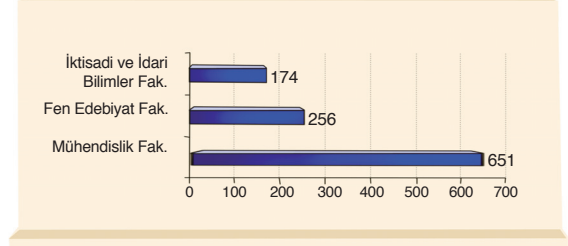
Grafik 23: İstanbul Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

Grafik 24: Marmara Üniversitesi - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

Grafik 25: ODTÜ - Uluslararası Öğrencilerin Yoğunlaştığı Branşlar

Kaynak: ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri 2012

5. Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Hakkında Görüş ve Öneriler

Eğitim Ekonomisi Üzerine Değer Önerileri

- Devlet kurumlarının bakanlıklar seviyesinde burs verme ve tanıtım faaliyeti düzenleme girişimleri öğrenci çekebilmek için önemli faktörler arasında yer almaktadır. (ABD, Birleşik Krallık, Almanya, Avustralya, Malezya)
- Sadece uluslararası eğitimin planlanması ve desteklenmesi hususuyla meşgul olan; tanıtım ve rehberlik için çok sayıda yurtdışı şubesi ve çalışanı bulunan kuruluşların faaliyete geçmesi yoluyla bu konuda uzmanlaşma yoluna gidilerek uzun dönemli sağlanacak katma değer ivmesinin artırılması gerekmektedir. (Örnek Ülkeler: ABD, Almanya, Avustralya, Fransa, Yeni Zelanda, Malezya)
- Uluslararası öğrenci hareketliliği üzerine çalışmalar yapacak istatistik ve bilim kurullarının faaliyete geçmesi veya halihazırda bulunan kurullardan birine yüklenen misyonla dünyada uluslararası öğrenci konusunda yaşanan trend değişimlerini analiz ederek mütemadiyen ayar gerektiren şartlara uyum sağlanmasının temin edilmesi gerekmektedir. (Örnek Ülkeler: ABD, Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, Avustralya)
- Bölgeler arası ve içi öğrenci hareketliliğinin desteklenmesi amacıyla değişimi hedefleyen anlaşmalar imzalanması ve bu yolla aynı oranda getiri sağlanmasa da tanıtım ve diğer dolaylı faydalara yönlendirilmesi gerekmektedir. (Örnek Ülkeler: ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda, Avustralya)
- Ülkeye öğrenim görmek için gelen uluslararası öğrencilerin iş gücü olarak da değerlendirilmesi amacıyla yarı zamanlı çalışma imkanı verilmesi fayda sağlayacaktır. Bu şekilde karşılıklı fayda prensibine uygulanarak öğrencilerin de kendi masraflarını karşılaması mümkün olacaktır. Ayrıca seçimli staj programları ile öğrencilerin pratik tecrübelerinin artırılması yoluyla hem ülkeye iş gücü katkısı yapılması hem de rekabetin kalitesini yükseltmesi açısından yarar sağlayacaktır. (Örnek Ülkeler: ABD, Avustralya)
- Sivil toplum kuruluşlarının burs ve staj imkanları ortaya çıkartılabilmesi adına gönüllüleri öğrencilerle ortak bir noktada buluşturma (fon) yoluyla koordinasyon sağlanması gerekmektedir. (Örnek Ülkeler: ABD, Avustralya, İngiltere)
- Uluslararası öğrencilerin ülkeye girişlerinde her türlü vize kolaylıklarının sağlanması

Türkiye'nin tercih edilebilir bir durak haline gelmesinde önemli bir köşe taşı teşkil edecektir. (Örnek Ülkeler: ABD, Birleşik Krallık, Avustralya)

- Uluslararası eğitim sektöründe tercih edilebilirliği artırmanın önemli bir yolu olarak da Türkiye'nin markalaşarak isminin duyulduğunda önemli bir anlam ifade edecek hale gelmesi için çalışmalar yürütülmelidir. (Örnek Ülkeler: ABD, Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, Avustralya, Yeni Zelanda, Malezya)
- Ülke içi ve dışında sisteme dahil olan tüm iç dinamiklerin katkıda bulunacağı çalıştaylar düzenlenmesi etkileşimi artıracığından ilerlemeyi hızlandıracaktır.
- Uluslararası öğrencilere yönelik yapılan tanıtımlarda üniversitelerin birbiriyle rekabeti yerine ortak tanıtım yöntemlerini kullanmaları Türkiye değerinin yükselmesine sebep olacaktır.
- Dünyada hızla yükselen açık öğretim sistemleri ve İnternet üzerinden gerçekleştirilen programların altyapı çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir. Uzun yıllardır bu konuda deneyime sahip Türk eğitim sistemi oryantasyon aşamasını hızla atlatarak verim sağlamaya başlayacaktır.
- Üniversitelerin belli alanlarda uzmanlaşmaya gitmesi hem birbirlerini rakip olarak telakki etmemelerine yol açarak ortak hareketi teşvik edecek hem de aynı öğrenci kitlesine hitap etmeden etki alanını genişletecektir.
- Öğrencinin üniversite seçerken ileride yakalayabileceği iş imkanları da önemli bir etken olarak göz önüne alınmaktadır. Fakat üniversitelerimizdeki programlar iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmamıştır. Uluslar arası öğrencilerin beklentilerinin iş dünyası ile kesiştirilmesi amacıyla ortak çalışmalar yürütülerek üniversite, öğrenci ve özel sermayenin fayda sağlamasına hizmet edilecek ayrıca tercih edilirliği artıracaktır.

Ayrıca Türkiye'de üniversite öğrenimi almış uluslararası öğrencilere, belirli bir başarı ortalamasını yakalaması halinde otomatik olarak çalışma izni verilmesi de başarılı öğrencilere ayrı bir motivasyon unsuru oluşturacaktır.

- Bağımsız olarak oluşturulacak kalite değerlendirme, onaylama ve tanımayla yönelik kurumların nüfuz alanının genişletilmesi uluslar arası öğrencilere referans niteliğinde bir kaynak sağlayarak sistemin daha etkin işleyişinde pay sahibi olacaktır. (2005 yılında ulusal çerçevede kalite güvence sistemine yönelik "yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme" isimli bir yönetmelik çıkarılmıştır.)
- Kalitenin artırılması ile ilgili bir diğer husus ise öğrenci başına yapılan harcamaların artırılması ve verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Bu konuda OECD ülkeleri içinde Türkiye'nin sıralaması bir hayli düşüktür.

- Dünya genelinde hem lisans eğitimi almak isteyen öğrencilerin sayısında hem de mesleki alanlardaki hızlı değişikliklere ayak uydurmak için kendilerini sürekli geliştirmek isteyen çalışanların sayısında hızlı bir artış yaşanmaktadır. Bu durum teknolojinin de gelişmesine paralel olarak uzaktan eğitimi ön plana çıkararak sağlanan faydanın artırılmasına yardımcı olacaktır. Dünya üzerinde milyonlarca öğrenci kendi ülkelerinde ikamet ederek başka bir ülke okulundan yüksek öğrenimini sürdürebilir pozisyona gelmiştir.
- Uluslararası öğrencilerin sayısının artırılması için bir diğer metot akademisyenlerin rekabet ortamının geliştirilerek kalitelerinin artırılmasıdır. Yurtdışından getirilmesi mümkün kariyer sahibi akademisyenlerin ülkemizdeki eğitim kurumlarını tercih etmemesindeki önemli nedenlerden biri özlük hakları ve akademik özgürlük hususunda yeterli ilerlemenin kaydedilememiş olmasıdır. Akademisyenlerin bağımsız araştırmayla elde ettiklerini ifade etme ve öğretme hakkı güçlendirilmelidir. Bu konuda yapılacak çalışmalar kalitenin artırılıp dolaylı olarak uluslar arası öğrenci çekilebilmesinde rol oynayacaktır.
- Üniversitelerin yaşam boyu öğrenme programlarına ağırlık vererek sadece 18-25 yaş arası nüfusa hitap eden kurumlar olmaktan çıkması ve hedef kitlesinin büyütülmesi yoluyla öğrenci sayısının artırılması mümkün olacaktır.
- YÖK, üniversiteler ve iş dünyası arasında üst düzeyde bir “Yükseköğretim-İş Dünyası İşbirliği Forumu” kurulmalı ve bu forum, YÖK ve üniversitelere meslek eğitimi konusundatavsiyelerde bulunmalıdır.

İç ve Dış Yönetim Birimlerine Yönelik Öneriler

T.C. Dışişleri Bakanlığı

- Büyükelçilik yetkililerimizin bölge ülkelerdeki ulusal eğitim sistemi, üniversiteye kabul sistemi, öğrenci sayısı, öğrencilerin temayülleri, ülkenin ihtiyaç duyduğu iş gücü branşları gibi konularda bilgi toplaması ve üniversitelerimizle paylaşması ihtiyaca yönelik tanıtımların yapılmasına yol açarak etkiyi artıracaktır.
- Vize işlemleri için özel bir statü ve kurallar oluşturulması ve öğrencilerin kısa sürede vize alabilmeleri sağlanmalıdır. Sürenin uzaması öğrencilerin başka pazarlara yönelmesine sebep olmaktadır.
- Dışişleri Bakanlığı’nın diplomatik gücü dolayısıyla yurtdışı tanıtım etkinliklerinde ziyaret edilen ülkedeki eğitimle alakalı kamu yetkilileriyle irtibata geçilmesi için destekte bulunulması sürecin hızlandırılıp etkisinin artırılmasına fayda sağlayacaktır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

- Turizm sektöründe görüldüğü gibi devlet eliyle eğitim sektörünün de reklam ve tanıtımının yapılması etki alanının genişletilmesi için destek olacaktır.
- Turizm tanıtımının yapıldığı ülkelerde aynı sahada eğitim sektörüne de yer verilerek hitap edilmesi planlanan kitleye tanıtım için nispi uyumlu Birleşik Krallık sağlanması tek koldan koordinasyonun sağlanmasına fayda sağlayacaktır.
- Eğitim sektörünün hedefinde bulunan ülkelerdeki kültür ve turizm mşavirliklerinin konu hakkında detaylı bilgilendirilerek tanıtım faaliyetlerine dahil edilmesi önem arz etmektedir.

T.C. İçişleri Bakanlığı

- İkamet tezkeresi başvurularının tek merkezden kontrol edilmesi sistemin yavaşlamasına neden olmaktadır. Bu konuya dair tüm resmi işlemlerin ile emniyet müdürlükleri tarafından sonuçlanması prosedürü hızlandırarak engellerin azalmasına neden olacaktır.
- İkamet izinlerinin çıkartılması sürecinde gelen uluslararası öğrencilere destek olabilecek yabancı dil bilen personelin istihdam edilmesi gerekmektedir.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

- Dış temsilciliklerimizde görevli eğitim müşavirlerinin çalışma alanları dolayısıyla sektörün tanıtımını yapmada fark yaratacaklarından hareketle bu konuda detaylı bilgilendirilmeleri misyonları gereği karşılıklı fayda sağlanmasına neden olacaktır.
- Uluslararası ğrencilerin konaklama ile ilgili sorunlarını en aza indirmek için özel yurtların yapımının teşvik edilmesi ve devlet yurtlarında uluslararası öğrencilere kontenjan ayrılması sorunun çözümünde önemli bir adım olarak ne çıkmaktadır.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- Yabancı uyruklu öğrencilere yarı-zamanlı çalışma imkanı verilerek hem iş gücüne katkı sağlanması hem de öğrenim ücretlerini kendilerinin karşılamalarına olanak tanınmasının n açılmalıdır.

Yüksek Öğretim Kurulu

- Tüm Yüksek öğretim kurumlarının hedef ülkelerin Milli Eğitim bakanlıklarınca tanınması için girişimlerde bulunulması çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Zira kendi ülkesinin yetkili mercilerince tanınmayan üniversitelere hem öğrenci gitmek istemeyecek hem de söz konusu ülkelerin burslarıyla Türkiye'ye öğrenci göndermesi söz konusu olmayacaktır.
- Vakıf Üniversitelerine karşı tereddütlerin önlenmesi ve bölge ülkelerinde etkin olarak tanınması için Vakıf Üniversitesi sistemi ile ilgili bu üniversitelerin devlet güvencesinde olduğunu ve diplomaların akredite olduğunu vurgulayan kısa bir bilgilendirmenin üniversitelerin kendi web sitelerinde ve ENIC (Avrupa Akademik Bilgi Merkezi Ağı)- NARIC (Ulusal Akademik Tanınma Bilgi Merkezi) sitesinde İngilizce olarak sunulması yerinde olacaktır.
- Uluslararası öğrencilerin, denklik ve başvurularının YÖK içinde bir birim oluşturularak sonuçlandırılması hızlı yanıt almanın yanında uzmanlaşmayı da getirerek bürokrasiyi en aza indirecektir.

6. Kaynakça

1. ABD uluslararası öğrenci branş dağılımları için; Institute of International Education (2011) "International Students by Field of Study, 2009/2010 - 2010/11." Open Doors Report on International Educational Exchange. Bkz. www.iie.org/opendoors
2. Acar, O. (Şubat 2008) PISA Sonuçları Işığında Türkiye'nin Rekabet Gücünün Değerlendirilmesi, TEPAV.
3. AEI. Export Income to Australia from Education Services (2008-2009).
4. Aktan, C. (2007) "Yüksek Öğretimde Değişim: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar", içinde: Aktan, C. , Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
5. Almanya uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. www.wissenschaftweltoffen.de/daten/1/5/1?lang=en
6. Altbach, P. G. (Ed.). (1999) Private Prometheus: Private Higher Education and Development in the 21st Century. Contributions to the Study of Education No.77. Connecticut: Greenwood Press.
7. Avustralya uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. - 2010 Full Year Student Summary tables www.deewr.gov.au/HigherEducation/Publications/HEStatistics/Publications/Pages/2010StudentFullYear.aspx
8. Birrel, B. , Smith, T. F. (2010) Export earnings from the overseas student industry: how much?
9. Bkz. www.educationcounts.govt.nz/publications/international/35324/35364
10. Bkz. www.ukcisa.org.uk/about/statistics_he.php#table1
11. Çalık, T. , Sezgin, F. (March 2005) Globalization, Information Society, and Education, Kastamonu Education Journal, vol:13 no:1.
12. Çin uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. Atlas of Student Mobility – Website of the Institute of International Education
13. Duderstadt, J. J. (2000) A university for the 21st century. Ann Arbor: University of Michigan Press.
14. Egron-Polak, E. (2005) The public responsibility for higher education and research- Conclusions and Suggestions, Council of Europe Publishing.
15. Fransa uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. www.education.gouv.fr/statistiques/rers - 6.16 Les étudiants étrangers dans les universités
16. Garner, L. H. (2002) Education for the Twenty-first Century: Leadership for Globalization.

Iowa: Second Korea-U.S. Forum.

17. Glossary of Project Atlas terms – bkz. www.iie.org/en/Research-and-Publications/Project-Atlas/Glossary
18. Guruz, K. (2011) HigherEducationandinternationalStudentMobility in the Global Knowledge Economy, SUNY.
19. Günay, D. ve Günay, A. (2011) 1933'den Günümüze Yükseköğretimde Niceliksel Gelişmeler.
20. Hayden, M. (2006) Introductionto International Education.
21. HigherEducation in Focus: DrivingEconomicGrowth (Aralık 2011) , Universities UK.
22. Japonya uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. www.jasso.go.jp/statistics/intl_student/data11_e.html
23. Kaçmazoğlu, H. B. (Ocak 2002) Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme. Eğitim Araştırmaları 6: 44-55.
24. Kanada uluslararası öğrenci branş dağılımları için bkz. www.statcan.gc.ca/pub/81-004-x/2010006/chrt-graph/desc/desc-6-eng.htm - 2008 verileri
25. Kaplan, Y. (1991) Giriş. Enformasyon Devrimi Efsanesi, (Der ve Çev: Y. Kaplan), İstanbul: Rey Yayınları, 1-10.
26. Keohane, N. O. (2006) HigherGroundEthicsandLeadershipInThe Modern University, DUKE.
27. Küçükcan, T. , Gür, B. (Haziran 2009) Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz, SETA.
28. Labi, A. 2006a Program willallowChinesegraustestowork in Britain. Chronicle of HigherEducation 52(33)A50 April 21.
29. Labi, A. 2006b Britain expandsforeignstudentrecruitment. Chronicle of HigherEducation 52(34) April 28.
30. Macready, C. , Tucker, C. (2011) Who Goes WhereandWhy? An Overviewand Analysis of Global EducationMobility, Fifth in a series of Global EducationResearchReports.
31. Nuna, S. (2001) Internationalization of HigherEducation: AustralianExperiences in Internationalization of IndianHigherEducation ed. K. B. Powar, 33-47, New Delhi: Association of IndianUniversities.
32. OECD – Education at a Glance 2011.
33. OECD (2004) Internationalizationandtrade in highereducation: Opportunitiesand Challenges. Paris.

34. OECD -Education at a Glance 2010.
35. OECD ve UNESCO Institute for Statistics (2011).
36. Ögüt, A. (2003) Bilgi Çağında Yönetim (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
37. ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri (2000-2011).
38. Özenç, B. , Arslanhan, S. (Aralık 2010) PISA 2009 Sonuçlarına İlişkin Bir Değerlendirme, TEPAV Değerlendirme Notu.
39. Öztürk, N. (2005) İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü.
40. Paarlberg, R. L. (2004) Knowledge as Power. International Security 29 (1) 122-151.
41. Reddi, U. V. (1991) Sanayi Devriminin Aşılması. Enformasyon Devrimi Efsanesi. (Der ve Çev: Y. Kaplan), İstanbul: Rey Yayınları 345-370.
42. Saka, Y. , Yaman, S. , Üniversite Sıralama Sistemleri, Kriterleri ve Yapılan Eleştiriler, ZKÜ Ereğli Eğitim Fakültesi.
43. Sargın, S. , (2007) Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl/Volume: 3, Sayı/Issue: 5, 133-150.
44. TheCommon Application hakkında daha detaylı bilgi için: www.commonapp.org
45. TheEconomicBenefits of International Educationtothe United Statesforthe 2010-2011 AcademicYear:A Statistical Analysis, NAFSA.
46. Toulmin, S. (1999) Theambiguities of globalization. Futures 31, 905-912.
47. Verbik, L. , Lasanowski, H. , Lasanowski, V. (October 2007) International StudentMobility: PatternsandTrends, From World Education News andReviews. Appendix A.
48. World Bank Tertiaryeducation bkz. web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/ TOPICS/EXTEDUCATION/0,,contentMDK:20298183~menuPK:617592~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:282386,00.html
49. YÖK–Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışından Öğrenci Kabulü Kriterleri – bkz. www.yok.gov.tr/content/blogcategory/222/43/

Yasal Uyarı

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesinde öngörülen şartlara uyulmalıdır.

© Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu 2012

Dr. Deniz Güngen, Strateji ve İş Geliştirme Müşavir Vekili , Telefon: (+90-212) 339 50 43,
dgungen@deik.org.tr

Nihat Dünder, Sektörel İş Konseyleri Koordinatör Yardımcısı, Telefon: (+90-212) 339 50 22,
ndunder@deik.org.tr

Mehmet Furkan Karaca, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi,
mehmetfurkankaraca@gmail.com,

2013 Güncelleme : Damla Or, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi,
damlaa.or@gmail.com

Bu raporda yer alan bilgiler Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan elde edilmiştir.

Bununla beraber, bu çalışmada kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucunda DEİK üyelerinin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kâr yoksunluğundan, manevi zararlardan ve üçüncü kişilerin uğrayabileceği zararlardan dolayı DEİK hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz.

Bu rapor DEİK üyelerini, kamuoyunu ve karar vericileri bilgilendirmek amacı ile hazırlanmış olup herhangi bir ekonomik aktivite için tavsiye olarak yorumlanmamalıdır.

DEİK Hakkında

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) 5174 sayılı kanunun 58. maddesi kapsamında Türk özel sektörünün küresel ekonomiye yüksek katma değerli entegrasyonunu ilişkin faaliyetlerini sürdüren bir iş dünyası kuruluşudur. DEİK ile daha detaylı bilgiye ulaşmak için DEİK internet sitesini ziyaret edebilirsiniz.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

TOBB Plaza Harman Sok. No:10 34394 Esentepe - Şişli / İstanbul

Telefon: (90) (212) 339 50 00 Faks : (90) (212) 270 30 92.

E-posta: eeik@deik.org.tr www.deik.org.tr